

NAT BO DEŽ
LEPO NAJ KAŽE
ČEVELJ
JE POTREBEN
MAJE!
NE POZABI
NA
PRAVILO!
FOX
ZA ČEVELJE
JE ZDRAVILO!
PROIZVODI
TOVARNA
Zlatorog
MARIBOR

Leto III.
Št. 9

TT TEDENSKA TRIBUNA

12 STRANI CLANKOV IN SLIK
Z VSEH PODROCIJ POLITIKE, ZNANOSTI,
UMETNOSTI IN RAZVEDRILA

TEDNIK
»SLOVENSKEGA
POROČEVALCA«

20
din

ODMEVI NA NEVSAKDANJI GANGSTRSKI NAPAD

„TRDNJAVSKI BOJ“ V BERNU

Oboroženi vdor v romunsko predstavništvo v Švici — Tridnevni spopad med napadalci in policijo — Skrivnostno politično ozadje — Kdo je bil umorjeni »šofer«? — Dokumenti iz varnostne blagajne izginili — Romunske protestne note — Kaj so aretirani napadalci izpovedali?

Mirno švicarsko mesto Bern se sedaj razburja dogodek, ki je zelo podoben spopadom gangsterjev s policijo v ameriških mestih, ima pa tudi skrivnostno politično ozadje.

Ponoči ali morda že zvečer 15. februarja je vdorlo več močno oboroženih mož v poslopje romunskega predstavništva v Švici, ki stoji sredi večjega parka. Okrog ponoči so policisti na ulicah slišali iz poslopja prve strelje in ko so bili mobilizirani močni policijski oddelki, da so obkolili ves park ter

se približali vzhodu v poslopje, je bilo streljanje in razbijanje v poslopju že na višku. V parku so policisti zajeli oboroženega moža, ki je imel dva svežnja raznih spisov. Aretiranec je govoril samo romunsko in tako niso mogli od njega ničesar zvedeti, kaj se dogaja v poslopju.

Kmalu pa se je pojavil šef romunskega predstavništva Emeric Stoffel, ki je povedal, da je v poslopje vdorlo šest ali sedem z avtomatičnim orožjem in tudi z bombami oboroženih fašistov, katerim pa sta on in neki uradnik predstavništva utekla po nekem stranskem hodniku in skozi izhod, za katerega napadalci niso vedeli. Šef predstavništva je tudi izjavil, da je v poslopju ostalo nekaj žena in otrok članov romunskega predstavništva in morda tudi nekateri uradniki ter da bodo napadalci vse te ljudi obdržali kot talce. O namenu napada pa šef Stoffel ni vedel ali pa ni hotel povedati kaj določene.

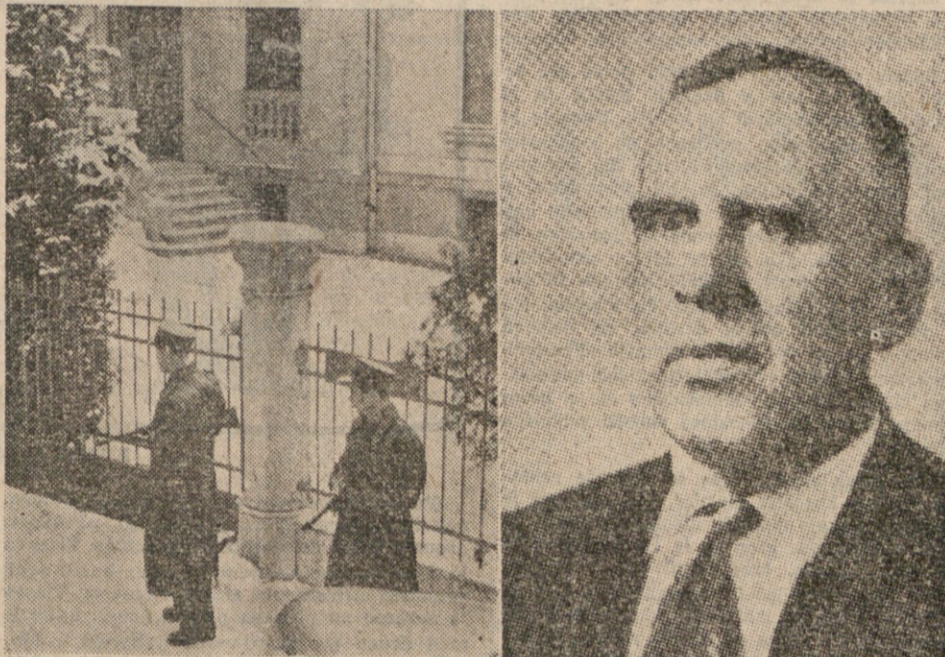
Ko se je policija približala glavnemu vходу v poslopje, je našla tam od štirih strelcev hudo ranjenega šoferja romunskega predstavništva. Ranjenca so takoj odpeljali v bolnišnico, kjer pa je po nekaj urah podlegel. Ko iz poslopja ni bilo več slišati razbijanja in streljanja, se je v parku pred poslopjem pojavilo nekaj žena in otrok in izkazalo se je, da napadalci nečisto imeti nobenih talcev v trdnjavi, ki so jo zavzeli.

Policisti so vdirali v poslopje, na balkonu pa se je pojavil vodja napadalcev, ki je v precej razločni nemščini zahteval, naj policija ne vdira v poslopje in naj ne strelja. Dejal je: »Če boste streljali, bomo streljali tudi mi! Orožja in municije je dovolj in branili se bomo do zadnjega.«

Da bi policija s silo zavzela od takih obupancev zasedeno poslopje res ni kazalo, kajti pred policijskim kordonom se je zbralo mnogo ljudi in nastal je tudi velik park vozil od navadnega kolesa do najetege osebnega avtomobila. Če bi prišlo do boja med policijo in obleganci, bi bilo gotovo tudi med zbrano množico mnogo smrtnih žrtev.

Začelo se je parlamentiranje. Policijski poveljnik je določil rok nekaj ur, do katerega naj bi se napadalci predali. Rok je bil dvakrat podaljšan in policijski komisar, ki je vodil obleganje, je imel v večji poslopja dvakrat razgovor z vodjo napadalcev. Ta je izjavil, da je bil napad izvršen zaradi tega, da bi vlada v Bukarešti izpustila nekaj političnih jemnikov. Vodja napadalcev je tudi zatrjeval, da so napad brez vsake tuje pomoči izvršili člani organizacije, ki se bojuje proti sedanjemu romunskemu režimu.

O resničnosti zatrjevanja, da so napadalci nasprotniki sedanjega romunskega režima,

V zgodnjih jutranjih urah po razdejanju je povabil romunski poslanik Emeric Stoffel tuje novinarje na tiskovno konferenco in jim ob tej priložnosti pokazal razdejane prostore. Leva, zgornja slika kaže švicarske policiste, ki so prevzeli takoj po dogodku stražo pred romunskim poslaništvom, na naslednji sliki pa je ubit šofer poslanišтва Aurel Setu.

sicer ni moglo biti dvoma, zelo naivno pa je bilo zatrjevanje, da so hoteli napadalci s svojim nasiljem v Bernu izvajati pritisk na vlado v Bukarešti.

Ko parlamentiranje še ni bilo konec, pa je dobil švicarski zvezni svet od romunske vlade prvo ostro protestno noto, ki je zahtevala, naj švicarske oblasti takoj aretirajo fašistične bandite ter jih izročijo romunski oblasti. Švicarski zvezni svet je ugotovil, najprej razne netočnosti v romunski noti glede samega dogodka, potem pa razložil, da ni mogoče takoj naskočiti od dobro oboroženih napadalcev zasedenega poslopja, in opozoril romunsko vlado, da spadajo povzročitelji izreda pod švicarsko zakonodajo in da ne

morejo biti izročeni romunskim oblastem, ker med obema državama ni nobene pogodbe o izročanju navadnih in političnih zločincev. Romunska vlada je na švicarski odgovor odgovorila še z ostrejšim protestom, razni romunski in tudi sovjetski listi pa so začeli pisati, da v Švici podpirajo fašistične zarotnike. Še bolj kot Švico so začeli nekateri romunski listi napadati vlado ZDA, ki podpira romunske emigrante, in so njeni predstavniki prav gotovo podpirali tudi vdor banditov v romunsko poslanništvo.

Tretjega dne so se napadalci vdali. Trije so prišli v večjo poslopja, zahtevali pa so od policijskih organov, da jih ne fotografirajo. Dovoljeno jim je bilo celo, da so se maski-

Stanka Brezovar, gojenka 6. letnika srednje baletne šole v Ljubljani, sodi med nadarjeni baletni naraščaj, ki so ga baletni pedagogi slovenskega Narodnega gledališča vzgajili v povojnih letih. Veseli smo razvoja naših mladih plesalcev in jim želimo veliko uspehov na naših — in seveda tudi na tujih — gledaliških odrih.

rati. Policija je imela po končanem obleganju poslaniškega poslopja v rokah štiri napadalce: onega, ki so ga ujeli že takrat, ko so postavili kordon, in tri, ki so se sami predali. Bajce sta dva napadalca utekla še prej, preden je bil strnjen policijski kordon okrog poslopja. Na ta način je vdorlo v poslopje šest mož, morda pa jih je bilo tudi več, kar se da sklepati po strašnem razdejanju v prostorih romunskega predstavništva. Vse, tudi močno okovane omare so bile razbite, v vseh sobah je po tleh ležalo vse polno spisov, videlo pa se je tudi, da so napadalci mnogo aktov kar v sobah sežgali. Kaj vse so odnesli tisti, ki so se takoj po vdoru še lahko umaknili iz poslopja, pa ve seveda samo šef romunskega predstavništva Stoffel, kateremu je policija izpraznjeno poslopje izročila.

Zanimivo je, da je bil velik tresor v sobi šefa predstavništva odprt s ključem in seveda tudi popolnoma izprazen. Kje so napadalci dobili ključ, je velika uganka. Skrivnostna je tudi osebnost edine smrtno žrtev med osebjem poslanstva, ki naj bi bil po izjavah nekaterih organov romunskega predstavništva šofer Aurel Setu, po zatrjevanju nekih tujih, baje dobro informiranih novinarjev, pa oficir romunske tajne policije Georgi Petrescu, ki naj bi bil imel v romunskem predstavništvu glavno besedo, čeprav se je izdajal samo za šoferja. Po zelo verjetni domnevi so napadalci dobro poznali vlogo tega skrivnostnega moža in ko so vdrli v poslopje, so se najprej lotili njega, da bi dobili ključ od tresora. Prišlo je do boja in ko so napadalci ranjenca vržili iz poslopja v park, so že imeli ključ od tresora.

Ves dogodek, za katerega se je zanimalo tudi mnogo tujih dopisnikov in najrazličnejših reporterjev, je torej še bolj skrivnosten kot pa razburljiv in romantičen. Za švicarske oblasti pa je tudi zelo neprijeten, kajti zelo težko je odgovoriti na vprašanje, kako je mogla skupina do zob oboroženih mož priti v Švico, kako se je mogla tam skrivati in kako je mogoče, da je zavzela veliko poslopje. Po končanem »trdnjavskem boju« pa so našli v parku pred poslopjem tudi sumljiv avtomobil z ameriško tablico in številko, kakršne imajo avtomobili ameriških čet v Nemčiji. Ta najdba potrjuje domnevo romunskega tiska o zvezi napadalcev z ameriškimi agenti.

Kaj so aretirani napadalci izpovedali še ni znano in dokler ne bodo romunski organi povedali, kaj jim je izginilo iz poslopja poslanstva, bo ostal razburljiv dogodek v Bernu pač velika skrivnost.

Blagajnik? NARODNE BANKE

Kje pa! Saj ga v Ljubljani dobro poznajo vsi bralci »TT«: to je Slavko Kolarč — po poklicu študent, sicer pa zelo spretni, glasni in podjetni kolporter našega lista, ki je moral v Narodno banko, da bi zamenjal »drobiž«, ki ga je zmečkane natičnil po žepih, ko je v sredo zvečer mrzlično razprodajal svoje »blago« — skoraj 2000 izvodov »TT«. Na putu v Narodni banki sortira sedaj bankovce po 10, 20 in 50 dinarjev, da bi namesto njih dobil — tisočake, ki pa žal, ne bodo vsi njegovi...

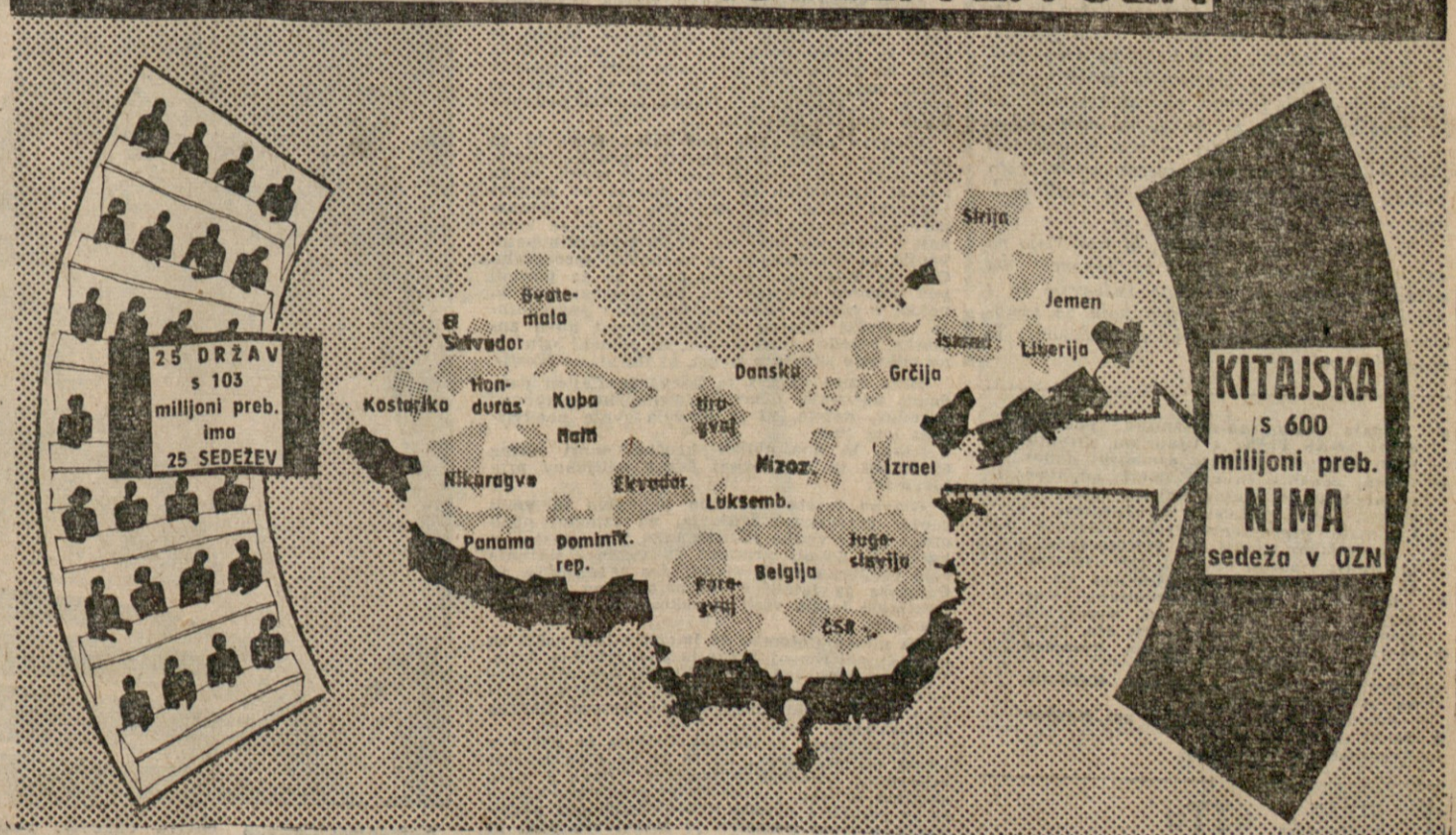

Nesreča

V nedeljo, dne 13. februarja zvečer so prijatelji in znanci čakali na rimskem letališču Ciampino z velikim šopkom rumenih tulipanov mlado italijansko filmsko igralko, »Miss Italia 1953« — Marcello Mariani. Njena mati je bila že nestrna, ker se je letalo zamudilo. Marcela je bila povabljen v Bruselj na neko umetniško prireditve. Najprej so povabili znano italijansko filmsko igralko Sophio Loren, ki pa je povabila zavrnila, ker je mati ni pustila potovati z letalom. Po njeni zavrnitvi so se prireditelji odločili za Marcello, ki je imela na prireditvi velik uspeh. Kljub temu pa se ji je mudilo domov k materi in zaročencu. Med obedom na italijanskem poslanstvu so ji sporočili, da je še prosto eno mesto v letalu belgijske družbe »Sabenax«. Marcela se je hitro poslovila od gostiteljev, pobrala v hotelu svoje stvari in s taksijem oddrvela na letališče, kamor je prišla zadnji hip. Toda v Rimu so zaman čakali na letalo in Marcello.

Osem dni so vojaške patrulje, policija in smučarji-prostopoljci iskali pogrešano letalo po planinah okrog Viterba, od koder se je letalo petnajst minut, preden bi moralo pristati v Rimu, zadnjikrat javilo. Snežni viharji, megla in hud mraz so ovirali iskanje. Teden dni so bili nemogoči ogledi z letali. Preiskali so vsako ped zemlje v bližnji in daljni okolici Viterba, toda letala niso našli. Šele v ponedeljek, 21. februarja zjutraj je italijansko izvidniško letalo zagledalo razbitine D-6 na Monte Terminillo. Spet so se odpravile patrulje v burji, snegu in mrazu na težavno pot na 1500 metrov visoki Monte Terminillo. Karabinerji so zastržili vse dohodne poti, iz Belgije se je pripeljal administrativni direktor družbe Goldstein. Poleg 21 potnikov in 8 članov posadke je bilo v letalu tudi 7 skrinj diamantov. Reševanje je bilo zaradi velikih snežnih zametov in ledene skorje, ki je prekrivala ostanke letala in trupla ponesrečenih, zelo težavno. Zdravnik je ugotovil, da so bili vsi na mestu mrtvi, posebna komisija pa sedaj ugotavlja vzroke nesreče. — Na sliki vidimo Marcello Mariani, ko vstopa v letalo, s katerim je šla v smrt...

KITAJSKA - PROBLEM ZA OZN

TT

Nemci in Japonci

Povojni razvoj Zahodne Nemčije in Japonske kaže na precejšnjo podobnost, čeprav je Zahodna Nemčija v osrčju Evrope, Japonska pa na skrajnem robu Azije. Med nešteti podobnostmi in očitnostmi, ki so vplivale na ta razvoj, pa velja omeniti tudi težnjo, ki je prav toliko važna za Nemce kot za Japonce: obe premagani državi se po desetih letih že čutita spet toliko močni, da jima je odvzet tuje tutorstvo, ki ga predvsem na tem ali na drugem koncu sveta izvajajo Združene države Amerike.

Vendar se je ta težnja za doseglo popolne suverenosti v Zahodni Nemčiji odrazila nekoliko drugače kot na Japonskem.

Glasovanje v spodnjem domu bonnskega parlamenta je pokazalo, da so skupine, ki so zbrane okrog dr. Adenauerja, še vedno toliko močne, da so lahko zavrnile budo protitotalno gornjo socialno demokratske opozicije in vsaj deloma omilile razcep, ki je grozil sami Adenauerjevi koaliciji, in tako dosegle ratifikacijo pariških sporazumov. S pariškimi sporazumi je Zahodna Nemčija dosegla veliko: zavezništvo ji bodo »podarili« suverenost, sprejeta bo kot enakopravni član v Severnoatlantski pakt, dobila bo mesto v snujanju se Zahodnoevropski zvezi in smela se bo oborožiti. Za to obilico darov pa je morala Zahodna Nemčija vendarle nekaj žrtvovati: privoliti je morala v začasno rešitev posarskega vprašanja, kajti Francija bi sicer za nobeno ceno ne dovolila ponovne nemške oborožitve...

Količina je sedanja nemška »potenca« kaže dejstvo, da so v Bonnu le s težavo sprejeli »začasno žrtvo« glede evropeizacije Posarja in samo Adenauerjev podarek za »začasnost« in Erhardov namig, da bo »dinamična evolucija« tudi posarsko vprašanje rešila naposled v nemško korist, sta pripomogla k ratifikaciji tudi posarskega sporazuma. Zvezi svet zahodnonemške republike, ki bo v kratkem razpravljal o tej ratifikaciji, najbrž ne bo ovrgel sedanjega sklepa bonnske »spodnje zbornice«.

Ta razplet ni toliko zanimiv zaradi notranjih sporov med Nemci, kolikor zaradi usmeritve, za katero so se odločili vsaj nekateri vodilni nemški politiki: v velikem sporu med dvema blokoma, se pravi med ameriškim in sovjetskimi interesi — so si Nemci izbrali »zahodno smer«, pa čeprav je verjetno, da so s tem žrtvovali združenje obeh delov Nemčije, do katerega bi lahko prišlo samo, če bi se Zahod in Vzhod glede tega vprašanja sporazumela.

Povsem drugačno pot je v zadnjem času izbrala Japonska. Vemo, da je dr. Jošida, ki bi ga zaradi njegove politične orientacije lahko imenovali »japonskega Adenauerja«, propadel s svojo proameriško politiko. Na vladi ga je zamenjal morda je konservativnejši in nacionalno ostriji Hatoyama, ki pa je japonski položaj ocenil povsem drugače kot prej Jošida.

Za Hatoyama in njegovega zunanjega ministra Sigemica je bil poglavitni problem, kako doseči, da bi Japonska lahko vodila samostojno zunanjo politiko, ki bi upoštevala predvsem japonske interese. Ta vlada je zato najprej predlagala normalizacijo odnosov s Sovjetsko zvezo, pekinško Kitajsko in Severno Korejo. Ta predlog so v Moskvi, Pekingu in Fenjangu ugodno sprejeli, ne glede na dejstvo, da je Japonska podpisala mirovno pogodbo s Čang-kajkom in da se ni odrekla Kurilskim otokom, ki so jih zasedli Rusi.

Ta nova usmeritev je dobila svoj potrditev tudi pri nedeljskih parlamentarnih volitvah, pri katerih je Hatoyama zmagal, poleg tega pa so se okrepili tudi socialisti, ki vsaj kar se tiče zunanje politične usmeritve bistveno ne nasprotujejo Hatoyamovim načelom. To pomeni, da gleda večina japonskih politikov — pa naj si bodo levitarji kot tudi predstavniki japonskega kapitala — rešitev sedanjih preletih gospodarskih razmer na Japonskem v »koeksistenci« s sovjetsko-kitajskim blokom in to ne glede na ostro nasprotovanje, na katerega je politična usmeritev naletela pri dosedanjih »tutorjih« v ZDA.

Ko poznamo oba primera, kako si due v drugi svetovni vojni premagani državi iščeta svojo pot med suverene in neodvisne države, si lahko zastavimo vprašanje, katerega od teh dveh poti je pametnejša? Pri tem presojanju bi vsakega morali upoštevati, da je Nemčija — vsaj tista Nemčija, ki jo predstavlja krog okrog dr. Adenauerja — povezana z Zahodom, da je njegov sestavni del tako po sistemu kot po instinkcijah: bonnska vlada je bila zato pripravljena žrtvovati nekatere nacionalne principe, da bi se na ta način lahko vključila v Zahodnoevropsko zvezo, ki naj postane po idealni zamisli matrica, okrog katere se naj bi zbrale »ogrožene« zahodnoevropske države, da bi s tem dobile svoje vojaško, strateško in tudi gospodarsko-finančno zaledje v ZDA.

Drugeče je z Japonsko: kljub vsej zahodni infiltraciji, skoraj desetletni ameriški okupaciji in kljub ustanovitvi, ki so podobne zahodnim, je Japonska vendarle azijska država. Na Azijo je vezana po zgodovini in po svojem gospodarstvu. Azija pa gre danes svojo pot in Japonci najbrž ne bi radi zastali v tem pohodu, pa čeprav so računali, ki jih imajo na drugi strani Tihga oceana z japonskimi otoki nemara povsem drugačni. Japonci prav dobro vedo, da se Amerika zanima za Azijo, nič manj dobro pa ne vedo, koliko velja — vsaj v severnem delu Azije — dandanes sovjetski vpliv: zato puščajo vnaprej »ideale« in so se lotili realnega reševanja svojega obstoja...

Takšno so trenutno silnice, ki namerjajo na eni strani Nemce, na drugi pa Japonce; oba naroda razpolagata z močno industrijo in s posebnim znanjem; o njunem boju za samostojnost in suverenost pa bomo nedvomno še slišali kaj več...

- Izdaja časopisno-slovozniki podjetje SZDL »NAS TISK« v Ljubljani, direktor Rudi Janhuhn. Urejuje uredniški odbor.
- Glavni urednik Branko Babič, odgovorni urednik dr. Dušan Savnik. Tiska tiskarna »Slovenskega poročevalca« v Ljubljani, predstavniki Franc Plevel.
- Uredništvo: Ljubljana, Tomšičeva ul. 1 (prilifile), pošta predal 189. Telefon: 13-322 do 13-325 (interni številki 13).
- Narodniški oddelki: Ljubljana, Kardejeva ul. 4, telefon 13-322. Narodniški oddelki: 888 din. polletna 188 din. četrtletna 248 din. mesečna 30 din. Posamezniki: 13-322 do 13-325 (interni številki 13).
- Oglasi oddelki: Ljubljana, Kardejeva ul. 4, telefon 13-322.
- Številka telefonskega računa pri Narodni banki: 801-T-428.
- Računovodni ne vršamo!

Najpriljubnejši maršal sovjetske zveze obrambni minister

Maršal Grigorij Žukov

Maršal Grigorij Konstantinovič Žukov je nedvomno eden najpopularnejših vojaških voditeljev Sovjetske zveze in je dobro znan tudi drugod po svetu. Sedanji sovjetski obrambni minister slovi med bojevniki iz druge svetovne vojne kot »rešitelj Moskve«, »osvoboditelj Leningrada«, »zmagovalce pri Stalingradu« in »zavojevalce Berlina«. Z njegovim imenom je tesno zvezan boj sovjetske armade proti nacističnim napadalcem.

Žukov si je pridobil veliko priljubljenost predvsem med preprostimi vojniki, kajti kot človek kmečkega rodu zna govoriti v ljudski, kar je tudi sam zmožen storiti. Tako vsaj pripovedujejo o njem. Med nešteti anekdotami, ki krožijo o njem, je značilna tista iz meseca februarja 1945 na fronti pri Visli, ko je Žukov pregledoval prednje položaje. Narednik Konovalov se mu je pritožil, da na fronti zmanjkuje vodke, ki bi je morali dobiti dnevno po pol litra, a so je dobivali samo po en deciliter. Zato so jo mešali kar z bencinom. »Vsa greja nas«, je rekel Konovalov maršalu. »Naj poskusim!« mu je dejal Žukov. Deset vojakov je planilo in mu ponudilo pijačo, ki je spominjala na tekočino iz bencinskih tankov. »Vzeml porcije, da trčivate le nadaljeval Žukov naredniku. In maršal je brez obotavljanja izpil iz porcije precejšnjo količino »peklenkega napitka«...

Žukov se je rodil leta 1895 (letos mu bo torej šestdeset let) v Srednji Rusiji in je svojo mladost preživel ob konjih. Pozneje je to svoje nagnjenje prenesel na »moderno konjenico«, na oklopne divizije. Po izbruhu prve svetovne vojne je bil vpoklican v konjeniški polk ter si je v boju pridobil eno najvišjih carskih odlikovanj za junaštvo in čin zastavnika. Ko pa je prišla oktohrska revolucija, je stopil v Rdečo armado in postal še med revolucijo komandant polka. Ko se je sovjetska oblast utrdila, so Žukova poslali v znano vojaško akademijo »Frunze«. Eden izmed njegovih učiteljev, šef generalnega štaba maršal Sapožnikov je o njem pozneje dejal, da je vselej »mislil nekoliko počasne«.

Strastnega »konjenika« so pozneje postavili na čelo kozacke divizije, v kateri mu je s težavo uspelo utrditi disciplino. Nato je odšel v Nemčijo, kjer se je izpopolnjeval v vojaškem znanju. Med revolucijo v Španiji je šel tja kot vojaški opazovalec. Zatem je bil nekaj časa na Daljnem vzhodu, med sovjetsko-finsko vojno pa je bil v Timošenko-vojnem štabu. Ko je Rdeča armada vkorakala v Besarabijo, je bil Žukov na čelu sovjetskih divizij.

Njegova vojaška kariera je hitro napredovala. Še pred nacističnim napadom na Sovjetsko zvezo je bil Žukov namestnik ljudskega komisarja za obrambo in šef generalnega štaba. Ob napadu se mu je posrečilo zadržati prodiranje Nemcev proti Moskvi. Pozneje je bil namesto Timošenkina dodeljen na južno fronto in je branil Stalingrad. Od tam ga je pot peljala v Berlin, kjer je podpisal dokumente o nemški kapitulaciji.

V Berlinu sta se srečala tudi Žukov in Eisenhower in, kakor pripovedujejo, se je med njima razvil pristrano prijateljstvo. Leta 1945 je Eisenhower v sporazumu z ameriško vlado povabil Žukova v Ameriko in Eisenhowerjev sin John, ki je zdaj major ameriške vojske, naj bi ga na tej poti spremljal. Menda je takrat Žukov izgovoril znane besede: »I like Ike« (»Rad imam Eisenhower«).

Ja». Toda jeseni, ko bi se moral Žukov odpraviti na pot, so iz Moskve sporočili, da je maršal obolel. Do obiska ni prišlo vse do danes, ko so ameriški novinarji v Moskvi znova spravili to vprašanje na dnevni red in ugotovili, da Eisenhowerjevo povabilo pravzaprav še vedno velja...

Kakor je Eisenhower izjavil pred kratkim, je imel zadnji direktni stik s Žukovim leta 1946, ko mu je le-ta pisal pristrano pismo in mu poslal tudi darilo; oboje Eisenhower še danes hrani.

nagnjen k nenadnim spremembam razpoloženja, kar seveda vpliva tudi na okolice. Izzmed prijateljev, ki dobro razumejo njegov značaj, njegove pomanjkljivosti in vrline, je na prvem mestu maršal Timošenko, s katerim sta ves čas ohranila tesno prijateljstvo. Žukov nima rad ne gledališča in opere ne glasbe. Najrajši gleda filme, in sicer kovbojske. Zelo rad pa ima ruske narodne pesmi in narodne ples; tudi sam včasih navdušeno pleše »kazačok«.

Maršal Žukov je v moderni vojni ustvaril

KAKŠNA BO DIAGNOZA? (Low »Manchester Guardian«)

Po drugi svetovni vojni je zvezda Žukova nekoliko zatonila. To pripisujejo predvsem procesu proti izdajalskemu generalu Vlasovu in njegovim sodelavcem, ki so se borili proti sovjetski armadi na strani Nemcev. Vlasov je namreč na procesu pripovedoval, kako je med drugo svetovno vojno poskušal v Moskvi organizirati državni udar, ki naj bi zrušil Stalina in njegove sodelavce: med štiridesetimi imeni, ki jih je navedel Vlasov, pa je bilo na prvem mestu ime Žukov. Žukov se je nekoč izrazil, da mu je to »intrigo« skuhal maršal Vasiljevski, ki ga imenujejo tudi »osebni maršal Molotov«. Trditve Vlasova sicer niso bile za Žukova tragične, vendar pa je moral stopiti v ozadje. Menda so mu tudi očitali, da prerad gleda ameriške gangsterske filme... Po Stalinovi smrti pa se je njegovo ime spet pojavilo v ospredju.

Žukov je osebo nekoliko nenavadne narave. Večkrat je mračnega razpoloženja, kljub temu, da ima zelo razvit smisel za humor in da zna biti tudi zgovoren. Privatno živi zelo preprosto in ne ljubi razkošja. »Moja največji užitek je«, izjavlja o sebi, »sče se lahko sprehajam peš in blodim po moskovskih ulicah. Včasih prehodim tudi po več deset kilometrov, toda potem lahko delam vso noč...« Njegov značaj in temperament je

novi taktiki, ki sta mu jo priznala tudi Eisenhower in feldmaršal Montgomery. To je taktika tako imenovanega »dvojnega obkroževanja«, ki je sovjetski armadi prineslo med drugo svetovno vojno velike uspehe. Kakor trdi sam maršal Žukov, so to taktiko sicer uporabljali že v Tridesetletni vojni, toda on jo je uporabil v pogojih mehanizirane in motorizirane vojne. Privraket je to metodo izkoristil v bitki za Moskvo, njegovemu manevru pa so Nemci spet nasledili pri Stalingradu.

Danes je maršal Grigorij Konstantinovič Žukov obrambni minister sovjetske armade, torej vodilna vojaška osebnost v vladi. Nedvomno je tudi eden najpomembnejših vojaških voditeljev Sovjetske zveze, tesno povezan z armado in njenim vodstvom.

—on.

Večerne obleke za Moskvo

Sovjetska zveza je naročila na Švedskem 5000 moskovskih večernih oblek. V Stockholmu so to naročilo tolmačili kot željo sovjetskih voditeljev po »boljših manirah« v višji družbi. Ni znano če so zaradi spremembe moskovske vlade to naročilo stornirali.

CEJLON-BISER ORIENTA

ga razdelili med svoje ljudi. Dandanes sta dve tretjini otoškega prebivalstva singaleškega rodu, ohranili pa so svojo govornico še iz najstarejših časov. Večina prebivalstva je budistično, vendar nekaj malega pa je katoličev in protestantov. Na otoku je mnogo budističnih, nenavadno lepih templjev.

Na otokih budizem je v veliki meri, tako v praktičnem življenju, kakor tudi v literaturi in v arhitekturi, vplival hinduizem. Pripadniki te religije so večinoma Tamili, ki so naslednja najštevilnejša rasa skupnost za Singalezi (nekaj nad milijon). Imenujejo se celjonski Tamili za razliko od indijskih Tamilov, ki so prišli na otok pozneje. Celjonski Tamili so večini prebivalci na severnem in vzhodnem delu otoka, precej jih je pa tudi po ostalih delih Cejlona. Na Cejlonu so že skoraj tako dolgo kot Singalezi in imeli so svoje lastne kralje. Njihovi predniki so prišli na Cejlono iz različnih kraljev južne Indije kot kolonisti ali pa kot osvobodilci. Večina Tamilov je kmetovalci, kakor je tudi večina Singalezov poljedelci. Mnogo jih je zaposlenih v javnih službah in v trgovini.

Na Cejlono je okrog pol milijona muslimanov, ki so večinoma potomci arabskih trgovcev, naseljenih na otoku še od starih časov. Potomce nizozemskih upraviteljev in trgovcev, ki

so v upravljanju obalnih področij nasledili Portugalce, imenujejo Burgerje. Zdal jih je okrog 50.000. Britancev je okrog 5.000 in le redkokateri od njih je na otoku naseljen za stalno, po večini so trgovci ali upravitelji gumijevih in čajnih plantaz.

Od Evropejcev so prvi prišli na otok Portugalci, ki so vladali in pokrštili jevalci otok od leta 1597, iz tega njihovega raja pa so jih pregnali Nizozemci leta 1638. Po nizozemski upravi otoka se je trgovina razvila, oni so uvedli tudi svoje pravo, zasnovano na rimskem, ki je na Cejlonu še dandanes v rabi. Na otoku je mnogo ostankov lepih nizozemskih utrd in hiš v različnih mestih vzdolž obale. Leta 1795 so se Nizozemci in Angličani zaradi Cejlona sprijeli, nakar so leta 1796 Angličani zasedli nizozemsko naselbine. Leta 1815 so singaleški poglavarji po vrsti manjših vojn v svoji gorski prestolnici Kandy odstavili kralja in predali vse svoje ozemlje Angličanom.

Celjonski kralji so vladali na otoku nad dve sto let in ostanki starih mest Anuradhapura in Polonnaruwa ter utrdb Sigiriya in Yapahuwa še dandanes pričajo o visoki razviti kulturi in civilizaciji tiste dobe.

Kot večina vzhodnih dežel je tudi Cejlono poljedelska dežela. Razvoj njene industrije se je začel šele potem, ko so obalna področja otoka kolonizirali Evropejci.

V starih časih so v glavnem izvažali dišave, bisere, drago kamenje in slone. Kazno je, da so na otoku pridelovali za lastno porabo dovolj hrane, predvsem riža, ki je osnovna hrana otočanov.

Tulega obiskovalca prevzame veliko število vodnih rezervarjev, iz katerih so napeljali vodo skozi manjše vaske rezervuarje in skozi zamotano omrežje kanalov za namakanje riževih polj. Ta sistem namakalnih kanalov je spomenik spretnosti starih Singalezov. Na otoku je dvanajst vodnih rezervarjev, vsak s površino več kot 8 km², razen njih pa še 4600 vaskih vodnih rezervarjev.

V sedemnajstem stoletju je bil cimet glavni izvozni poljedelski proizvod. Angličani so poskušali uvesti sladkorni trs, pa se jim ni posrečilo. Uspeli pa so s kavo, ki jo so sadili v hribovitih predelih otoka in prodajali na evropska tržišča. Toda nasade kavovca je uničila neka rastlinska bolezen in v drugi polovici 19. stoletja so nasade zasedli s čajevcem. Kot izvozni član je Cejlono na drugem mestu. Takoj za Indijo. Letno pridelajo okrog 135.000 ton čaja, kar je približno ena tretjina svetovne viška za izvoz.

V šestletnem planu za gospodarski razvoj je predvidena gradnja tovarna za proizvodnjo visokega kalikovostnega kokosovega olja, umetnih gnojil, papirja, kastične sode in praška DDT.

Notranjost Cejlona skriva čudovite budistične tempelje

POLITIČNI PORTRETI

Walther Reuther

Skoraj dvajsetletna »državljanska vojna« med dvema največjima ameriškima sindikalnima organizacijama se je zadovoljivo končala; predstavniki Kongresa industrijskih organizacij (CIO) in Ameriške ederacije dela (AFL) so se namreč pred kratkim sporazumeli da se bosta obe organizaciji združili v enotno federacijo; ta združitev bo izvedena do konca tega leta, nova organizacija pa bo imela kakih 15 milijonov članov.

Po sporazumu, ki je bil dosežen med predstavniki obeh sindikalnih organizacij, bo AFL dobila v novi organizaciji dva najvišja položaja, predsednika in tajnika, medtem ko bo CIO dobila položaj organizacijskega direktorja.

Predsednik nove sindikalne federacije bo, kakor vse kaže, sedanjí predsednik Ameriške federacije dela George Meany, ki mu je bilo lansko leto šestdeset let in ki ima mnogo zaslug za združenje obeh organizacij. Že pred nekaj leti je namreč stopil v neposredni stik z zastopniki nasprotnega sindikata ter se z njimi pomenil o skupnem delovanju na nekaterih delovnih področjih, kjer je bilo mogoče doseči sporazum.

Pomemben položaj v novi sindikalni federaciji pa bo zavzemal tudi Walter Reuther, sedanjí predsednik Kongresa industrijskih organizacij (CIO), ki je ustanovitelj Zveze avtomobilskih delavcev (UAW). Močno se je uveljavil leta 1946, ko se je spopadel s kominformističnimi tendencami v ameriškem delavskem gibanju, posebej pa s tistimi predstavniki, ki so ga hoteli spodensti v njegovi lastni sindikalni organizaciji.

Zljudenje Walterja Reutherja je polno bojevo. Rodil se je leta 1907 v Virginiji in je po zgledu svojega očeta, ki je bil prav tako delavec, stopil v neki delavski sindikat in začel organizirati svoje delavske tovariše. Zaradi tega so ga odpustili iz službe; odšel je v Detroit, kjer se je spet posvetil organizaciji delavcev, zaradi česar je bil spet odpučen.

Postal je prvi delavec v Fordovi tovarni. Čez dan je trdo delal, ponoči pa je študiral in se izobraževal. Leta 1932 je obiskal Nemčijo in Sovjetsko zvezo. Na tej poti ga je spremljal tudi njegov brat Viktor, ki je prav tako deloval v delavskih organizacijah in ki danes vodi odtsek za mednarodna vprašanja pri CIO. Oba brata sta po vojni postala žrtvi teroristov iz vrst zagrizenih nasprotnikov. Leta 1948 je nemreč strel iz louske puške razmesaril Walterju Reutherju roko, dobro leto pozneje pa je bil tudi Viktor ranjen od enakega strela.

Walter Reuther je v ZDA znan po svojem odločenem boju za zaježene minimalne mezde, za delavske pokojnine, ki naj bi jih financirali delodajalci, za vključevanje mezd v življenjski stroški in cenami ter po organiziranju delavcev na podlagi zaposlenosti v industriji. Je odločen nasprotnik rase diskriminacije, prav tako tudi njegov brat Viktor. Oba imata družini ter živita in potnjeta zelo skromno, zaradi česar uživata med delavci veliko priljubljenost in ugled. Oba sta se že udeležila sestankov izvršnega odbora Mednarodne federacije svobodnih sindikatov in sta znana po vsem svetu.

ODKLONJENI OPAZOVALCI

Država ima največje načrte za namakanje in proizvodnjo hrane, nadvse potrebne v deželi z vedno hitreje naraščajočim številom prebivalstva, saj morajo zdaj upravitelji še več kot polovico potrebne hrane. Najnovejši in največji je načrt Gai Oya. Ko bo končan, bodo pridobili za obdelovanje čez 100.000 hektarov zemlje za nasade čajevca, sladkornega trsa in drugih rastlin.

Celjonska vlada ima namen oskrbeti šolanje za vse otroke. Raven šol je neprestano dvigal, usmerjajo jih pa vedno bolj na praktično osnovo učnih načrtov. Celjonska univerza ima medicinsko, pravno in tehnično fakulteto ter več tečajev za umetnost in kulturo. Uradni jezik je še vedno angleščina in presenetljivo je, koliko prebivalcev Cejlona govori tekoče angleščino. Znano pa je, da namerava celjonska vlada uvesti v urade nacionalni jezik takoj, ko bo to mogoče.

Zahodnonemška vlada je hotela poslati k Organizaciji združenih narodov Petra Pfeifferja, ki pa ga je generalni sekretariat OZN odklonil zaradi njegove nacistične preteklosti. Potem so Pfeifferju v Bonnu namenili mesto opazovalca pri vrhovnem poveljstvu Atlantskega pakta. Tudi tam so ga odklonili. Vrhovno poveljstvo Atlantskega pakta je zdaj odklonilo tudi drugega kandidata, von Eldorfa, češ da tudi on ni dovolj denaciificiran. Če bodo v Bonnu predlagali še kakega takega predstavnika in opazovalca, potem bodo s tem pač vzbujali vtis, da hočejo napraviti svoj budočo armado za naslednjo Wehrmachta.

MLADOST IN SVEŽINA

VEJETA IZ PERILA, KI JE OPRANO Z OVEN milom

OVEN

terpentinsko milo

TORTA PA TAKAJ!
LJUBLJANA — Mojster kuharske umetnosti Pero Velkavrh se je na kulinarčni razstavi, ki jo je priredil hotel Union ob svoji 50-letnici, postavil z jubilejno torto nenavadne velikosti in oblike.

ZADNJI KRIK MODE
PARIZ — Ustvarjalci ženske mode imajo včasih precej nenavaden okus. To, kar vidite na sliki, ni bil moderen pariški čevljiček z okraskom v obliki zobatega kolesca in s peto oblike svedra.

FOTO KRONIKA

LED, LED, LED...
NEKJE V ARKTIKI — Arktično neurje je pokrilo krov ladje s tonami ledenega oklepa, zaradi česar je postala ladja nestabilna in je pretela nevarnost, da se bo prevrnila.

SMUČARSKI PRAZNIK
LJUBLJANA — Stolp nove 60-metrse skakalnice v Ljubljani, ki je doživela v nedeljo svoj svečani krst.

PISMO IZ KÖLNA

VELEMESTO SE ZABAVA

Vsako vlemesto ima svoje čare in posebnosti, ki prispevajo k njegovemu slovesu. Tako je v naših predstavah bistvo Kölna neločljivo povezano z mogočino gostsko katedralo, ki jo meščani s ponosom kažejo kot svojo največjo znamenitost, obenem pa — seveda bolj po tihem — kritično priznavajo, da je impozantna stavba stilno neenotna, saj so jo zidali več stoletij in se vidno poznajo na njej različna umetniška gledanja rodov, istočasno pa ne pozabijo grenko pripomniti, da se niso Angleži zadovoljili samo s tem, da so uničili tri četrtine mesta, temveč so vrgli tudi 15 bomb na katedralo, ki jo še sedaj obnovljajo.

Mogoče je bolj kot katedrala so pomislek sloves tega mesta v svet male steklenice, ki so našle pot k milijonom lepote in svežosti želenih žena. Pred nekako dvema stoletjema so pričeli v Glockengasse v hiši številka 4711 izdelovati dišečo vodo, ki jo pozna danes ves svet pod imenom kolonijska voda ali v francoskem prevodu: Eau de Cologne. Po vojni so zavezniki raznesli firmo po osem svetov in danes lahko kupite domačo »4711« tudi v Braziliji, toda stara firma je obdržala prvo mesto zaradi svoje nenadigradljive kvalitete, ki je velika poslovna skrivnost in ki je niso mogli dobiti Angleži od Nemcev s silo, Američani pa ne za denar. Menda vedo za količine, ki jih je treba zmešati ter za postopek v vsej veliki tovarni samo trije ljudje...

Čeprav je Köln izrazito trgovsko, bančniško in zavarovalniško mesto, pa je v njegovi bližini ena največjih nemških avtomobilskih tovarn, ki ni bila med vojno uničena. To so Fordovi obrati, ki so si znali s svojimi ceninimi in ekonomičnimi vozili dobiti veliko tržišče.

Se bi se dalo govoriti o Kölnu kot o starem romanskem mestu, kamor so več kot štiri stoletja romali naši predniki in je to mesto eno redkih nemških, ki ima tudi slovensko ime: Kolmarin Köln am Rhein; o silovitih gradbenih delavnostih, s katero bodo dosegli, da čez dve, tri leta sploh ne bodo več vidna vojna opustošenja; o vselesnim in različnih gastronomskih razstavah; toda zdaj ko je pust za nami je treba — vsaj na kratko — povedati, kako se zabavajo meščani, kajti to so ponosni na katedralo, je bolj ponosni na kolonijsko vodo, a najbolj na svoj karneval.

Kölanski karneval je vrsta praznikov, pravijo. Začne se ob novem letu in doseže višek na pustinj ponedeljek. »V teh tednih postane nesmisel — smisel in norenje — metodno.«

Okrog 40 karnevalskih družb, med katerimi obstajajo nekatere že več kot sto let, skrbi za prireditve, ki se vrstijo dan za dnem — največje so seveda ob sobotah, kajti

potrošnja alkoholnih pijač je ogromna in z brenčečo glavo se ne da dobro delati...

Vreča, cilindar in tiger

V to splošno zabavo se seveda s polno pravico in uspešno vključujejo tudi študentje in tale sestave naj lažje opiše razpoloženje s predpustne prireditve slušateljev ekonomske fakultete.

Ze pred mesecem dni so opozarjali veliki plakati na pomemben dogodek, teden dni pred prireditvijo pa si lahko našel na vsakem

Tudi letaki in risane šale v vseh kölnskih časopisih so prispevale k pustnemu razpoloženju.

oglu univerzitetne stavbe modri letak, ki je vabil na udeležbo ter zraven dajal tehna navodila: V četrtke obiskati teto ložico in strica Ivana (»izposoditi si denar«), v petek ostati doma in se naspiti (»varčevati«), v soboto: Zdaj pa lel, v nedeljo jesti kisle kumarice.

Zavedajoč se svoje pomembnosti — o Kölnu je na ekonomski fakulteti opisanih menda 6000 študentov — so izbrali največjo dvorano v mestu. Prostora za ples je bilo kljub dobru obisku dovolj saj je igralo šest kapel v vseh prostorih.

Rudarstvo se je razvijalo v povsem svojstvenih okoliščinah in si je zato ustvarilo svoje posebne navade. Se v srednjem veku je imelo posebno privilegije: posebno upravo, lastno sodstvo, pravico do svobodnega preseljevanja in naseljevanja v rudarskih krajih, skratka nekakšno osebno prostost, ki je drugi stanoviti niso poznali. Zaradi težavnega in nevarnega dela so pri njih nastale prve socialne ustanove — bratovske skladnice. Ker je bil sprejem v rudarski stan v času naraščajoče industrije zelo pogost primer, je nastala iz tega sprejema pravcata svečanost. Novinec je moral skočiti čez odprti šaht, pozneje pa, ko so dobili šahti večje razsežnosti, pa čez kos usnja — »ledera« — ki so ga imeli opasanega z jermenom in jim je služil pri spuščanju v jamske prostore in jih je varoval pred vlogo, če so v rovu sedli na kamen. Ob rudarskih praznikih so se zbrali okrog šahta vsi rudarji in sprejemali novince v svoj stan. Tedaj sta dva stara rudarja držala razpeto kožo, čez njo pa so skakali novinci in si ob tej priložnosti izbirali tudi starejše in izkušene tovariše za svetovalce in zaščitnike na svoji težki življenjski poti.

Pozneje so se jim pridružili tudi metalurgi, saj je njihovo delo tesno povezano z rudarstvom. Te tradicije so se v več ali manj spremenjenih oblikah ohranile do danes in prešle z rudnikov tudi na šole, ki vzgajajo rudarsko-metalurške kadre.

Ce boste torej v bližnjih dneh srečali na ljubljanskih ulicah sprevod »rudarjeve«, ki jih vodi bruc-major v gosjem redu no mestu, nikar ne mislite, da ga študentje »že spet lomijo«. To bo le del njihovega praznika, ki ga praznujejo povsod po svetu in je odraz težke borbe rudarjev za lepšo bodočnost vsega človeštva.

Mislite si osrednjo dvorano, veliko približno kot naš Tabor. Sredi plesišča, v levem zgornjem kotu orkester za moderno jazz glasbo in v desnem orkester za domačo glasbo, okrog in okrog pa po več vrst miz. Iz te dvorane je le nekaj korakov v manjšo s priključenim barom, pritičje niže pa je velika hala in tam je igral posebno divji orkester za posebno divje plesalce, a teh ni bilo malo.

V podzemlju, nazvanem katacombe, so majhni prostori, kot so n. pr. v gostilni Koper v Ljubljani in tudi strop je zelo nizek, da je »razpoloženje intimnejše«. Tudi razkošne podobe na stenah ne morejo osvežiti zraka, ki duši, a vročina in gneča menda niti najmanj nista motili zadovoljnih parov, ki so se tu pod silo razmer gibal v dokaj zmernem ritmu. Če bi hotel kdo še podrobnejši popis, naj si misli, da je sardina, zaprta v škatlo, in si bo kar dobro predstavil položaj.

Oblačilo je bilo pripušeno vsakemu na izbiro. Nekaj študente se je odločilo za dolge vlečke z globokimi izrezi — til, svila, organdi, in nekaj študentov za temne obleke, toda najmanj, kar je moral vsak od njih prispeti v karnevalskem razpoloženju, je bila velika bela papirnata roža v gumbici in turški fes...

Vas zanima, bi radi, da »sprenesem izkušnje? Zakaj pa ne, saj sem se izvirno zabaval in moram priznati, da so bile nekatere izredno duhovite ter da Köln ne slovi zaman kot veseljaško mesto.

Nastopili so popolnoma obloženi ljudje, n. pr. arabski šejke, ki je kljub obupni vročini obdržal na sebi šal, tako da je bil viden samo del obraza, pa tudi tako dekolirani, kot smo jih navajeni s plaže. V tem so se posebno odlikovale zastopnice nežnega spola. Saj vsakdo pozna tista drobna oblačila, ki jih nosijo dame poleti, ko se vračajo s kopanja. Segajo do srede beder, zgoraj pa jih tudi ni dosti. Zato je bilo pa tako odličnih dam dosti, a veliko konkurenco so jim delale ozkočlačnice. Tudi te vsi poznamo: pisane, prav ozko se oprijemajoče hlače, ki segajo malo do kolena pa zelo napete filigranske jopice. Potem so bili še posebni tipi: šolarica, lovka (oprosti to, urednik, kako je ženski spol besede lovec),

zamorka, staroegipčanska žrečica (primojduna, spet ne vem, kako se glasi ženska oblika od »žreč«). Toda naj bo dovolj in naj ostane še nekaj prostora za maske.

Ce bi bil natečaj, kateri maskari prisoditi prvenstvo, bi takoj pokazal na dva pretendenta za prvo mesto, toda med njima bi se težko odločil. Proj si je najprej dobro zmršil lasje. Potem je dal nase suknič brez rokavov, ki ga je ukrotil iz prečiste vrečevine, sešil ob straneh, segel pa mu je do srede beder. Namesto nogavic si je privezal okoli gležnjev snopce slame. A kaj vse to proti dekoraciji na sukničul Videli ste lahko najbolj čudovite glave, napise, prebojena srca, jetra in cigarete, pa nalezljive izrezke iz časopisov. Skratka, po mojem mnenju je bil mož zelo originalen. Toda po zgledu pomembnih piscev prepričam odločitev o popolnejši originalnosti spoštovanemu čitatelju. Drugi pretendent si je namreč ogumil preprosto odejo, jo spel na dveh koncih pod pazduho in pri kolenu — na glavo pa povezil, z ročajem naprej, sveče sito...

Moj opis bi izgubil na popolnosti in sočnosti, če ne bi omenil še ogrlic in ostalih okrasov, ki so jih nosile dame. Ena je imela okrog vratu deset preluknjanih limon, druga dober ducaj cigaretnih škatel — bržčas praznih — tretja je nosila na hrbtu napis: »Čakam Te« in četrta »Se priporočam«.

Ob ksilofonu

Kdor je prebral naslov drugega poglavja, se je prav gotovo že vprašal: »Kje pa sta ostala tiger in cilindar?« To sem prihranil za konec, kot mora priti po dobrem obedu že tona. Naj bo torej posvečen zadnji del bolj ali manj dilematičnemu opisu plesa, to je gibov, ki jih pod tem nazivom danes izvajata nemška mladina.

Ameriški vpliv, ki je prodrl ne samo v tehniko, marveč v vse načine umeštvovanja, se je tu pokazal v vsej svoji — dejal bi — elementarnosti. Kdor hoče videti najbolj divje plesne akrobacije, boogie-woogie ali mambo v čisti izvedbi, mu ni treba v Ameriko, temveč je dovolj, če se ustavi v Zahodni Nemčiji. Pozanimal sem se, če plečejo tako tudi v

Vzhodni, pa so dejali, da podobno, vendar mnogo bolj umerjeno.

Ko sem gledal neumorne plesalce, ki so se vrtili, približevali drug drugemu in odvijali kot biljardne kroglice, bliskovito premikali noge — zdaj podplate, potem kolena —, skakali in se ob zadnjem ksilofonistovem udarcu popolnoma izmučeni, s potnimi sragami, umaknili v zatijje, sem se nehoti moral spomniti na srednjeveške prekrščevalce ter na njihove svetovidske plesje. Moderni plesi danes nimajo več oblike, temveč so prosta improvizacija. Pri nekaterih se enako udeležujeta oba partnerja, pri drugih samo »dama« in zdelo se je, da so se se tedno dobro počutili, čeprav so morale pošteno »garati«.

Posebno sta mi ostala v spominu dva para. Plesalec v prvem paru je imel frak — najbrž ga je nosil njegov prednik ob največjih svečanostih, mogoče celo za procesijo — na glavi pa povečen cilindar. Plesalka je bila tiger. Obležena od nog do vratu, z razgaljeno levo ramo, v blago, ki je bilo povsem podobno tigrovi koži, je bila pač zelo posrečena maska. Torej sta plesala frakar in tiger! Ona je skakala naprej in nazaj, on pa se je počasi premikal, nenadoma izbruhnil v nepreračunljivo giblno kombinacijo nog, rok, kricov in cilindra, pa se spet umiril in dostojanstveno zavijal oči navzgor in navzdol.

Drugi par sta bila mornar s črnim metalikom na golem vratu in rdečo-črni vrag z repom. Okrog njiju je bil vedno prostor, kajti v ekstazi sta bila kot slepa in sta se brezbrzi zaletavala v vsakeogar, ki ni spoštoval njune pravice do »absolutnega izživljanja«.

Godba je neumorno nabijala, če je nehala tu, so ji pari v drugo dvorano in se tam dalje zabavali, kdor pa je preučen pil, je lahko zavil v poseben prostor, ki bi mu lahko rekli »bruhališče«, (tov. urednik ali boš posredoval, da bodo sprejeli novi izraz v slovenski pravopis), kajti Nemci so temeljiti, preden kaj zgradijo, vse premišlijo in takšen prostor je pač nujen pri zabavnih prireditvah.

Prej ko se poslovim, še besedo, dve o frizurah. Kljub temu, da najdete še vedno nemška dekleta s kitami in jih je precej z normalno dolgimi lasmi, je zdaj še vedno na viku mode kratka, precej razkuštrana frizura, tendy, toda najnovije vesti iz Pariza napovedujejo že spremembo na tem oblačnem (v oblake sega) področju. Kmalu se bodo pojavile asimetrične frizure — na levi strani bodo lasje precej daljši kot na desni, kjer se bo uho videlo, medtem ko ga bo na levi strani pustil služiti le še uhan. A to je že mimo karnevalskih meja...

VLADIMIR BONAC

SKOK čez kožo

Kmalu po ustanovitvi Rudarskega oddelka na Tehniški fakulteti Ljubljanske univerze v letu 1923 so študentje rudarstva privedli prvi »skok čez kožo«. V več ali manj enakomernih presledkih je Ljubljana doživela 13 takšnih skokov in letos 5. marca bo doživela štirinajsti »skok čez kožo«. Od kod »skok čez kožo«?

Rudarstvo se je razvijalo v povsem svojstvenih okoliščinah in si je zato ustvarilo svoje posebne navade. Se v srednjem veku je imelo posebno privilegije: posebno upravo, lastno sodstvo, pravico do svobodnega preseljevanja in naseljevanja v rudarskih krajih, skratka nekakšno osebno prostost, ki je drugi stanoviti niso poznali. Zaradi težavnega in nevarnega dela so pri njih nastale prve socialne ustanove — bratovske skladnice. Ker je bil sprejem v rudarski stan v času naraščajoče industrije zelo pogost primer, je nastala iz tega sprejema pravcata svečanost. Novinec je moral skočiti čez odprti šaht, pozneje pa, ko so dobili šahti večje razsežnosti, pa čez kos usnja — »ledera« — ki so ga imeli opasanega z jermenom in jim je služil pri spuščanju v jamske prostore in jih je varoval pred vlogo, če so v rovu sedli na kamen. Ob rudarskih praznikih so se zbrali okrog šahta vsi rudarji in sprejemali novince v svoj stan. Tedaj sta dva stara rudarja držala razpeto kožo, čez njo pa so skakali novinci in si ob tej priložnosti izbirali tudi starejše in izkušene tovariše za svetovalce in zaščitnike na svoji težki življenjski poti.

Pozneje so se jim pridružili tudi metalurgi, saj je njihovo delo tesno povezano z rudarstvom. Te tradicije so se v več ali manj spremenjenih oblikah ohranile do danes in prešle z rudnikov tudi na šole, ki vzgajajo rudarsko-metalurške kadre.

Ce boste torej v bližnjih dneh srečali na ljubljanskih ulicah sprevod »rudarjeve«, ki jih vodi bruc-major v gosjem redu no mestu, nikar ne mislite, da ga študentje »že spet lomijo«. To bo le del njihovega praznika, ki ga praznujejo povsod po svetu in je odraz težke borbe rudarjev za lepšo bodočnost vsega človeštva.

TOVARNE IN TRGOVSKA PODJETJA!

Oglasi v »TT« imajo velik komercialni uspeh!

»Tedenska tribuna« izhaja sedaj v 95.000 izvodih

(izredno številke v 100.000 izvodih)
 Ker po podatkih naše statistike prebere vsak izvod »TT« povprečno 2,8 oseb, pomeni, da redno prebira naš priljubljeni tednik vsaj

260.000 ljudi

Obe številki jasno dokazujeta, da je »TT« največji slovenski list z največjo naklado in z najširšim krogom bralcev. Zato je razumljivo, da so oglasi v »TT« najuspešnejši in s tem tudi dražji kot v drugih listih.

Za manjše oglase: 1 cm² s klisjejem ali sliko din 225.— 1 cm² samo z besedilom din 200.—

Za večkratne, mesečne ali celoletne abonente pri oglašanju — znaten popust!

Podrobnejše informacije dobite v oglasnem oddelku: Ljubljana, Kardeljeva ulica 6 (tel. 21-898) ali pa pri akviziterjih.

Oglasi v »TT« stanejo od 1. marca naprej:
 cela stran : 300.000 din
 pol strani : 150.000 din
 četrt strani : 80.000 din

Nadomestilo za giljotino

V Franciji nameravajo odpraviti giljotino, niso pa še izbrali nadomestila za to dediščino francoske revolucije. Predlog, naj bi obsojence na smrt zastreljali s plinom, je bil takoj odklonjen, ker so že v preživem spominu plinske celice v nacističnih uničevalnih taboriščih. Odklonjeni so bili tudi predlogi o usmrtni obsojencev z obešanjem in na električnem stolu. Nekateri medijinski izvedenci so menili, da je smrt na električnem stolu prepočasna. Verjetno je, da se bodo odločili za usmrtnitev z ustrelitvijo, kajti giljotine ne marajo zamenjati z navadno sekirjo, s katero so v nekdanji Nemčiji obsojencev sekali glave. Nadomestilo za giljotino hočejo najti čimprej, da ne bi v časopisju prišlo do razveljavne debat o načinu justifikacije ter tudi o problemu smrtnih kazni. Na vsak način bo kmalu spremenjen 12. člen francoskega kazenskega zakona, ki pravi, da bo obsojencu na smrt »glava ločena od trupla«.

... saj uporablja Aero karbon papir — nevarajoči 560. ki je postal pojem za kvaliteto

ZGODOVINA PRIHODNOSTI?

kje je sedaj težišče sveta

Načelo, da je suženstvo odpravljeno, sicer ne velja po vsem svetu, toda ker na splošno vendarle povsod in skoraj vsi priznavajo njegovo pravilnost, je do njega mogoče zavzeti tri stališča. Lahko se usedomo in mirno čakamo, kako se bodo dogodki razvijali in pri tem nič ne napravimo. Tega se drži večina ljudi, ki so zgrabili sleherni upanje, da je mogoče kar koli popraviti in potrebuje pomoči bodisi pri razmišljanju bodisi pri delovanju. Drugo stališče je v tem, da priznamo nujnost, ki terja hitre ukrepe zoper bedo. To sicer priznavajo mnogi, ki pa vendar hočejo z ukrepi počakati, kolikor je pač mogoče. Jasno je, da se s tem stališčem ne strinjajo tri četrtine človeštva, ki živijo v bedi in sužnosti in ki se jim zato mudi, da bi spremenili razmere, pa čeprav z nasilnimi in nezadržnimi posegi. Tretja možnost, ki jo ima Zahod, je pogledati stvar v oči in priznati, da svet ne more ostati negiben in poslušen v okviru tistih pravic, ki si jih lastijo nekatere privilegirane države. Pred tem zgodovinskim gibanjem pa si najpametnejši prizadevajo usmeriti vse delovanje v smer, ki bi onemogočila vojno med tistimi državami, ki imajo, in tistimi, ki nimajo, pač pa sprožila složno koeksistenco, koristno za obe strani. To bi bila največja, a tudi najtežja naloga, ki bi jo lahko izvedla naša generacija...

Toda ta problem zahteva hitro rešitev. Knjige, govori, članki, odbori in stranke neprestano predlagajo načine, kako naj bi se lotili tega velikega dela. Najrazličnejše sile, med katerimi jih je mnogo s humanitarnim obeljezjem, se trudijo najti pravilno pot.

Kako je mogoče, da je ta nova koncepcija o sodelovanju med narodi tako hitro pridobila na veljavi?

Kot vselej v zgodovini je k temu uspehu prispevala vrsta na videz nepovezanih činiteljev. Razvoj prometnih zvez in obsežnejših sredstev je pripomogel, da so bila »nerazvita področja« lažje in hitreje poenotena o lastnih možnostih. Istovrstno je nastanek novih svetovnih težišč prisilil zahodni svet, da je začel nekoliko bolj razmišljati o pomenu, ki bi ga lahko imele kolonialne množice kot vojaški te ali druge sedanje velesile. Sovjetska zveza se je kmalu zavedala, da lahko okrepi svojo moč predvsem z ekspanzijo navzven: s stroji in ljudmi. Glede prvega je morala računati na Evropo, glede drugega na Azijo. Primer s Češkoslovaško govori za prvo rešitev, primer s Kitajsko opozarja na drugo. Zahod se je zgrozil, ko je zagledal ZSSR na čelu tolikih ljudi in takšnih virov in se je zato začel nekoliko bolj zanimati za usodo drugega dela človeštva, ki se ni izreklo zadnje besede glede svojih simpatij.

Pred dvemi ali tremi stoletji so tujei pregnali in uničili obrtnike v Aziji, Afriki in Latinski Ameriki zato, da bi njihovi rojaki bili prisiljeni kupovati gotove proizvode, ki jih je prodajal Zahod; te ljudi so prisilili, da pridelujejo več bombaža in jute, da izkopljejo več rud in zmeljejo več sladkorja, s katerim bi potešili potrebe zahodnih potrošnikov. Zato pa je sedaj njihovo gospodarstvo v razsulu, brez strojev, njihovo kmetijstvo je zastopalo, njihovi potomci pa bolni, lačni ter potrebujejo hitre pomoči.

O tej pomoči so že veliko govorili in izrečenih je bilo precej lepih besed. Toda kaj so dejansko storili?

Na delu je duceate uradov in organizacij, ki imajo večkrat nasprotujoče si cilje. Od strokovnjakov »Točke IV« do uradnikov »Plana Colomba« in predstavnikov »Tehnične pomoči«, se pravi — na tisoče ljudi si prizadeva naučiti domorodna ljudstva branja in pisanja, boljše obdelovalni polja, kopati vodnjake in uporabljati sodobna proizvodna sredstva. Poleg čistih in nesebičnih duš, ki izkopljejo, pa najdemo tudi ljudi, katerih glavna skrb je v tem, da izpolnijo svojo uradno dolžnost v službi daljne države, ki jih je poslala v tuje kraje. Nameni njihovega delovanja so raznovrstni: zdaj gre za pošteno vrnemo ali za prosvetljeni patriotizem, zdaj spet za težnjo, kako si pridobiti zaveznike za vojno, ki bo morda izbruhnila v prihodnosti. Toda kljub vsemu pa vsi skupaj nimajo dovolj denarnih sredstev, da bi lahko rešili samo skromen del tega neizmernega problema. Če je res, da vsi ti ljudje — ali skoraj vsi — soglašajo, kako potrebno je odpraviti očitno neenakost našega sveta in to predvsem zaradi varnosti in blaginje Zahoda, potem kaže, da bi prepričanje vendarle ni tako močno, da bi lahko pripravilo zapadnjake, naj vsaj nekoliko popustijo zadrege na svojih mošnjah.

Poseben odbor strokovnjakov, ki jih je izbrala Organizacija Združenih narodov z namenom, da bi proučili problem »nerazvitih področij«, je prišel do sklepa: če hočemo, da bo 1.500 milijonov ljudi, ki živijo na tem področju, povečalo svojo proizvodnjo, pa čeprav v začetku samo za 2%, bi morali letno na tem področju investirati skupno za 14 milijard dolarjev. Če upoštevamo, da se število prebivalstva na svetu vsako leto poveča za 1,25%, bi tudi izboljšanje življenjske ravni za 2% na leto ne pomenilo prav nič izrednega.

V ZDA in tudi v Sovjetski zvezi je ta ritem precej hitrejši. Četudi je to povečanje še tako skromno, bi vendar pomenilo odlično spremembo v sedanji omtičnosti, ali še pravilneje: v sedanjem počasnem propadanju.

Toda dežele z »nerazvitega področja« dobivajo iz tujine veliko manj kot 14 milijard dolarjev na leto: določili so jim pravzaprav komaj desetino omenjene vsote, pri čemer pa je razdelitev teh sredstev zelo nepravilna. Največji delež dobiva Latinska Amerika, ker je med kontinenti ki potrebujejo podporo, najbližja Združenim državam Amerike. Pa tudi tam gre ta kapitala večina za petroleosko industrijo. Večja in neizmerno bolj naseljena področja ne dobivajo skoraj nič!

Na drugi strani je isti odbor strokovnjakov upošteval sedanje razmere v »nerazvitih« državah in zato priporočil, naj bi najprej pripravili okoliščine za uspešno uporabo sredstev, preden bi se odločili za injekcije s tolikšno količino dolarjev. Potrebna bi bila pripravljiva doba, da bi lahko vzgojili osebe, ki naj bi sodelovale pri tej veliki reševalni akciji. Za te pripravljajne dobe naj bi ustanavljali eksperimentalne kmetijske postaje, izobrazili vsaj minimalno število kvalificirane osebe in zboljali zdravstvene razmere ljudi vsaj toliko, da bi lahko vzdržali bližnje napore. Razume se, da tovrstne naloge ne zanimajo privatnih kapitalistov. Izvedba teh pripravljajnih del pa bi terjala letno po 3 milijarde dolarjev; tako so vsaj cenili strokovnjaki.

Ne glede na svojo skromnost pa ta priporočila niso rodila uspeha. Nekatere države ali skupine držav so predlagale še dopolnilne pripombe. Večina teh pripomb se tiče posameznih problemov, toda vsem skupaj je bilo usojeno, da ne bodo nikoli zagledale belega dne, kajti na razpolago so bila povsem nezadostna finančna sredstva, čeprav pomenijo 3 milijarde dolarjev, ki so jih predlagali strokovnjaki, precej manjšo vsoto, kot je znašala letno Marshalllova pomoč, namenjena petkrat manjšemu številu prebivalstva z neskončno manj perečimi potrebami!

Te tri milijarde dolarjev veljajo toliko, kolikor znaša 1% narodnega dohodka Zahodne Evrope, Avstralije, Nove Zelandije, ZDA in Kanade, se pravi tistih držav, katerim so predlagali, naj financirajo ta načrt. Ta vsota tudi ni nič večja od povsem majhnega dela vsote, ki jo prebivalci teh držav potrošijo vsako leto za zabave, cigarete in drugi luksuz, brez katerega pa bi prav lahko shajali.

Ta vsota bržkone ni previsoka, zlasti če pomislimo, koliko nekatere države potrošijo za različne naložbe in druge namene. Med 1905 in 1913 je izvoz kapitala iz Velike Britanije znašal povprečno 7% britanskega narodnega dohodka. Združene države Amerike so po vojni razdale posojila in darila, ki veljajo skupaj več kot 7% njihovega narodnega dohodka. Vse pa kaže, da se tamosnjim ljudem zdi primernije nalagati denar v podjetja, ki hitro vračajo dobičke ali dividende, kakor da bi se lotili problema, ki konec koncev ogroža temelje zahodnega sveta.

Očitno je, da razpravljanje o pomoči, potrebni gospodarskemu razvoju treh četrtin človeštva, pomenijo prav malo, če ni nobena država pripravljena v ta namen žrtvovati niti dvajsetine izdatkov, ki jih sicer daje za oboroževanje.

Namesto tega bi morali nujno izvesti drugačne ukrepe. Najprej — a to šele tedaj, ko bi bila dejavnost jasno začrtana — bi morali določiti enotno upravo, ki bi vse to vodila, namesto vsrse nasprotujočih si organizacij, ki se sedaj ukvarjajo s tem problemom. Brž nato pa bi morali osnovati tak sistem, po katerem bi vsaka sodelujoča država prispevala v skupen fond določen odstotek iz svojega narodnega dohodka. Ta »mednarodni davek na dohodek«, namenjen svetovni blaginji in utrditvi svetovnega miru, bi ne bil prav nič izrednega in bi se nemara vsem zdel sprejemljiv, kajti zaradi njega bi ves naš svet lahko skladno napredoval: mednarodna pomoč bi s tem dobila nadomestilo v skupnem našturu, ki naj bi zagotovil vsem ljudem mirno bodočnost, slemenčo na večji enakosti, kot je bila doslej; vso to dejavnost pa bi nadzorovala osrednja uprava, ki bi lahko presodila, kdaj in koliko te mednarodne pomoči je treba določiti narodom, ki zanjo prosijo.

Ta načrt se zdí morda utopičen, kajti našli se bodo ljudje, ki bodo trdili, da kaj takšnega ni mogoče izvesti v sedanjih razmerah. Toda tem dvomljivcem bi lahko potregli z dokazi, ki pravijo, da so države že mnogokrat združile svoje napore in svoja sredstva, ko so hotele izvesti nalogo, ki je bila vsem koristna. Tako je na primer na razpolago dokaz boja zoper epidemije; sedanja nevarnost pa je daleč hušja od vsake epidemije. Bolezen izbira posamezne žrtve, toda civilizacije propadajo v celoti, brž ko so začele razpadati...

Gre še za vprašanje, kakšen odnos bi lahko do tega načrta zavzela Sovjetska zveza? Odgovor je težak, kajti malo je verjetnosti, da bi njeni voditelji želeli napisati svoja imena na spisek sodelujočih pri tem načrtu, ki najbrž ni povsem v skladu z njihovimi interesi. Vendar se ta odnos prav lahko spremeni in tudi Sovjetska zveza z 800 milijoni ljudi, ki jih združuje v svojem bloku, bi lahko v prihodnosti pristopila k tej splošno človeški nalogi...

Prav lahko pa se tudi pripeti, da tega načrta nikoli ne bodo izvedli. Zeja po oblasti, nacionalna nasprotja, združena s kontinentalnimi in ideološkimi nesoglasji najbrž ne bodo izgnala zgolj s potezo peresa in spori med državami bodo slej ko prej ostali področje, kjer se križajo predvsem posamezni interesi, ne pa toliko načelna stališča.

Toda ne glede na te poteze človeškega značaja, ki obstajajo, odkar ljudje pomnijo, je vendar mogoče, da se bo naposled pojavila želja po brezstrastnemu raziskovanju, kar naj postane tudi sredstvo, s katerim bo mogoče odpraviti doslej neogibne spore zaradi nasprotnih interesov in s tem vskladiati smotre, ki jih ima zahodni svet, s težnjami ostalega človeštva. Z vsem tem pa bi ne smeli zavlačevati. Pot gre lahko samo navzdor ali pa navzgor; a naposled niti ne gre več za določitev smeri, pač pa samo še za izbiro, kako hitro bomo vse to izvedli...

11

Stalin: »to-va-ri-ši!«

S štirimi avtomobili so se istočasno odpeljali. Toda ne po avtostradi v Moskvo, marveč okoli Moskve. Eiche in njegov štab, ki so Moskvo dobro poznali, so domnevali, da jih peljejo v Lefortovko, zloglasno jeletnišnico. Toda nenadoma se je kolona obrnila proti Lapsinu. Tod bi lahko prišli samo k stabu slavne moskovske proletarske divizije! Eiche je vztrepetal. Torej je, nekaj tednov po padcu maršala Tuhačevskega, vendarle prišlo do spora! Ali je zato kremeljska divizija stopila v akcijo? Ali pa naj »zelenja garda« samo podpre današnja bitka?

Ko je Eiche pet minut po enajsti vstopil, je bila velika klubska dvorana polna: gneča funkcionarjev, pokrajinskih šefov, direktorjev industrijskih

obratov in inštitutov, profesorjev, komisarjev in ljudskih komisarjev — kratka elita sovjetskega aparata. So vsi žrtve? Vsi na mah?

Komaj da so se pozdravili in niso več spregovorili. Vsi so bili razburjeni in nihče ni zapazil, da nobenemu prisotnih niso odvzeli pištole. Nihče ni opazil, da razen navadne straže (vsekakor podvojene) ni postavljen noben poseben korдон. Čudno. Pri več kot 600 povabljenih! Zavesa se je premaknila — toda samo do polovice. Pred skromno mizo na odru je stopil... Stalin! Vsi so strumno vstali, toda nihče ni zaploskal, nihče zavpil, vsi so čakali...

Stalin je pritrjano, vendar zelo jasno — tako tiho je bilo v veliki dvorani — spregovoril: »To-va-ri-ši!«

Šli!

Stalin je pritrjano, vendar zelo jasno — tako tiho je bilo v veliki dvorani — spregovoril: »To-va-ri-ši!«

Stalin je pritrjano, vendar zelo jasno — tako tiho je bilo v veliki dvorani — spregovoril: »To-va-ri-ši!«

Stalin je pritrjano, vendar zelo jasno — tako tiho je bilo v veliki dvorani — spregovoril: »To-va-ri-ši!«

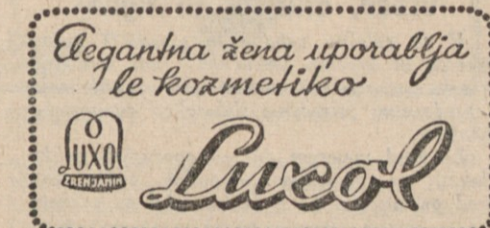
Preljuba vstopnica za kino!

nekoga, ki je imel nogo sicer v mavcu in se je napravil oziroma proglasil za invalida ter vzel 15 vstopnic brez čakanja. Jasno je, da take prednosti čakajoči ne gledajo mirno!

Pa še nekaj smo opazili. Naši kinematografi sicer izjavljajo, da vstopnic ni mogoče rezervirati, kar je edino prav, saj bi jih sicer sploh ne ostalo za druge. Vendar je videti, da tako rezerviranje le obstaja, najbrž po liniji poznanstva in zvez, po liniji stricev in tet ali pa celo po botrinski liniji. Zlasti v kinu Union se to večkrat dogaja. Nedavno mi je pripovedovala znanaka, da je hotela po daljšem čakanju, ko je bila druga v vrsti, vstopnice za mesto, kjer običajno sedi. Toda od 9. do 6. vrste ni bilo več vstopnic, šele v 5. vrsti! Jezila se je, nato pa se je udala v usodo in vzele 5. vrsto. Druga čakalka nekaj dni prej pa je bila bolj odločna in vtrajna. Ko se je dogodilo prav nekaj podobnega (bila je prva v vrsti, pa ni bilo več niti 9. niti 8. vrste) je izjavila: »Rezervirani ni, torej morajo vstopnice biti. Zahtevam vstopnice, pa jih najdite, kjer hočete. Če jih takoj ne dobim, pojdem v pisarno in še naprej, če bo treba!« In blaginčarka je brez besede segla po precej debelo kuverto v neki stranski polici in je v njej poiskala zelene vstopnice. To imenujejo v kinožargonu: »Rezervirani ni, ni po ocu ni po stricem!«

Da pa ne bodo Ljubljancani užaljeni, moram povedati, da vse to ni samo ljubljanska razvada. Tudi drugod jo poznajo, toda znajo jo energičneje in temeljiteje zdraviti in odpravljati. Tako se je n. pr. nedavno dogodilo v zagrebškem elitnem kinu »Istra«: pred blaginjo je čakala dolga vrsta potrpeljivih čakalcev. Ko so že prišli prodajati vstopnice, pride k blaginji moški in prosi, če sme preko vrste vprašati, ali še imajo vstopnice za predstavbo ob 19.30. Ko mu blaginčarka pritrdi, odide. Po nekaj minutah se pa vrne, stopi k blaginji ter reče: »Ce imate vstopnice po 70 din, mi jih pa dajte peti. Blaginčarka, ki ni vedela, da mož ne stoji v vrsti, mu jih da in sprejme denar. Čakalci niso takoj opazili, kaj se dogaja. Tedaj pa stopi k vsiljivcu neki starejši čakalec in ga vpraša zakaj ne stopi v vrsto. Oni, ki je držal v roki vstopnice, mu odgovori: »Zašto bih hodio u red, kad ste vi takve budale, da mi dovoljavate dobiti karte iz preko reda?« Starejši čakalec ne reče nič, pogleda možaka in mu iztrga iz roke vstopnice, jih raztrga na drobne kosčke, vrže na tla in reče: »Sad čete valjda u red?« Predrznih ni znil niti besede in je naglo odšel, da ne bi še kaj hujšega izkupil. Prihodnjic si bo dobro premislil preden bo izjavil, kdo je — budalo!

Kakor je videti, pri čakanju na vstopnice ne manjka zabave, vsi se vadimo v potrpeljivosti (zelo koristna in potrebna lastnost v današnjih časih!), pa tudi jeze in razburjanja je precej. Vse to samo zaradi teh nesrečnih gibljivih slik, ki so nas tako zgrabile v kremeplje, da je film postal mnogim vsakdanji hruh št. 2 in ne more-

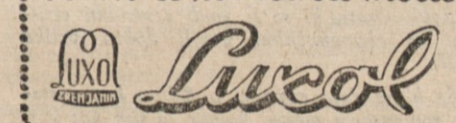

zapisali, seveda z naslovom staršev vred. Povedali so mu, da naj starši pripravijo za steklo tisočak. Spetkeča je bil fant zaskrbljen, potem pa je dejal: »Kaj zato? Malo bom našeškan, potem bodo pa odšli onega jurčka. Saj mama tako pripoveduje, da gre s tisočakom na trg pa se niti ne pozna, kaj je dala! Vsi smo občudovali to nadobudno in velikopotezno mladino. Kaj je zanje — jurček!

Večkrat pa pride tudi do prerekanj in preprirov. Posebno takrat, kadar poskušajo stopiti v akcijo »padalci«. Zadnji pride, pa hoče dobiti vstopnico prvi. Napravi se kar Francoza in se poskuša vrniti kje spredaj v vrsto. Tedaj pa čakalci branijo svoje pridobljene »položaje«. Saj so žrtvovali dovolj časa in potrpljenja. Pogosto tudi protestirajo proti navadi, da pozni »prišleki« oddajajo svoja naročila znanecem pa tudi neznanecem kje spredaj v vrsti. Tako se naberejo takemu posredovalcu naročila za 20 in tudi 30 do 40 vstopnic in ko pridejo potrpeljivi čakalci na vrsto, ne dobijo več vstopnic ali pa vsaj ne želenih prostorov, ker so jih pobrali oni, ki so prišli zadnji, a so našli spredaj v vrsti ljudi, ki so kupili vstopnice za nje.

S tem v zvezi je tudi vprašanje invalidov. Nihče nima nič proti temu, da invalid, ki težko stoji, dobi brez čakanja vstopnice zase in ožjo družino. Toda to obzirnost do invalidov le-ti pogosto izkoriščajo in zloračajo. V mnogih delovnih kolektivih imajo zaposlene tudi invalide in te invalide pošljejo po 40, 50, 60 in več vstopnic naenkrat za ves kolektiv. Eden naj čaka, drugi pa dobi! To nikakor ni prav. Nedavno je bil kraval tudi zaradi

Sodobna žena uporablja vedno le toaletna mila

jo biti brez njega, prav tako kakor ne morejo biti brez kosila. Ker je tako — menijo marsikje v upravah ljubljanskih kinematografov, da so gledalci zaradi njih, a ne predstave zaradi gledalcev. Zato seveda ne uredijo prodaje vstopnic. Če bi pa obiskovalci znali napraviti vtis, da morajo predstave iskati gledalci in ne obratno, bi bilo marsikaj bolje. Tudi izbor filmov! Omejevo popraševanje in ponudba bo ugodnejša!

(— 2! —)

leta pospešujemo prevzgojo, sedaj pa jo zahtevamo od vas. Kdor je svojo diplomu doslej zamudil, naj takoj nadoknadi. Sprejedovali ne bomo več. Kdor bo izpadel, naj sam sebi pripiše! Se danes bomo marsikaj spremenili, tako da bomo jutri pripravljeni in sposobni.

Po Zdanovu, Stalinovi dešni roki, je prevzel besedo Lavrentij Berija, Stalinova levica. Ni bil minister, niti član Politbiroja, toda že nekaj časa so vedeli, da bo še daleč prišel.

Tako tesno kot koža

»Kljub naglici, s katero pripravljamo ta pohod, ne bo tako dolgo nobenih pojasnil, dokler ne bo dokončno zagotovljeno, da se nobena beseda ne bo izgubila. Vse to zahteva najprej obzide in zgradbo same. Vse, kar smo doslej imeli za popolno, ne velja nič. Vadi bomo toliko časa, dokler ne bo tako tesno zavarovano, kakor naše telo s kožo. Nobena zahteva, ki nam jo bodo postavili, nas ne sme presenečiti.« nobena nas ne sme strašiti.

Medtem ko sta Zdanov in Berija govorila, je Stalin stal ob strani. Zdal je spet povzel: »Dovolj smo povedali, da boste razumeli resnost zadeve. Kdor ne razume, ta tudi ne šteje več! Nihče naj se ne izgovarja.«

Od 24. februaria dalje razprodajamo zimsko blago vseh vrst z 10% popustom, dokler traja zaloga

VELEBLAGOVNICA
Na-ma
LJUBLJANA

PRI POSTI

Črna kraljica CAFA

Sest čokatih črncev je sedelo v dolgem čolnu ob obrežju reke Niger, kakor da bi me pričakovali. Imeli so odurne obraze in slonokoščene okraske na gležnjih. Povabili so me v čoln in zagotovili, da me bodo varovali in mi služili. Vstopil sem v čoln. Vožnja je bila prijetna.

Ko smo prispeli do vasi Ansongo, so nas domačini, ki so prišli k obrežju, burno pozdravili. Ogledovali so me z velikim zanimanjem.

njem in nekateri so mi pretipali obleko in celo obraz. Zenske so se dregale s komolci in se smejale, ko so nam ponujale mleko in limone. Kakor Nil tako nudi tudi reka Niger svojim obrežnim prebivalcem izobilje, ljudje pa so — živahni in skoraj razposajeni.

Potem ko mi je Išoro pripravil večerjo, sem šel počivat. Zdravilo me je enolično bobnanje. »Zakaj bobnaš?« sem vprašal črnca, ki je stal ob ognju. »Svojim prijateljem sporočajo, da prihajamo,« je odgovoril. »Toda bobnanje je venomer enako,« sem menil. Gotovo ne morejo poslati sporočila na ta način. — »Ko boste tako dolgo v Afriki, kakor sem jaz,« je rekel, »še vedno ne boste spoznali skrivnosti bobnov. Udarci se slišijo več milijard let in pomenijo za domačine isto, kar tiskana beseda za vas.«

Zatuden sem zmajal z glavo. »Kako dolgo bomo potovali?« sem hotel vedeti. »Najmanj dva dni,« je odgovoril.

Zjutraj smo s čolnom odrinili dalje po reki in se šele zvečer ustavili ob večji naselbini, od koder smo slišali razburjene glasove. Ko smo stopili s čolnov, smo vzrli ne navadno lepo in nago dekle. Njen obraz je bil hkrati žalosten in nežen, prsi pa so se ji dvigale od zasoplosti. Bila je videti kot panter in prav nič je ni bilo sram, čeprav je čutila naše poglede. Vzdržala jih je in jih vrčala s svojimi ognjevitimi in globokimi, črnimi očmi.

»Kdo je to,« sem vprašal. Išoro je rekel slovesno: »To je kraljica Cafa.«

Ce se zdaj spomnim Cafa, jo vidim takšno, kakršno sem zagledal prvič in kakor vam jo bom zdaj opisal. Njena lepota je bila ne navadna. Stala je nepremično, ko smo se ji približali, črna kot ebenovina. Tudi lase je imela črne, zvite v pramene in prilipele na čelo. Nad njimi se je pozibavalo snežnobelo nojevo perje. Nad rameni pa sta ji nihala zlata uhana, okrašena z modrimi dragulji.

Toda njene lepote z besedami ne bi mogel opisati. Samo to naj še povem, da je bila v njenem obrazu združena moč z neko čudno sladkobo. Oči so bile tako črne, da so se zdele modre — naše žene, ki si svoje oči poudarjajo z modro senco, poznajo učinek te modrine!

Morda so bile prav zaradi te navidezne modrine kraljice oči tako prijazne in čustvene in so se zdele zdaj otroško naiivne, zdaj prodirne: vtislih so se mi zdale usmiljene, vtislih pa so bile kot magneti. Reče pobarvane ustnice je odločno stiskala tu in tam pa jih je našobila. Imela je bujne prsi, ki jih lastna teža še ni povesila: bile so čvrste in bradavici na njih sta bili reče pobarvani. Brez dvoma je bila najlepša ženska, ki sem jo kdaj videl v Afriki.

Črnci, ki so me spremljali, so ji nekaj povedali, nakar je stopila k meni in mi ponudila roko. Nato me je vodila v veliko stavbo, kjer so bili trije prostori. Čeprav je bilo to moje novo bivališče s slamo pokrito, vendar je bilo novo in prostorno.

Ker se je vest o našem prihodu že raznesla, so začeli prihajati domačini. Deklice so bile namazane z oljem, okrašene z modrimi okraski okrog pasu. Gledale so me, kakor da ne bi moge verjeti; dve sta se me rahlo dotaknili in vzkliskali. Potem so prišli ribiči in so mi prinesli ribe.

Zvedeli smo, da vasi žalujejo za kraljem, ki ga je pred letom raztrgal črn leopard. Ljudje so pripovedovali, da so v zadnjih tednih leopardi pomorili tam okoli kar 34 ljudi. Navadno pa domačini takšne smrtnosti slučajne raji zamožijo, ker jih pripisujejo možem — leopardom, ki bi izdajstvo kaznovali z novo žrtvijo. Sicer pa niti ne vedo, kdo je grozodejstvo povzročil ali možje-leopardi ali pravi leopardi.

Cafa je postala kraljica malo prej, preden smo prispeli v njeno naselje. Domačini so jo namreč zgrabili in ji rekli: »Zdaj boš ti kraljica.«

ljica plemena. Ker se je uprla, so jo s silo nesli na svojih glavah do groba njenega očeta. Naš prihod jih je prekinil, ravno ko so ji hoteli izbrati moža. Danes so ji nameravali izročiti relikvije plemena.

Po večerji sem šel v vas, da bi si to ceremonijo ogledal. Ob hrupu trobent in bobnov so domačini pozdravljali in vzkliskali novi kraljici. Po obredu je črno ljudstvo preplešalo vso noč.

Veliko plesov sem že videl v Afriki, toda še nikoli takšnega kot to noč. Ples je posebnost afriških prebivalcev, ki z njim praznujejo vsak nevsakdanji dogodek. Najprej je dolga vrsta žensk pričela tožiti v drsajočem koraku. Pregibale so se v bokih in trepetale po vsem telesu. Orientaliski kult trebušnega plesa je naravnost otroška igra ob temi Njihova telesa so se krčila in raztezala, kakor da bi jih razganjala nevidna moč, roke, noge pa so opletale, kot bi ne imele kosti.

Za njimi so se pojavili prožni, črni mladeniči. Tedaj so se tudi neomljena dekleta zrinila v ospredje. Tu so se tisti srečni predeli, kjer se za žentev zreli mladeniči postavijo v vrsto in izvajajo svoje spretnosti v upanju, da jih bodo deklice izbrale za svoje življenjske tovariše. Zatorej so mladeniči pokazali vse, kar so zmogli, ob bobnanju so se s čudovitim čutom za ritem in prirojenjo lahkotnostjo nasmičali dekletem, dokler si ni vsaka izbrala svojega izvoljenca. Potem so se kot velika stonoga žival začeli določneje zibati v ritmu vedno hitrejšega, nadvse čutnega plesa. Fantje so oponašali gibe svojih plesalk, dekleta pa so se vrtela v polkrogih in trebušne mišice so se jim premikale kar same. Suvale so glave nazaj in s priprtimi usti trepetaje čakale na božajoče dotike svojih izvoljencev. Dihanje plesalcev je postajalo vedno glasnejše. Roke

V divjem ritmu so se zavrtle črne plesalky

so se premikale kakor veliki črni pajki, in plesalke so naposled napele mrtve obležale v močnih fantovskih ropah.

Tedaj je stopila v krog Cafa. Vsaka poteza njenega obraza in njenega telesa je valila in izživala. Vabljivo se je smehljala. Roke je sklenila za hrbtom in njene prsi so trepetale, kot so trepetala njena stegna. S krikom je skočil v krog orjaški domačin. Bil je čarovnik Zadaka. Posnemal je njene gibe in se ji kot pohotna zver skušal približati.

Toda izmikala se mu je in ga po malem vodila v ostro svetlobo ognja. Njeno telo se je zvižalo kakor kača, kakor da bi jo kdo bčal in gibi so postajali vse hitrejši, trzaji pa močnejši. Nenadoma se je sikaje ustavila in v oči se ji je iskrla nezadržana jeza. Zadaka je položil roke nanjo in jo pritegnil k sebi. Ko se mu je izvil, je planil nanjo z razprtimi rokami. Še preden pa se je je dotaknil, je izdrla iz niza koral okrog pasu bodalo in krilnila: »Mo di bele niama so ti mbi!« (»Ti čarovnik si zame živale!«) ter ga zabodla v prsi. Velikanski čarovnik se je prijel

za ranjeno mesto in se opotekel med gledalce. Kraljica pa je zavpila za njim: »Ho, anjoto!« (Ubij moža-leoparda!). Bobnanje je utihnilo. Vsi so molčali, tudi Cafa. Zdelo pa se je, da bo vsak hip izbruhnila v jok, in tako se je znojila, kakor da bi se solzilo vse njeno telo. Nato je spregovorila s hrupnim glasom. Rekla je, da ne mara mož-leopardov, da jih sovraži, kakor sovraži strahopetce in da bo njen izvoljenec samo tisti, ki bo masčeval smrt njenega očeta. Tisti naj torej ubije krvoločnega demona, črnega leoparda — pokazala je proti gozdovom.

Čarovnik Zadaka je izdihnil, še preden so ga domačini mogli ubiti. Bolje je bilo tako, kajti če tudi bi okrevaj, ne bi ušel kruti kazni, ki ga je čakala. Cafa je vedela, da je bil poglavar organizacije mož-leopardov (anjoto) in da je moril žene in otroke. V te kraje se je zatekel iz Konga, kjer so zaradi njegovih zločinov obesili nekaj nedolžnih ljudi, ki jih je pregovoril, da so priznali svojo krivdo — namreč zločine nad okolici — s tem pa odvrnili širšo preiskavo; seveda pod pretezo, da jih bo ščitila čarobna moč mož-leopardov.

Kaj bi se zgodilo Zadaki, če bi okrevaj? Po starem obredu bi se vsi člani plemena zbrali pri skal, kjer so »ustoličili« Cafa, čarovnika pa bi člani njegove lastne družine zgrabili in odvlekli za skalovje. Tam bi mu z udarci motike razbili tilnik. Kraljica obsojbi ne bi smela prisostvovati, umakniti bi se morala še prej.

Zadaka ni imel mnogo pristašev, toda tem več moči, zakaj nekateri domačini so ga podkupovali, mu prišepetavali imena svojih sovražnikov, češ da so zakrili kakšno nesrečo. Čarovnik je izbral ime žrtve in ga dal vsakim dostojanstvenikom. Navadno je bilo to ime ženske, katere sorodniki so se mu zamerali ali mu niso plačali. Bodoči žrtvi ni nihče nihčesar povedal, vendar pa so se ji ljudje izmikali, dokler ni spoznala, kaj jo čaka. Ostala je sama v vasi tako dolgo, da ni prišel mož, ki ji je s kopjem prebodel hrbet in jo pribil na tla. Tam se je še živa mučila do prihoda vaščanov, ki so jo kamenjali do smrti. Ta nenavadni in kruti običaji je v navadi tudi v Keniji, kjer se imenuje »Kinjola«.

Ta odvratni običaji se je še posebno razpasel, ko je Zadaka prišel v Čafino naselje. Strahoval je vso okolico in izsiljeval denar. Od časa do časa pa je pripravil tudi zarote mož-leopardov, ki so se plazili po gozdovih in svojim žrtvam z ostrimi jeklenimi kremplji raztrgali vratne žile. V Kongu imenujejo te človeške pošasti »anjoto«, kar izvirja iz besede »njoto« — praskati, raztrgati. Umirajoči kralj je svoj hčerki Cafi vse to povedal. Rekel ji je, da je njega sicer raztrgal pravi črn leopard, vendar pa je sumil tudi Zadako, ki je povzročil toliko drugih grozodejstev. Eno leto je Cafa potrpežljivo snovala maščevanje.

Druga dne po veliki slavnosti so se domačini odločili, da poščejo črnega leoparda in ga ubijejo. Doslej so ostali ravnodušni kljub 34 smrtnim slučajem, toda odločna in prekanjena Cafa jih je pripravila k dejanju. Oboroženi s kopji in ščiti in reče pobarvani po vsem telesu so se vojsčaki zbrali pri mojem bivališču, da bi odšli na pohod. Mnogi so skrito upali, da si bodo s tem pridobili kraljičino dopajenje. V bojnem plesu so se že do dobira razgreli in nevdšili. Čepetali so po tleh, da se je zemlja tresla. Ko

slutil ni. Joffe je premišljal, kako bi si razložil to nenavaden depresijo. Od Tiflisa naprej so vožnjo nadaljevali v troje: Joffe, Kapica in Malenkov, če Jermaka ne štejemo za četrtega. Peljali so se proti jezeru Sevang. Tu bo nekaj let kasneje nastalo eno največjih ruskih atomskih mest.

Vsi trije so imeli dosti opravil, saj je bila to zadnja etapa velikega potovanja. Joffe je opazil, da debeli Malenkov kljub utrujenosti, da pa se je s Kapico nekaj čudnega dogajalo. Toda pustil ga je v miru. Da, je premišljal Joffe, morda je utrujen. Opazoval ga je, kolikor mogoče neopazno in videl: Kapica hoče pisati. Oni Kapica, ki si navadno še svinčnika ni vzel s sabo!

Zdel se mu je nekako otožen, čeprav po navadi nikoli ni pokazal svojih čustev. Temu se ni čudil, saj je na 30.000 km dolgi poti marsikaj videl, o čemer se

je začel zategnjen krik, so drug za drugim odšli v gozd. Na čelu je korakal miščast divjak, surovega obraza in pobarvan tudi po obrazu. Nosil je pokrivalo iz leve grive in vintel kopje, napet kot struna, veličasten in silen.

Sel sem z njimi. V gozdu ni bilo steze, niti sončnih žarkov. Slišal sem samo sekanje z noži, dokler se mi oči polagoma niso privadile zelenemu mraku. Vojsčaki so se pritaeno pogovarjali.

Ko smo prispeli v bližino kraja, kjer se je leopard skrival, ni bilo slišati nobenega glasu sicer tak živahnih džunglskih zval. Takrat ko smo že obupali nad iskanjem, smo zagledali črnega demona. Vojsčaki so se mu bližali sklonjeni, z naperjenimi kopji. Ostal sem v varni razdalji, pa tudi vojsčaki pred menoj so se ustavili za trenutek. Vedeli so, da ni poti nazaj.

Leopard se je plazil v najhujši goščavi in je strahovito rjovel. Črnci so ga tesno obklopih na majhni jasi, tako da se ni imel nikamor več umakniti. Leopard se je zagnal na voditelja, ki se mu je drznil najbolj približati. Skočil je nanj in njegov dolgi rep je udaril kakor bič. Ogromni kremplji so orjaka dosegli, če tudi se je vrgel ob stran. In leopard je hlastnil po njegovi rami. Po prvem navalu groze so si vojsčaki opomogli in vrgli kopja v ogromno zverino. Potem so stopili naprej drugi borci z dolgimi noži, skakali so okrog leoparda kakor ponoreli, se umikali njegovim krempljem in iskali priložnost, da bi zasadili svoje nože v njegovo hropeče grlo. Leopard se je zgrudil, toda svojo žrtev je docela izmislil. Ko ga je zalila kri, se je še zadnji skočil za zadnji skok. Nato je nepremično oblezel.

Črnci so nekaj časa negibno strmeli vanj, nato pa so pripravili nosilnico iz vej in jo položili na njo prvega vojsčaka, ki je v svojo ložilo nanjo prvega vojsčaka, ki je svojo hrabrost poplačal z življenjem. Glavo in kožo črnega leoparda so natakili na dve debeli veji in sprevod se je začel pomikati proti vasi. Sprejel jih je vik in jok žensk, ki je privabil tudi domačine iz sosednjih vasi, da so se pridružili žalovanju, nakar pa tudi veselo nad mrtvim sovražnikom.

Druga dne so možje izkopali grob, kamor so položili mrtlica, ženske pa so jokale, pele in plesale. Možje so prikazali bitko: najstarejši sorodnik umrlega je plesal z njegovim orožjem, črna in hrupna množica pa ga je spremljala z bobnanjem. Dvigal se je prah in znoj je tekel v cunke. Mati premlulega se je valjala po zemlji in ihtela in čeprav je bila njena žalost presunljiva, so se mladeniči vendar smejali. Bratje in sinovi so tekli proti grobu z dvignjenim orožjem in brez glasu lovili »seno smrti«; preganjali so dušo umrlega, ki je po njihovem verovanju ostala blizu telesa.

Sence so se začele daljšati. Ljudje iz oddaljenih vasi so odhajali, tuji mladeniči pa so ostali, da bi se navduševali ob plesu mladih domačink...

Moderna žena uporablja vedno le parfumerijo

LUXOL

Čo se pripeti samo...

... v Dijonu: V hotelu »Terminus« so uvedli donosno novost. V vsako hotelsko kopalnico so vzdali napeljavajo za belo in rdeče vino. Kmalu so ugotovili, da spiše vsak gost povprečno dva in pol litra vina na dan.

... v Italiji: Neko dekle je pri sodišču zahtevalo odškodnino, ker je zaradi prometne nesreče dobilo živčni pretres in se nenadoma spremeni v moškega.

... v Pennsylvaniji: Albert Lapinsky je prepračil sodišče, da so ga ljudje vsepovsod zasmejovali zaradi prevelikega nosu in da ga je prav to spravilo na kriva pota. Zato je sodnik odločil, da bodo zaporniku ta čas, ko bo zaprt, z lepotnimi operacijami popravili nos.

pravico ali objektivnostjo, nič mu ne bo pomagalo. Mimogrede naj vam povem: izdelali bomo marsikatero zakone in njihove posledice bodo marsikdaj zgrešene, ne štejte v zlot Nobeden od vas tokrat ne bo ostal niti minuto dlje v Moskvi. Odpeljite se tako naglo, kot ste se pripeljali in po istih poteh. In doma se obnašajte, kot da bi sploh ne bili zdoma!

Stalin je izginil za kulisami, kot pred njim že Zdanov in Berija. Pogrešali so Molotova, pogrešali Ježova, šefa NKVD. Vsi drugi člani Politburoja so bili tu, samo ne — kot navadno — na odru.

Vsi so zapustili klubsko dvorano.

Robert Eiche je stopil za oder, da bi s Stalinom spregovoril nekaj besed. Toda rekel so mu, da se je pravkar odpeljal. Ko se je Eiche obrnil, je ob zavesti zagledal nekaj strojne. Zato torej udeležencem ni so odvzeli pistol...

Naglo se je Eiche s svojim štabom odpeljal v Vnuukovo, kjer je letalo še vedno čakalo, ne da bi ga od ondot premaknili. Ko je vzletelo in je Moskva že izginila za njimi, se je nenadoma obrnil...

Skoraj bi zamudil

»Okvara v motorju?« je vprašal Eiche vznemirjeno. »Ne, ukaz po radiu!« je bil odgovor.

Robert Eiche je prebledel. Letalo je pristalo. Približal se mu je avtomobil, iz njega pa je stopil Stanislav Redens, namestnik Ježova.

»Oprostite, Robert Indrikovič,« je nagovoril Eicheja. »Mojja krivda je, skoraj bi zamudil — toda vi boste ostali pri meni. Ne štejte v zlo!«

Prvič so člana Politburoja pretirali med pričami in pod

jasnim nebom. Toda besede skoraj bi zamudile bo Stanislav Redens kasneje poplačal s svojo glavo.

Skupina politikov in gospodarstvenikov iz Zahodne Sibirije se je sama, brez svojega šefa, vrnila domov. Niso mislili na Eicheja, Kdor je padel, je padel. Nihče ga ni mogel rešiti. Treba je ostati pameten in se nad ničemer čuditi. Nihče ni vedel, zakaj je pravzaprav šlo — toda nihče ni dvomil, da je bila ta nejasna zadeva smrtno resna in smrtonosna.

Od več kot šest sto povabljenih so v Kremlju obdržali pičlih trideset in jih »povabili na večerjo«. Torej komaj pet odstotkov — nič več kot normalno število tedenskih aretacij...

Bilo je 24. julija 1937. Med povabljenici je manjkal profesor Pjotr Kapica. Poleg Stalina je bil prav on gostitelj zabave. Toda sam je ostal neviden, kajti njegova prisotnost bi izdala njegov superprojekt in to bi bilo še prezgodaj.

Sest sto političnih funkcionarjev in gospodarskih strokovnjakov so v vsej tajnosti in z eno samo instrukcijo prestavili v superkompleks. Nič niso zvedeli, slutili so samo, da gre za nekaj enkratnega, velikankega.

Ostalih šest sto strokovnjakov je Kapica sam izbral. To so bili oni, ki jih je zasledil na svojem potovanju v »ozadju«. Ta čas še niso bili svobodni in še niso slutili o navlogah, ki so jih čakale.

Goethejevi črnošolci

»Kaj menite o telepatiji? Verjamete vanjo, spoštovani doktor?«

Tako je nekoč vprašala lady Rutherford profesorja Kapico, ko je bil še v Angliji. Njen

mož sir Ernest Rutherford je približno vsaka dva meseca povabil svoj najbližji štab sodelavcev na skromni sprejem.

Lady Rutherford je rada videla Kapico ob sebi; njegove šale so bile duhovite in krepke in plesati je tudi znal — morda celo najbolje. Toda plesal ni dostikrat.

Tega večera se je kot navadno slabo počutil. Čeprav so ga kolegi spoštovali, se v privatnem življenju niso dosti menjili zanj, in tako je bil vedno malce izoliran. Bil je tako samotni, ta politični in družabni »dvojni emigrant«.

Zato je lady Rutherford poskušala, da bi ga tesneje pritegnila v svoj krog. Njeno vprašanje je zadelo v črno. Vsi so prisluhnili. Ni potrebno, da je astronom astrolog, in fizik ne razmišlja o nadnaravnih vezeh duš. Zato torej ne bi bilo težko, da bi Kapica s šalo odbežalo, da bi vprašanje.

Kapica — telepat?

Ena izmed dam je z omamnim pogledom drežala vanj: »In gotovo imate izkušnje o branju misli. Bi hoteli napraviti polizkus?«

Gostje so mislili, da bo tudi ta ironični zbidljaj s humorjem zavrnili.

Ernest Rutherford je kasneje v pismu svojem prijatelju Abram Joffeju v Leningradu tako reče opisal ta dogodek: »Pri tem dragocenem dogodku smo se morali vsemu privaditi. Zmeraj je poskrbel za kakšno presenečenje. Toda kar se je zgodilo na vnas vsekakor popolnoma novo. Kapica je molčal, krepko zardel in je bil videti kot zeleni šolarček, ki so ga zasačili na tujem drevesu...«

Komu se zaupati?

Zdel se mu je nekako otožen, čeprav po navadi nikoli ni pokazal svojih čustev. Temu se ni čudil, saj je na 30.000 km dolgi poti marsikaj videl, o čemer se

SVET VELIKANOV

Drzna teorija o davnem dogodku v zgodovini našega planeta

V preteklih mesecih je več inozemskih revij in časopisov prineslo kratek pregled na prvi pogled neverjetne, a vendarle razumljive in zelo stvarne teorije. Francoz Denis Saurat je združil nekaj zanimivih najdb v teorijo o velikanih, ki so pred 250.000 leti naseljevali del zemeljske površine.

V tajinstvenih razvalinah mesta Tiahuanaco, na perujski visoki planoti v bližini jezera Titikaka, so našli v kamen vklesan koledar oboževalcev Lune. Zanimiv je predvsem iz dveh razlogov: njegovi graditelji so morali biti zelo napredno ljudstvo, saj je bil njihov koledar prav tako točen kot naš današnji, hkrati pa pojasnjuje sam po sebi, da je star 250.000 let, da je nastal torej v času velikanih, kot pravi Francoz Saurat.

Ena izmed točk, na katero se opira nova teorija, so tudi masajski črnci iz Ugande v Afriki, ki pripadajo enemu izmed zadnjih ljudstev — orjakov. Pri Masajih najdemo ljudi tudi po dva in pol metra visoke. Dva metra trideset pa je, skorajda lahko rečemo, povprečna velikost.

STIRIMETRSKI BOGOVI POD VRHOVI ANDOV

V višini 4.000 metrov nad morsk gladino v predelu Andov v Južni Ameriki naj bi pred 250.000 leti živelo pleme orjakov, ki so bili povprečno po 4 metre visoki in so zapustili

Tudi ta kamniti velikan naj bi potrdil Sauratovo teorijo o dobi velikanih. Podobne spomenike so našli v visokih Andih, pa tudi na Novi Gvineji. Zanimivo je, da so se ohranili povsod v veliki nadmorski višini in iz kamna, ki ga v tistih krajih sploh ne najdemo. Zaradi ogromne teže je moral obstajati en sam način prevoza — prevoz z ladjami ali splavi; torej je moralo biti v tistih višinah morje.

za seboj veliko število ostankov, neverjetno visoko razvite kulture. Težko je reči, zakaj so se ti ljudje hitreje povzpeli do civilizacijske stopnje, toda mogoče je odgovor prav v njihovi velikosti, ki jim je omogočila, da so hitreje premagali sile narave. Zato ni čudno, da so primitivna ljudstva iz nižin pod Andi imela te orjake za bogove.

Dalje pravi Saurat takole: »Velikost tega ljudstva moramo pripisati nekemu »pretrusu«, ki ga je naša Zemlja doživela v tistem času. Pred 250.000 leti je krožil okrog nje gost obroč meteoritov — ki naj bi bili ostanki neke razpadle lune. Masa teh meteoritov je bila tolikšna, da je njihova privlačna sila deloma dvignila zemeljsko površino, jo nabrekli in potegnili okrog zemlje morskoro izboklino, ki je bila kakšnih 800 kilometrov široka in se je a-ignila tudi do današnje višine 4.000 metrov nad morjem. Ta obroč meteoritov je ustvaril torej povsod tam, kjer je krožil nad Zemljo, morje orjakov in —

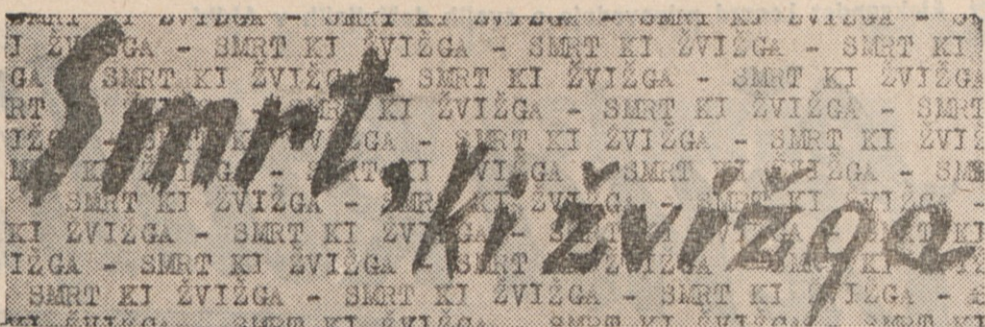
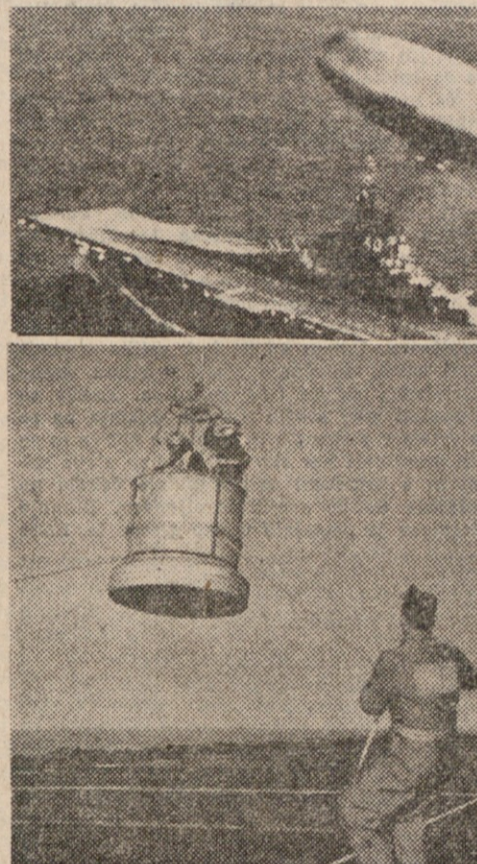
Potemel velikanov, Masaji iz Ugande, niso znani samo po svojih dolgih postavah, marveč tudi po svojih bojnih plesih

tudi orjake same. Pri povsem novih bioloških pogojih in deloma rešeno dominantnega vpliva zemeljske teže, se je vse živo razraslo v orjaške razsežnosti. Izkopane kažejo, da je bilo orjaško ljudstvo pod Andi ljudstvo pomorščakov, čeprav je danes morje 4.000 m niže kot so njihovi ostanki.

Potemtakem naj bi bilo slano jezero Titikaka ostank nekdanjega morja. Podoben po-

jav kot v Ameriki se je moral zgoditi tudi v Afriki, kjer so živeli veliki na Abesinski visoki planoti, ki je zelo verjetno štrlela iz morja. Tudi zagonetni kipi orjakov, ki so jih našli na Novi Gvineji naj bi dopolnjevali to teorijo.

Medtem pa je obroč meteoritov počasi razpadal, njegova privlačna sila se je izgubljala, voda je začela upadati, le veliki so preživeli. Toda tudi ti ne za dolgo. Spremenjeni biološki pogoji so jih napravili nesposobne za življenje, njihova kultura in oblast je razpadala ob navalu pritlikavcev iz nižin, podobno kot se je rimsko cesarstvo razbilo ob udaru barbarov s severa. Po 50.000 letih je bilo na Zemlji spet vse tako kot prej. Ostale so le še zgodbe o bojih z velikani v ustnem izročilu ljudstev, nekaj zapoznelih črnih orjakov v Afriki in spomeniki, ki so do današnjih dni motili učenjake.

Dr. Herrick, profesor eksperimentalne medicine v Rotchestru (Minnesota ZDA) je izjavil: »Pri laboratorijskih preizkusih neke vrste ultrazvočnih valov se je izkazalo, da so v resnici zmogni razbijati živalska tkiva in zvišati telesne temperature določenih vrst živali na skoraj 60 stopinj Celzija.«

Ali je težko izzvati smrtonosno žarke? »Niti najmanj!« odgovarjajo strokovnjaki. Posebna piščal, pa tudi vsa današnja tehnična sredstva dajejo vse polno ultrazvočnih valov kot — rekli bi — stranski proizvod pri raznih hitro se vrtečih strojih in podobnih napravah. Pojav teh ultrazvočnih valov visoke frekvence so opazili n. pr. pri letalih z reakcijskimi motorji. Ta, za naša ušesa neslišen svet zvokov ima v sebi toliko energije, da po vplivu njegovih valov poginjajo bele miši, žuželke in črvi v trenutku.

Ko jih izpostavimo njihovu učinku. Toda ta energija se kaže tudi na druge načine. Če jih koncentriramo v povsem ozek snop, lahko zažgejo kosček bombaža ali pa povzročijo, da lebdejo majhni koščki plutovine v zraku, kot bi bili obešeni na nekakšne nevidne niti.

Ameriški zdravnik dr. Parack je odgovoril tudi na vprašanje, kakšna je pravzaprav ta ultrazvočna smrt. Na temelju svojih poizkusov z mišmi in podganami je ugotovil, da poginejo pod učinkom ultrazvočnih valov zaradi tega, ker so pokrite z krznom. Ko udarijo ultrazvočni valovi v krzno, se njihova zvočna energija pretvori v toploto, ki povzroči, da se razkrojijo beljakovine v njihovem telesu.

ULTRAZVOK JE LAHKO TUDI KORISTEN

Ko so delali poizkuse, kako delujejo zvočni valovi visoke frekvence na živalske in rastlinske parazite, se je pokazalo, da ubijajo ličinke komarjev in jabolčnega zavijača. Saj je znano, da komar anofeles prenaša malarijo, jabolčni zavijač pa nam uniči skoraj tretjino vseh jabolk. S tem pa korist ultra zvoka še ni izčrpana. Nemec dr. Horvath je z ultrazvočnimi valovi odstranil možganske tumorje, ki jih je sicer mogoče odstraniti le s težko operacijo. Uporabljajo pa jih tudi za merjenje globine morja, v fotografski industriji itd.

ULTRAZVOK — NEVARNEJŠE OROŽJE OD ATOMSKÉ BOMBE

Ze pred časom je angleški inženir G. Symes izjavil, da mu je uspelo skonstruirati napravo, ki bi utegnila biti zelo nevarno orožje. V razgovoru z novinarji je med drugim dejal tudi to: »Moj izum je plod petletnega dela in proučevanja ultrazvočnih valov. Znanosti že dolgo ni več skrivnost, da obstaja teoretična možnost ubiti vsako živo bitje, človeka ali žival, na katerega narav-

Zračne ladje še niso izumrle

Zepelini so našli svoje zadnje pribežališče v mornarici ZDA. Doba, ko so takšni orjaki prevažali potnike okrog sveta, je minila. Njihove naloge so postale zdaj povsem drugačne: predvsem obramba proti podmornicam, pa tudi zveza med posameznimi ladjami orjaških tihomorskih flot. S koši, kakršne kaže naša manjša slika, prenašajo te zračne ladje precej večje tovore kot helikopteri, pa tudi v zraku lahko ostanejo precej dlje časa.

KLEOPATRA

CHERCHEZ LA FEME —
ISCITE ZENSKO

Se preden so Francozi uporabili to relikvijo, se je že nešteto krat uveljavilo. Menda se uveljavlja že, odkar obstaja svet. Tudi Cezarja je doletelo. Zenska je bila v tem primeru egiptovska kraljica Kleopatra, nenavadna osebnost za sodobnike in mikavna zgodovinska pojava. Bila je izredna ženska. Toda, življenje ji ni bilo nič vredno. Najbrž so prav nasprotno, ki so bila v njej, pritegnila tedanje umetnike, da so ji postavljali neminljive spomenike in mogoče jo je prav zaradi tega ljubil Rimljan Julij Cezar. Njegova velika strateška napaka, ki je poglajala Rim v vojno z Egiptom, kaže, kakšno moč je imela ta ženska nad ponosnim Rimljanom...

KDO JE BILA KLEOPATRA?

Bila je iz rodu Ptolomejcev, kraljevske dinastije, ki je vladala Egiptu zadnja stoletja pred našim štetjem. Bili so pravzaprav iz Grčije, kar se je kazalo v grški kulturi, ki so jo zanesli v Egipt, toda dvor je živel v pravi orientalski razkošju, ki je osupnila celo Cezarja.

Ob njegovem prihodu v Aleksandrijo je imela Kleopatra sedemnajst let in je bila že vladarica Egipta. Ko je njen oče Ptolomej XIV. umrl, je za naslednika nastopil njegov sin, ki se mora poročiti s svojimi bratami, da bosta skupaj vladala. Toda njen brat je bil tedaj še otrok, tako da je sestra postala sama oblastna in častihlepná vladarica. Tudi Rim jo je priznal in sam Cezar je prišel na slavo. Toda ostrmei ni samo njo njeno lepoto in modrostjo, prevzelo ga je tudi razkošje in bogastvo orientalskega dvora. Dvorana, kjer so njemu na čast priredili pojedino, je bila vsa iz marmorja, stebri so bili iz ahata, tla iz oniksa, nize so bile iz slonovine, vse posedo pa zlate.

V Rimu je bila tedaj navada, da je zmagovalce zapustili osvojenemu deželu, brž ko je bilo slavo končano. Toda ta hladni strateg se ni mogel ločiti od Kleopatre, ki je poglajala njegovo ljubezen. O tem je govorila vsa Aleksandrija. Egipčani so izrabili veseljačenje na dvoru in se uprli. V bojih so požgali znamenito Aleksandrijsko knjižnico, toda zmaga je Cezar in ostal se nekaj časa ob svoji ljubici, ki bi bila sicer izgubljena, zakaj odkrita zveza med Rimom in Egiptom je bila za Egipčane nekaj nezasišane.

Težko je z gotovostjo reči, kaj vse je bilo v Kleopatrin, da je znala tako osvojiti Cezarja. Najbrž, kot smo že omenili, njeni neverjetni kontrasti. Toda zdi se, da je imela nad množico okrog sebe tudi neko hipnotično moč. Znala je pritegniti ljudi z nekaj besedami. Lahko se je povsem predala ljubezni, toda v dnu svojega srca ni nikoli pozabila svojih ciljev — žele, da bi vladala vsem. Zato so ji bili vsi moški, ki jih je srečala v življenju, samo sredstvo za doseg tega cilja. Če pa se ji je kdo postavil na poti, ga je dala brez pomislekov usmrtiti; to je storila celo s svojo sestro Arsinoe in s svojim bratom — sovladarjem.

KRATKA SREČA

Ko se je mudil Cezar v Aleksandriji, je postala Kleopatra mati njegovega edinega sina Cezariona, ki ga pa v njegovem kratkem življenju ni spremljala sreča. Bil je star šele 17 let, ko ga je umoril Gaj Oktavij, Cezarjev adoptiranec.

Končno se je Cezar odpravil na nova osvajanja po Aziji in se vrnil v Rim kot vsemočeni imperator. Povabil je tja tudi Kleo-

ženska, ki
je umorila
Cezarja

patro s sinom Cezarionom, ki je imel takrat eno leto, da je na Marka Antonija še vse bolj vplivala kot na Cezarja. Bil je neugnan vojskovodja, toda ona ga je ugnala. Skoraj tako kot kraljica Omfalda njegovega prednika Herakleja.

Ob Cezarjevi smrti je bil Mark Antonij konzul. Po značaju in po sposobnosti je bil pravo nasprotje Cezarju. Bil je vse prej kot državniški talent. Misli je predvsem nase in je redkokdaj na svoje dolžnosti in na blaginjo države. Etnični vrednoti zanj ni bilo. Bil je vse tisto, kar so bili poznejši rimski cesarji, ki jim je bila država le sredstvo za doseg neskončnih osebnih želja in zahtev. Ciceru, ki je bil Cezarjev nasprotnik, pravi o Antoniju: »Lastnosti, ki jih je imel Cezar

— razum, spomin, znanstvena izobrazba, skrbnost, predanost, pridnost, vztrajnost — pri Antoniju zmanjka. Njegovo življenje je bilo samo boj, popivanje z navadnimi vojaki in vlačugami. Vsa njegova dejanja so bila plod njegove grozne trdoživosti.

Ko je postal triumvir z Oktavijem in Lepidom, je prišla njegova krutost še bolj do izraza. Sam je sestavljal listo vseh njegovih nasprotnikov in zahteval njihovo smrt. Tudi Ciceru je bil njegova žrtev. Njegovo srečanje s Kleopatro je bil zanj začetek največje sreče, pa tudi začetek njegovega konca.

Ko je prevzel Oktavij oblast v Rimu, je prepustil Antoniju ves Orient. Na enem svojih zmagovitih pohodov se je Antonij ustavil v Tarzu in poslal slika k egiptovski kraljici z zahtevo, naj se javi pri njem. Zgodovinarji pravijo, da je bila to najpomembnejša ura v njenem življenju. Primitivnega pohotnega Antonija je še bolj priklenila nase kot inteligentnega Cezarja. To je bil njegov konec. Vdal se je orientalskemu razkošju, toda prevzelo so ga tudi njegove nevarnosti — največja izmed vseh pa je bila Kleopatra sama. V Italiji je divjala državljanska vojna, on pa se je predal užitkom in ni zapravljal samo časa, marveč tudi svoje ime in ugled.

NISO JE POZABILI
Vrsta umetnikov pravi, da je tako zanimivo osebnost težko pozabiti. Njeni sodobniki pa se niso nič kaj laskavo izražali o njej. Sovražili jo je zlasti Ciceru, pozneje jo Lukan opisuje kot zločinsko in nemoralno žensko. Piliplj jo je celo proglasil za kraljico vseh vlačug. Kaj zanimivo jo je uporabil sloviti irski dramatik Bernard Shaw v »Cezarju in Kleopatrin«, kjer je spremenil vse Rimljane v Angleže. Njegova mlada kraljica ni več hčerka Ptolomeja — znameniti egiptolog Weigall ustvari mlado angleško damo iz boljše družbe, ki je sicer zelo čustvena, vendar v svoji trenutni muhavosti koga umori. In za koncu te besede, ki jih je zanj porabil Anatole France v svojem čudovitem eseju: »Ni mogoča razprostrti rok, ne da bi zanetila vojne.«

SPREJEMAMO
NAROČILA ZA
IZDELOVANJE
SVETLOBNIH
REKLAMNIH
NAPISOV

Neon

JUGOTEHNIKA
Ljubljana

Obiščite
pomladanski

NOVOSADSKI
SEJEM

INDUSTRIJE IN OBRTNIŠTVA

OD 12.—20. III. 1955

Novosadski sejem je najvažnejši
sejem severovzhodnega in južne-
ga dela naše države.

Obiskovalci uživajo 25% popust
na železnih, na linijah rečne
plovbe in vseh linijah jugoslo-
vanskega aerotransporta.

palmira
palmira
palmira

KOZMETIČNI
PROIZVODI

POGOVOR O ARHITEKTURI

Ljudje živimo v okolju, ki si ga sami ustvarjamo; v stanovanju, v šoli, tovarni, javnih zgradbah, kopališčih in parkih, to je v tvorbah arhitekture, pa vendar mnogo ljudi ne ve, kaj je pravzaprav arhitektura. Beseda »arhitektura« je grškega izvora in pomeni sestavljanje osnovnih delov. To nam pa še ne pomeni mnogo. Kdor hoče vedeti kaj več, mora znati odgovoriti na osnovno vprašanje,

Ali je arhitektura umetnost ali znanost?

Laiku se zdi, da spor o tem vprašanju ne bo nikoli rešen. Zgodovinarji proučujejo arhitekturo kot panogo umetnosti in kot delo mož, ki jim pravimo umetniki. Spomnimo se Michelangela, Leonarda da Vincija, umetnikov, ki so bili slikarji, kiparji in arhitekti. Z nastopom mehanizacije in industrije, z razvojem zgodovinskih kulturnih vrednot pa je tudi arhitektura dobila novo vsebino.

Družbeno-socialni preobrat, spremenjeni način življenja, spremenjena potreba množic, vse to je vplivalo na arhitekturo, da je postala eksaktnija veda, ki se je začela ukvarjati tudi z ekonomijo, tehniko, psihologijo itd. Inženirske zgradbe konec 19. stoletja, n. pr. Eiffelov stolp v Parizu, železni mostovi, so vplivali na arhitekturo tako, da je postala v 20. stoletju področje tehnike. Vendar je obdržala kot edina tehnična veda estetsko komponento, zapišemo umetnosti zgodovinske arhitekture. Ampak tudi estetika je doživela v 19. in 20. stoletju več preobratov. Lepota, ki je bila do tedaj rezultat

SPREMENLJIVA SLIKA

Monumentalna slika enega številnih oficialnih sovjetskih slikarjev, ki je bila razstavljena v glavni Tretjakovski galeriji, je bila pred nedavnim prizorišče čudnih sprememb.

Na sliki, ki so jo bili razstavili v Tretjakovski galeriji še za časa Stalina, so poleg umrlega diktatorja ovekovani tudi njegovi sodelavci, med njimi seveda tudi takrat vse-mogočni šef policije: Lavrentij Berija.

Ko so Berijo njegovi tekmeči v boju za Stalino nasledstvo z velikim hrupom odstranili, je dobil slikar iz slike ukaz, naj prekrije Berijo podobo z barvo ozadja. Obiskovalci Tretjakovske galerije se še niso navadili na spremenjeno sliko, ko so slikarju znova zapovedali, naj naslika na zdaj prazno Berijino mesto Nikito Hruščeva. Na sliki je zdaj Hruščev na tretjem mestu za Malenkovom in Molotovom — kot je določala takratna sovjetska hierarhija. Kaj pa sedaj? Komaj je bilo to delo končano, že je nastopila nova sprememba! In najbrž ga spet čaka nova delo.

osebnega gledanja in ustvarjanja, postaja sčasoma stvarna vrednost funkcije, to se pravi, po mnenju modernega človeka, je lepota samo tista stvar, ki je tudi praktična. Dekoracija odpade, na njeno mesto pridejo: sozračje prostora, raznolikost materialov, barvne in površinske obdelave ploskev, svetloba in senca. Svojo okolico si hočemo urediti praktično in lepo, zato je dobra arhitektura vedno plod razumskih in estetskih preudarkov. Arhitektura, ki se popolnoma podredi eni ali drugi skrajnosti, zgreši svoj namen.

Arhitektura našega stoletja pa ima poleg teh še druge naloge. Medtem ko so gradili arhitekti v preteklih stoletjih objekte le za privilegirane sloje, grade danes higienske delovne prostore, šole in stanovanja, predvsem objekte, ki služijo množicam. S tem je dobila arhitektura socialni značaj.

Kaj pa tehnika?

V preteklosti so gradili in poučevali arhitekturo mojstri, kasneje šole in umetnostne akademije, dokler ni prešla v dvorane tehniških fakultet in visokih šol. Novi materiali, železobetoni, aluminij, steklo in lahki plastiki, nove konstrukcije, prednapeti beton, novi racionalni postopki, polmontaža in suha montaža, dajejo sodobni arhitekturi tehnični izraz.

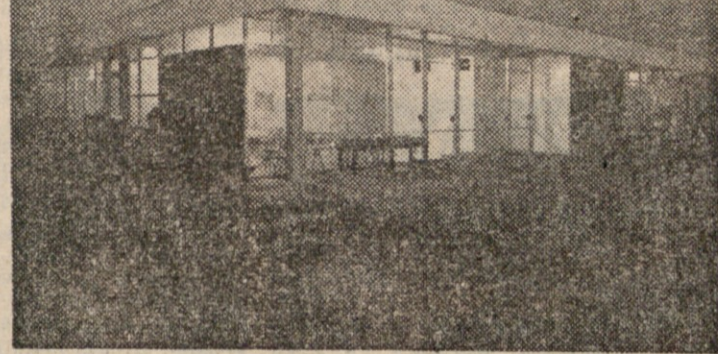
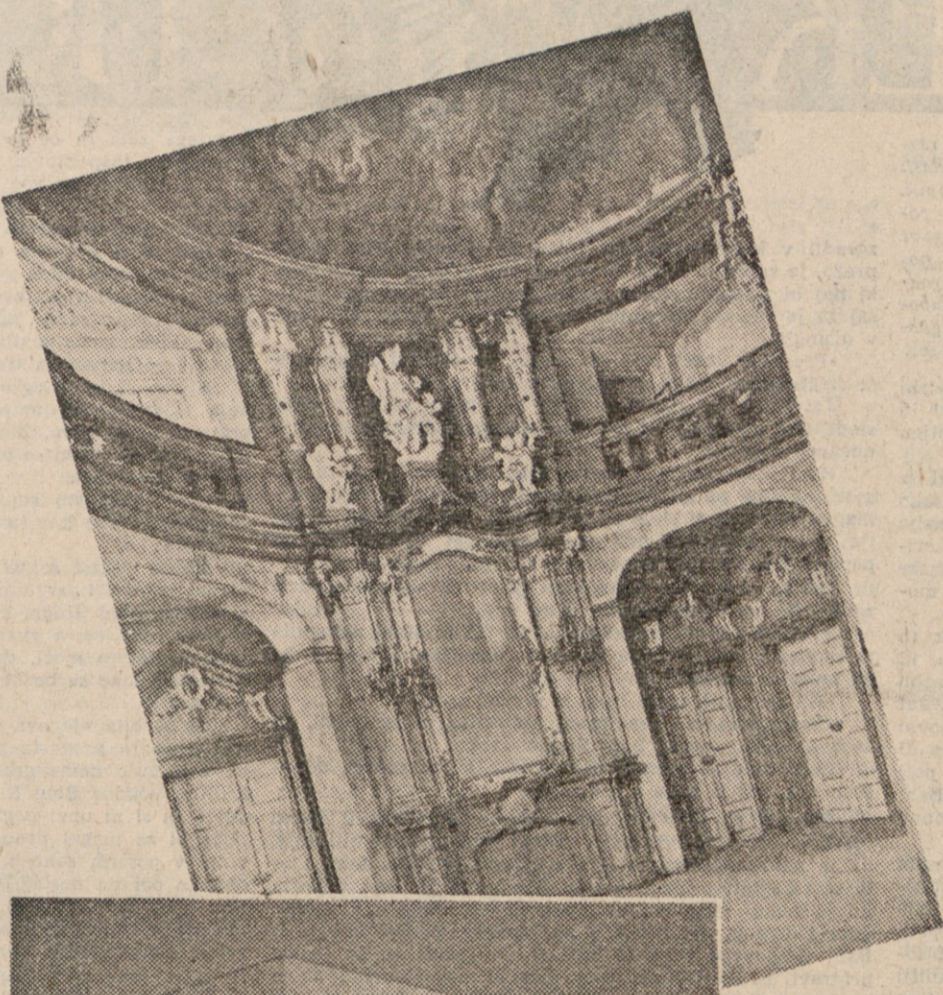
Inženir arhitekture in gradbeni inženir

Po fakultetni vzgoji in praktičnem delokrogu sta to dva poklica, ki se idealno dopolnjujeta. Iz zgodovine vemo, da je bil n. pr. Leonardo da Vinci dober arhitekt, slikar in kipar. Gradil je ceste, nasipe, mostove in utrdbe, obenem pa je zapustil človeštvu nesmrtno umetnino, portret Mone Lise. Poznamo tudi fizike, ki so bili tudi kemiki in medicinci. Toda človeška dejavnost se je razvijala, človek je sčasoma ni mogel več obvladati. Svet tehnične znanosti je danes tako mnogostranski, da že pri nas poznamo deset različnih tehničnih inženirskih poklicev.

Gradbeni inženir se ukvarja z gradnjo cest, mostov, železnic, predorov, hidrocentral, vodovodov in s statiko (naukom o ravnotežju) konstrukcij, inženir arhitekt gradi stanovanja, javne zgradbe, industrijske objekte, športne objekte, urejuje nasade in parke, ukvarja se z notranjo opremo, torej z neposrednim človekovim okoljem. Gradbeni inženir sodeluje kot statistik pri arhitektonskih, inženir arhitekture pa kot oblikovalec pri inženirskih objektih.

»Moderna« in moderna arhitektura

Tudi vi ste najbrž že stali pred novo zgradbo in jo občudovali, da je moderna.

Čas baroka je najtesneje združeval arhitekturo, slikarstvo in kiparstvo. Takšna je slavnostna dvorana neke palače v Pragi, zgrajena leta 1740. Precej podobna je dvorani dunajske dvorne knjižnice, kjer so knjižne police tudi po 15 metrov visoke od tal. Posebno praktična takšna dvorana seveda ni, zato pa je tembolj veličastna in reprezentativna, kar je bilo v tistih časih pač najbolj važno (zgornja slika). — Danes je seveda vse bolj preprosto, noben stebrič in noben predmet ne sme služiti zgolj okrasju — vse mora biti obenem praktično in lepo. Takšen je neki otroški vrtec v ZDA (spodnja slika)

Možno je, da ste se zmotili. Ne smemo pozabiti na prehodne modne vplive, ki nimajo s sodobno arhitekturo nikake zveze. Arhitekturne objekte ne smemo ceniti le po zunanem videzu, ki sicer mora biti dognan v duhu sodobne estetike, temveč predvsem po tem, kako je zadalil funkcionalnim, to je praktičnim potrebam uporabnika. Cenimo ga tudi po tem, kako, kje in kakšni materiali tvorijo objekt, kakšne so podrobnosti in kakšen učinek je dosegel arhitekt z uporabljenimi denarnimi sredstvi. Šele kadar objekt ustreza socialno-ekonomsko, tehnično in estetsko, lahko govorimo o sodobni, to je moderni arhitekturi.

mantična, po pogovoru »My home is my castle« (Moj dom je moja graščina). Američani grade tehnično v skladu z gospodarsko zmogljivostjo. Vidimo torej, da je arhitekturni izraz odvisen od gospodarskih, tehničnih, podnebnih in kulturnih razmer nekega področja in obenem zrcali vse te razmere.

Podnebni vplivi zajemajo včasih večja področja, ki pripadajo več narodnostim. Tako je n. pr. »gorenjska« hiša pravzaprav alpska hiša, ki je razširjena po vsem področju Alp. Podobne oblike našim obmorskim »dalmatinskim« hišam najdemo tudi v južni Franciji, v območju sredozemskega podnebnja.

Sodobna arhitektura in narodni slog

Se vedno najdemo v Sloveniji pobudnike in pristaše narodnega sloga in n. pr. tako imenovanega »gorenjskega« stila. »Gorenjski stil« naj bi bile hiše, ki jim pravijo »švicarije«. Te pa so samo ostanek nemške romantike in nimajo nobene zveze ne s slovensko kmečko hišo in ne s sodobno arhitekturo. Poznamo pa slovensko kmečko hišo, ki ima svoje pokrajinske značilnosti, ki izvirajo iz načina življenja in podnebnih razmer. Ta naša domača arhitektura je še precej neraziskana in nedokumentirana in zato še ne more imeti večjega vpliva na našo sodobno arhitekturo. Sodobna arhitektura pa še nikjer ni oblikovala dozore oblike, ki bi jo lahko imenovali »slog 20. stol.«. Ima pa pokrajinske posebnosti. Finska in Švedska uporabljata les, italijanska arhitektura je »klasična« in hladna v izrazu, kot protitež toplemu podnebnju. Angleška naselja so ro-

Arhitektura, slikarstvo in kiparstvo se spet združujejo

Arhitektura, slikarstvo in kiparstvo nastopajo v vseh zgodovinskih slogih združeno. Ta zveza doseže višek razvoja v baroku in rokoku in propade v 19. stoletju, ko je arhitektura prekinila s posnemanjem zgodovinskih slogov in se zadovoljila s čistim prostorom in estetsko čiste ploskve. Šele v zadnjih letih si prizadeva arhitektura spet k združitvi, a zdaj je že prečistila mnoga važna načelna vprašanja. Zadnji kongres CIAM — internacionalni kongres modernih arhitektov, z znanim arhitektom Le Corbusierom na čelu, je nakazal nalogo ponovne vključitve slikarstva in kiparstva v arhitekturo.

To je novo vprašanje, ki ga bo morda rešila naša generacija, tretja generacija modernih arhitektov.

G. B.

Domače

anekdote

DR. ŠERKO IN GADJE

Profesor dr. Alfred Šerko je bil, kakor znano, tudi izvrsten lovec na strupenjače. Gada je čisto kar z roko pograbil ter ga vtaknil v žep. Ljudje so se upravičeno čudili, kako da ga nikoli ni pičila nobena kača.

Neko nedeljo se je odpravil proti Tomišlju in Prešerju po gade. Ulovil jih je več. Po stari navadi jih je pobasal kar v žepu in se odpravil domov v Ljubljano. Ko je ves prašen prispel do Zvezde, je bil tam ravno koncert vojaške godbe in gneča je bila velika. Dr. Šerko se je z znancom pretrgal s težavo skozi Zvezdo. Iznenada pa se je obrnil k znanцу ter dejal:

»Pljunil bi rad, pa nimam kam, takšna gneča je. Bojim se, da ne bi storil kaj napačnega. Toda v tistem hipu je že segel z roko v žep in privlekel na dan lepega gada. Gad je sikal in se zvijal v njegovi roki, mlade gospodične pa so zakrčile in se razbežale na vse strani.

V trenutku je bilo okoli dr. Šerka prostora več kot dovolj, on pa se je samo nasmehnil in pomežnil spremljevalcu:

»Tako, zdaj imam vsaj kam pljuniti!«

REZISERSKI ULTIMAT

Gledališki in filmski režiser Bojan Stupica ali, po domače »Buča« je imel precej težav z nekim igralcem pri snemanju filma »Jara gospoda«. Prizor so večkrat ponavljali. Kot bi bilo zaleto, vselej je bilo kaj narobe.

Slednjič je Bučo minilo potrpljenje. Brž je napisal nekaj besed, pomolil papir zapredememu igralcu pod nos in odločno zabaval: »Podpiši!« Ves začuden in nekoliko zmeden je igralec podpisal in kamera je stekla znova. To pot je bilo vse v redu.

Šele tedaj je igralec prav domel čudežne besede na listob: »Če ga še enkrat polomim, me ima režiser Buča pravico ubiti.«

RAZTRESeni MARSOVECI

Marsovci so zadnje čase sploh v modi. Tudi za pusta smo jih srečali v Ljubljani. Pred pustom pa sta dva na »Vespi« obiskala tudi javni veseli večer radia Ljubljane. Da bi bila bolj verodostojna, sta tudi evidentno tablico opremila z oznako »Mars« in dodala običajno registrsko številko.

Po končani privreditvi je naš »vespi« Sever pozabil sneti to marsovski evidenčno številko. Ker je pred pošto zagrešil manjši cestno-prometni prekršek, ga je zapisal slušatelj miličnik. Pregledali so vse registre, odkrili inkrimimirano »Vespi« in zaradi norčevanja poslali voznika še pred sodnika za prekrške, češ da »Marsa« ni v FLR]. Vendar se je stvar kljub vsemu le s smehom in dobro voljo končala.

Jo poznate?

Najbrž ne. Prav gotovo pa berete knjige, ki gredo skozi njene roke, preden pridejo do vas. Je namreč uslužbenka v tiskarni ljudske pravice in pomaga v ekspeditu, ko je treba v kratkem času razposlati kar pet vagonov knjig »Prešernove družbe«. Zaradi take naklade mora družba seveda že prej zbrati sezname naročnikov. Za zbirko 5 knjig, ki bo izšla najkasneje do 1. decembra letos, bodo zaključeni sezname že v nekaj tednih. Zato pa, če hočete za majhen denar dobiti Potrčev roman »Zločin«, Kalebovo povest »Car prašine«, mladinsko povest A. Ingoliča »Deček z dvema imenoma« in Silhihovo poljudno knjigo »Vzgoja naših otrok« — po hitite in se tudi vi vpišite med člane Prešernove družbe!

TRIUMF francoske umetnosti na Japonskem

Latour, »Tesar in njegov sin«, slika, ki je z mojstrskim prelivanjem svetlobe in senco zbudila v Tokiu neizmerno občudovanje.

vojaška godba. Prevoz iz Yokohame v Tokio pa se je spremenil v prvi triumf. Konvoj 25 kamionov je vozil zaklade s prižganimi žarometi ter ob spremstvu častne straže. To ni bila več politična manifestacija, temveč manifestacija spoštovanja človeškega ustvarjalnega duha, spoštovanja umetnosti. Nobena žrtev ni bila prevelika za uspešno postavitev razstave. V muzeju je bilo treba ne samo izprazniti, temveč skoraj demolirati celo nadstropje, znova napeljati vse električne napeljave, preurediti prostore ter jih okrasiti s svilenimi in zametnimi zavescami, ki jih je prepelelo posebno letalo iz Okaze. Trinajst dni in eno noč so trajale priprave.

Množično romanje na razstavo

Ko je bila razstava odprta, ni bilo navdušenju ne konca ne kraja. V dvorani, v kateri so razstavili francoske umetnostne spomenike od romanskih kapitelov preko gotičnih slikanih oken, emajla in rokokopisov, renesančnih keramik in skrinj, baročnih tapet in pohištva ter slik 19. stoletja, se je spremenilo v pravi romanski kraj. Najprej so priredili računalni, da bo razstavo obiskalo dnevno nekaj 5000 ljudi. V resnici pa jih je prišlo okoli 15.000. Obiskovalci so si že vnaprej preskrbeli vstopnice, drugi so čakali v dolgih in gostih vrstah. Dvornice so bile nabito polne, toda kljub veliki gneči ni bilo motilo tišine in miru. Samo v Tokiju je obiskalo razstavo 540.000 tisoč ljud vseh slojev, čeprav je veljala vstopnica 200 jenov, v našem denarju nad 1000 dinarjev. Katalog je veljal 300 jenov, prodali pa so jih samo v Tokiu 615.000 izvodov. Za razstavo v Kyotu, ki je bila odprta 15. januarja, so že vnaprej naročili več poselnih vlakov in 3000 vstopnic si je rezerviralo samo mesto Hirošima.

Od razstavljenih predmetov so japonske obiskovalce najbolj pritegnila srednjeveška slikana okna in gobelini, med slikami pa delo neznanega mojstra »Venera pri toiletli«, slike De la Toura, Philippa de Champaigna, Delacroixa in Odilona Redona.

25. septembra lanskega leta je prispela v japonsko pristanišče Yokohame ladja, ki je prinesla nenavadno dragocen tovor. To ni bilo zlato in vendar je bilo več vredno od zlata, ne hrana — in vendar hrana za človeško srce. Bili so zakladi pariškega muzeja Louvra, 365 izbranih kosov francoske likovne umetnosti od njenih poslnih Francija na Japonsko, da bi tam pokazala razvoj francoske umetnosti od njenih začetkov do 19. stoletja. Ta razstava, ki je dobila uradno naslov »Razstava Louvra« je zajela sicer res le delček bogastva tega največjega francoskega muzeja, vzbudila pa je toliko pozornosti, kot menda še nikoli nobena umetnostna razstava. Odprli so jo najprej v Narodnem muzeju Ueno v Tokiu, kjer je bila odprta od 14. oktobra do 25. novembra, nakar se je od 10. do 29. decembra preselila v industrijsko in intelektualno središče Fukuoki, od 15. januarja do 15. februarja pa gostuje v Kyotu.

Priprave za to razstavo, ki ji predseduje francoski ambasador na Japonskem ter jo je posredoval francoski oddelek za kulturne zveze pri ministrstvu za zunanje zadeve, so trajale že od leta 1950. Posebno zaslug pri njeni organizaciji pa ima eden od treh vodilnih japonskih dnevnikov, Asahi-Shimbun, ki izhaja vsak dan v osem milijonski nakladi ter živo spremlja tudi kulturno in umetnostno življenje ter celo samofinansira arheološka izkopavanja, prireja razne razstave itd.

Vojaška godba sprejela umetniške slike

Ze prevoz umetnin so organizirali z največjo skrbjo, tako da so bile slike in krpicele predmeti prepeljani v posebni klimatizirani kabini. Nadvse veličastno je bil njih sprejem na japonskih tleh, ki je bil podoben sprejemu visokega gosta. Oboroženi stražniki so nadzorovali pretovarjanje umetnin z ladje na kamione in ves ta čas je v pristanišču igrala

H nuzu tar u vesele

Ceprav ni nič novega, je vendar vsakič znova čudno: zgodi se, da je ta ali druga zgodba kar se je da sodobna, naravnost »zadnji krlik« literarne iznajdljivosti, pa se ti kljub temu prisiksti, da nestupno obračate liste in preskakujete strani. Drugič pa natišči na delo, ki je z vso svojo znanostjo, jo pogreznjeno globoko v stoletja, a je vendarle neznanstvo bolj živo in dopadljivo. Nekaj podobnega je s prenosni prevodi: marsikateremu prevodu pri vsem jezikovnem pikološtvu ne bi mogel očitati niti pike na i, pa je kljub temu hladen in utruja-joč. Drugi je na zana morda prav tako ugrajen in zlikan, toda vse na njem je hkrati tudi mikavno in poživljajoče. Klasična knjiga, ki se imenuje Pisma mračnjakov, ki jo izdala je pred kratkim pri Državni založbi Slovenije, je klasičen primer za drugo. To delo, ki zasluži vso hvalo (kako skromno to zveniti), je »preloshenu« skusi magistra Antona Sovreta h nuzu tar u vesele vsem ljudem nashih krajov kir snayu bratis. In naj duhoviti humanisti, ki so to delo napolnili s tolikšno sočutnostjo in sladkosti, oprostijo, če ho v tem le skromnem zapisu najprej nekaj besed posvečeno največjemu našemu humanistu dr. Antonu Sovretu. Trditve ni pretirana: dr. Anton Sovre je že doslej v slovensko preli domala vsa temeljna humanistična dela, ob katerih se je skozi stoletja in celo tisoletja ostril in plemenitil človeški duh. Človeško življenje je kratko in le malokoli v njem opravi delo, elega moza; zdi se da je akademik Sovre že doslej za precej »klasičnega« presegel dolžino enega samega življenja. Kajti konec koncev bi svoje človeško poslanstvo v življenju izpolnil že samo s prevodom enega samega Homerjevega dela z njegovimi tisoči in tisoči verzov. Sovretovih prevodov pa bi bilo za razsežno

Dr. Anton Sovre

polico. In kakšna dela se nizejo na njej: poleg božanskega Homerja, alfe in brčias tudi omega vsega, kar zmore človeški genij, sta nalval ter hkrati pretkano modri zgodovinar davnih časov Herodot in blagi tolažnik Miklavž Breugnona Rimec Plutarh; poleg žalobne Antigone in Ojdiipa so jedki satirik Lukian, razbrzdana Erazmova Norost in njeni zvesti učenci Mračnjaki... To so sama izbrana dela, ki jih človek ne prebere enkrat, pa jih potem zavre; Sovretov repertoar je — po teatsko povedano — že-lezen repertoar slehernega človeka, ki bi si rad prišel na kraj s svojo dolžnostjo in ciljem na tem okrogtem planetu. Že s samo izbiro duhovnih bljakov je torej dr. Anton Sovre za zaklade obogatil slovensko knjigo; dragocnosti pa niso zgolj tule, ampak tudi čisto Sovretove, torej slo-

venske. Kajti ob prebrljanju Sovretovih prevodov se zdi, da so to resnični Homer, Herodot, Plutarh pa Erazem in Mračnjaki. Skoraj neverjetno je, da močniti homerski heksameter zveni prav tako humerško kot zveni po Plutarhovo njegovo blago starčevsko kramljanje in kakor zveni oholo in razuzdano Hvalnica norosti in kot se krotoviti spakedrana in hkrati sočna vulgarna govorica mračnjakov. In zdi se celo, da je imel dr. Sovre s temi mračnjaki še posebno dopajenje — toda zdaj je že čas, da tudi oni pridejo na vrsto.

Cisto na kratko: Pisma mračnjakov so bila napisana nekaj desetletij poprej, preden je zagledala dan prva slovenska knjiga. Evropa je takrat zajel val humanizma: ob antičnih vzorih vzpodbodena človeška pamet je pričela zametavati srednjeveške marne in neizmerno pušobne teološke doktrine. Med duhovi je vrel. Neki Zid iz Kölna je prestopil v katoliško vero in — kot sleherni poturica — postal bolj papeški kot papež. Med teologi je našel velike prijatelje: posebnost vnet je bil zanj neki teolog Gracius Ortvin. V imenu razuma so se seveda uprli humanisti na čelu z Janezom Keuchlinom. Med obema skupinama, ki sta se na videz prepirali za oslavo senca, v resnici pa za tako veliko stvar, kot je nova evropska kultura, so pričeli deževati učenj in sramotilni spisi. V laseh so si bile tudi fakultete, vsi koncilii, stvar je prišla pred cesarja in papeža. Usodni udarec so teologu Reuchlinu pripravili pravzaprav anonimni (kasneje so odkrili njihova imena) humanisti s Pismi mračnjakov. Delo je izšlo v dveh knjigah: domala vsi pisma so naslovljena na Graciusa Ortvina, pisanja pa so tako, kot bi jih pisali njegovi zvesti učenci. V resnici je vse to seveda imenitna in nadvse duhovita potegavščina, kajti

ČLOVEK in TIGER

Bengt Berg je švedski pisatelj in raziskovalec. Rojen je bil leta 1885 in je pisal zlasti potopise, ki so pa bolj romani kot pravi potopisi. Mnogo je potoval in raziskoval zlasti neznane pokrajine po Aziji in Afriki. Znan je zlasti njegove pripovedke o živalih. V slovenščini nimamo še nobene njegove povestne romanove, ki so: »Zgodba na morju« (1910), »Tookern, jezero divjih labodov« (1928), »Moji prijatelji deževniki« (1925), »Zgubljene paradize« (1935) in drugi.

Aja San in Jat Aung sta odrasla v isti džungelski vaski na meji Kitajske. Jat Aung je dopolnil 20 let in bil zaljubljen v Aja San, kakor je more biti zaljubljen vročekrvn Burmanec.

Bani Singu se je bil deset let starejši in je prišel iz preobjudene Bengalije v Burmo, kakor prihajajo vsako leto tisoči in tisoči. Bani Sing je nosil japonske čevlje in belo bombažno obleko, iz žepa pa mu je gledal ameriški kemični svinčnik, s katerim je znal pisati arabske številke, kar mu je prineslo službo zapisovalca pri močnem Teak-kompaniji.

Jat Aung je imel na sebi le zelen predpasnik in usnjen pas, na katerem je visel težki nož — »Daos«, ki mu je dobro služil pri čiščenju zaraščene džungle, z njim bi pa lahko tudi razkral glavo nenadnemu napadalcu. Jat Aung je bil podrejen Bani Singu, ki je rad zalezoval Ajo San, lepo kot kitajsko princezo. Bila je hčerka U Ba Tina, lastnika 42 bivolv in obsehnih riževih polj zunaj vasi. Jat Aung je moral zmeraj hoditi za Bani Singom, kajti Bani Sing je vedel, da napadajo tigri vedno od zadoja.

Najraje bi bil Bani Sing poslal Jat Aunga, da namesto njega šteje podrti debela, on pa bi sedel v senci mangovega drevesa pred hišo U Ba Tina in gledal, kako Aja San tje svilo ali se lišpa. Toda Jat Aung ni znal pisati, kakor vsi ostali vaščani. Zato je moral Bani Sing zapisovati posekana debela in sam nadzorovati, da so jih kulji zlagali ob vodi, ki jih bo nesla v reko, čeprav je tam nekje strašil tiger, ki je vsak teden pobil in požrl kakega kulja. Delo je moral opraviti, ker je vedel, da čaka več desetih drugih zapisovalcev na njegovo mesto.

Ljudje v tej deželi se ne razburjajo, če tiger odnese enega ali dva človeka. Po nauku Bude morajo vsi umreti, da bi se vrnili v življenje in drugi obdobji in ubogi kulji je mogel pričakovati samo boljše življenje. Ko pa je v enem mesecu izginilo pet kuljev, so se Burmanci branili dela v džungli in Bani Sing je moral preostali tridesetorici dovoliti, da so vsi skupno prihajali in odhajali na delo. Ni pa mogel preprečiti, da bi ta ali oni zvečer ne odšel v vas kupovat opija. Če se do jutra ni vrnil, so našli njegovo sled ob stečini zloglasnega tigra, njegove ostanke pa nekje blizu v grmčevju. U Ba Tin je bil v skrbeh za svojo trgovino. Nič se ni več upal ponoči v vas, raje so hodili k njegovemu konkurentu v sosednjo vasico, ki je bila na planem. Tigra so poznali že vrsto let v tem kraju in nikomur ni storil žalega razen če ga je kdo motil pri žrtju. Celo koristil je kmetom, ker je jelenom in divjim svinjam branil pustošenje riževih polj. Včasih je uplenil bivola ali kravo, ki se je pasla na robu džungle, ali pa je zlomil hrbtnico kakemu neizkušenemu pastirju, ki je hotel reševati napadeno kravo. Otroci in starčki so lahko brezskrbno hodili po gozdovih in nabirali korenine in plodove.

Nekoč pa je državni gozdar streljal na tigra in ga ranil v prednjo šapo. Na sledi se je videlo, da hromi. Vaščani so bili prepričani, da od tistega časa ne lovi več jelenov in divjih svinj, marveč iz masčevanja samo ljudi. Ko je Bani Sing javil inšpektorju, da je izginil že sedmi kul, mu je inšpektor poslal puško s priporočilom, naj tigra ustrelj, in razpisal nagrado v višini 50 rupij. Bani Sing je imel prav tako malo volje streljati na tigra kot jesti goveje meso in to bi bilo najhuje, kar bi mogel Hindu iz njegove kaste storiti. Toda on se je pred inšpektorjem nič kolikokrat bahal, da je v svoji domovini Bengaliji ustrelil že nešteto tigrov — čeprav si je to samo izmislil.

Bani Sing je velikodušno predložil Jat Aungu, naj tigra ustrelj in prejme nagrado, ki je višja kot njegov zaslužek dveh mesecev. Pri sebi pa je sklenil, da vzame polovico smodnika iz nabojev, da bi strel tigre samo ranil, tiger pa bi Jat Aunga raztrgal, naka bi on poročil Ajo San in z njo priženil 42 bivolv in vsa riževa polja s hišo vred. Potem pa bi naznanil U Ba Tina zaradi prepovedane trgovine z opijem. Ko je U Ba Tin v skrbi za svojo donosno trgovino povabil nagrado na 100 rupij, se je Bani Sing skesal in dejal, da bo sam ustrelil tigra, če mu Jat Aung pokaže stečino zveri, ker mu je džungla bolj znana. Jat Aung je obljubil in dodal, da lahko zgradi prežo na drevesu, v kateri bo Bani Sing lahko na varnem počakal zver. Pred prežo bo privezal bivolje tele, kakor je storil zadnjič, ko je bil neki tuji sahib na lovu. Počakati morata dva dni pred polno luno, da bo noč svetla ko dan.

Pri tem pa Jat Aung ni niti pomislil, da bo Bani Sing streljal na tigra in tudi Bani Sing je bil istega mnenja. Vendar je Jat Aung zadevo premislil. Ker ni mogel svojemu tekmeču Bani Singu razklati glave, ne da bi se poznala sled noža, je bilo bolje prepuustiti sled tigru, on sam pa se bo zadovoljil z Aja San. Aja San se je zapeljivo smehljaval prvemu in drugemu, tako da sta oba mislila, da tudi odobrava njune skrite načrte — kaj torej tiger opravi s prvimi ali drugimi.

Jat Aung je šel na delo. Nikjer v deželah vzhodno od Sueškega prekopa ne cenijo žen tako visoko kot v Burmi. Zato je Jat Aung izbral najbolj žilavo tanko vrv in najslabše tele iz bivolge črede U Ba Tina. Potem je dva dni pred polno luno zgradil iz vejčja prežo, Bani Singu pa sporočil, naj se dobro naspi, da bo v prihodnji noči laže bedel, ko pride tiger. Bani Sing se je zvito smehljaj pri sebi ugotavljal, kako naivni so Burmanci v primeri z njim — bistri in zvitim Bengalcem.

Zjutraj se je Jat Aung vrnil in poročal, da je našel kraj, kamor hodi tiger pit, in zgradil mahan, prežo iz zelenega vejčja. Dodal je še, da bi bil tigar rad sam ustrelil, vendar pa prepusti to čast Bani Singu. Ko mu je Bani Sing obljubil polovico nagrade, sta bila oba zadovoljna.

Popoldne sta se odpravila v džunglo. Jat Aung je dejal, da se morata povziti, ker se bo vračal sam in se ne bi rad srečal s tigrom.

»Ne boj se, ga je pomiril Bani Sing, »tiger prihaja k meni, tako delajo vsi tigri.« O tem tudi Jat Aung ni dvomil.

Jat Aung je vlek za sabo bivolje tele in ko sta pred zahodom sonca prispela na izbrano mesto, kjer je bil

zgradil v krošnji starega figovega drevesa 4 m visoko prežo, je zaprosil Bana Singa, naj mu pomaga vezati tele, ki naj bi privabilo tigra. Bani Sing je rad ustregel želji, saj se je veselil prilike, zadržati Jat Aunga čim dlje v džungli.

»Predalec vežeš tele od preže, je šepetal Indijec in se strahopetno oziral na vse strani.

Jat Aung je odgovoril prav tako tiho: »Ali ne vidiš sledi, tam in tukaj.« V blatu so se jasno odražale stopinje nevarne roparice.

Bani Singu se je koža naježila. Tiger mora vsak hip priti, ne sme pa ga najti na zemlji in vendar hoče Burmanca še zadržati. Jelo se je mračiti. Jat Aung ni izgubljal časa. Naglo je ovil vrv nekajkrat okoli debela in pomolil Banu Singu konec vrvi z dvojno zanko.

»Hitro, drži, da privežem, je silil, »ne tako, drži zanko, da vtnakem bivoljo nogo vanjo.«

V tem hipu se je spotaknil, vrv se je silno nategnila in namesto bivolje noge sklenila roke Bani Singu, ki je od bolečine zastokal.

»Ali ne vidiš, moje roke si zvezal, spusti!«

»Vidim, se je opravičeval Jat Aung in se trudil, da se boljši čvrsto zveže Bani Singove roke.

Bani Sing je besnel. »Satan, Jat, ali si znorel, odpu-

ščen boš, kaj ti pade v glavo...«

Onemel pa je v blaznem strahu, ko je opazil čuden blesk v Jat Aungovih očeh. To ni bila pomota niti šala, da je namesto bivola stal z zvezanimi rokami tam, kjer bi moralo biti privezano tele. Strah mu je lezel v kosti, ko je nekaj pozneje Jat Aung napodil tele s krepkimi udarci domov. Jat Aung je vzel puško, pobral naboj iz Bani Singovega žepa in splezal na prežo, ki jo je bil pripravil za Bani Singa. Bani Sing ni mogel verjeti, da je to, kar doživlja, resnica. Njegov pogled je begal na vse strani, iskal pomoči, toda nihče si v tem času ne upa v džunglo. Potem se je zagrizel v vrv, ki je bila tanka, toda

čvrsta kot bivolja žila. Vse zamam. Preklinjal je znorelega Burmanca in mu grozil, da ga bodo obesili zaradi umora. Jat Aung je skrbno vložil naboj v staro remingtonko in se delal, da ne siliš.

Bengalec ga je opazoval. Ali je bil mož blazen? Ker Jat Aung ni odgovarjal, je bil prepričan, da ga je njegova grožnja zadela. To mu je dalo toliko hrabrosti, da je hripavo zavpil: »Prekleti kul, na prvem drevesu boš visel, ko bodo oblasti zvedele za to.«

Jat Aung ga je mirno motril in mu zašepetal, da ne bodo oblasti nikoli ničesar zvedele.

Bani Sing se je še bolj ustrašil, vendar je poskušal še enkrat: »Na ves glas bom vpil in tiger si ne bo upal blizu.«

Jat Aung je hladno odgovoril, da sploh ni imelo smisla privezovati teleta, ker je prav ta tiger ljudozorec in se bo takoj približal, če sliši človeka. Sicer pa je Bani Sing sam večkrat trdil, da vsi tigri prihajajo k njemu.

Sedaj je Bani Sing vse vedel. Jat Aung ga hoče uničiti zaradi Aje San. Kaj, ko bi ga poskušal podkupiti.

»Poslušaj, Jat Aung, ti si hraber mož. Dobro veš, da zgubi službo, če poginem. Za mojo smrt si edinole ti odgovoren. Na to sem opozoril U Ba Tina, preden sva odšla na prežo.«

Ker je Jat Aung molčal, je Bani Sing nadaljeval: »Dobro vem, da snubiš lepo Aja San. Toda U Ba Tin hoče

bogatega zeta in če te jaz priučim delu z lesom in te priporočim inšpektorju, lahko dobiš moje mesto in tedaj te U Ba Tin ne bo več odklanjal. Jaz pa bi se odšel od tod.«

Jat Aung je molčal.

Noč se je spustila na džunglo. Tanke sence bambusovcev so risale slike, podobne tigrovemu kožuhi, in Bani Sing je povsod videl zverino. Hladen vetrič je zapihal iz gozdov. Liane so se zazibale, njihove sence so se vile kakor kače, listje prilikavih palm je zasumelo in zreli plodovi so padali na tla.

Blazen strah je zgrabil Bani Singovo srce. Tamle prihaja tiger, ne ni, ampak pod njegovimi prožnimi stopinjami šumi trava. Z obupnim skokom je zgrabil Bani Sing viseto vejo in se vzpel, toda obvisel je na sredi. Vrv je bila prekratka.

»Jat Aung, sto rupij ti dam, več nimam, slišiš, Jat Aung, to je vse kar imam, spusti me, vse ti obljubljam, ali slišiš...«

Kakor pošast se je v tem hipu, obsijan z jarko mesečno pojavil tiger tam, kjer prej ni bilo ničesar. Srepa je motril Bani Singa, ki se je trepetajoč poskušal rešiti. Hipnotizirati mora zver. Zbrati mora v svojem ostrem pogledu toliko moči, da je tiger ne bo mogel prenesti. Ni vedel, kako se bo obneslo, saj še nikoli ni srečal tigra v džungli.

Če je bila njegova vera pravilna, nikoli ni zvedel. V tem hipu je progasta zver utočila v grmčju. Prišle so nove minute neme groze. Pavi so vplili in divje svinje krulile, vendar Bani Sing tega ni slišal. Stiskal se je k debli in si ni upal pogledati navzgor k Jat Aungu, kajti tiger bi se mogel prav takrat vreči nanj. Povsod ga je videl v pestrih sencah. Tedaj mu je zategnjeno zehanje obrnilo oči na doslej golo jaso na desni strani. Tam je ždel tiger, položil težko glavo na šape in oprezal. Njegove razširjene zenice so opazovale trepetajočega človeka tako, kakor gleda mačka revno miš.

Bani Sing je verjel, da je izgubljen. To bi tudi bil, če bi Jat Aung v tem trenutku ne storil nekaj nepričakovane. Jat Aung je ves čas gledal tigra od zgoraj in vedel, da so trenutki življenja Bani Singa šteti. Tedaj se mu je zazdelo, da sliši glas, ki ga že zdavnaj ni slišal, glas, ki je bil močnejši kot njegovo hrepenenje po Aji Sang in po smrti Bani Singa. Bil je glas žene, ki ga je pred dvajsetimi leti rodila, ga v jermenu nosila, ko je nabirala sadje in korenine in ga učila zakonov prebivalcev džungle, ki morajo drug drugemu pomagati, kadar džungla gori in kadar groze poplave in divje zveri. To je bil nepisan zakon življenja, od katerega zavislo življenje prebivalcev džungle in brez katerega jih že zdavnaj ne bi bilo. Zato je Jat Aung dvignil puško in pomeril na široko glavo tigra, tja, kjer ga bo kroglja trenutno ubila. Kajti Jat Aung je vedel, da bo zver skočila, čeprav ji prestrli srce, in moža ob debli usmrtila.

Previdno, vendar naglo je Jat Aung pritisnil na jeziček. Ni počilo. Vedno močnejše je pritiskal, toda puška je molčala. Jat Aung je doslej streljal z odsprednjaco in je vedel le, da je treba vložiti naboj, ni pa vedel, da je bil petelin zavarovan.

Presenečen je gledal orožje, saj je bil petelin vendar napet. Spet je pritisnil, kolikor je mogel. Zdaj je tiger počel. Jasnó je bilo, kaj se bo hip nato zgodilo. Kakor brez uma je odvrgl puško, rezko zavpil, skočil a preže in se z dvignjenim, težkim nožem vrgel na tigra.

Velika mačka je bila tako zaverovana v svoj plen, da jo je nepričakovani napad Burmanca presenetil; z enim samim skokom je zgnila v grmovju. Jat Aung se je sklonil k Bani Singu, mu naglo prezel vezl in ga potiskal k drevesu, na katerem je samevala preža. Bani Sing je opazil puško, slonečo na robu preže. Le zakaj je Burmanec to storil? Mar ga hoče rešiti? Ta možnost se je zdelala Bani Singu nedoumljiva, da, celo sumljiva. Zakaj Jat Aung ni streljal? Puška je bila vendar tu. Kaj je imel v mislih? Morda je nameraval še kaj hujšega kot prej, ko ga je privezal k drevesu.

Pogled na petelina mu je vili novo misel. Počasi je dvignil puško, meril na Jat Aungove prsi in pritisnil. Naboj je odpradel. V delcu sekunde je zgrabil puško cev. Bila je neravna borba, kajti Bani Sing je imel oporo v mahanu, medtem ko je Jat Aung z eno roko visel na lani. Toda Bani Singa so vzgojili z rižem in kravim mlekom bengalske ravnine, Jat Aung pa je zrasel ob materinem mleku, divjačin in plodovih džungle. Se predeh je Bani Sing dojel za kaj gre, ga je Jat Aung držal za vrat z jeklenim prijemom.

Jat Aung je računal, da se bo mogel zavihetati na mahan, če spusti lano. Toda Bani Sing je bil slaba opora in oba sta padla na tla. To bi ne imelo hujših posledic, če bi v tem trenutku ne skočil lačni tiger z grozovitim rjovenjem nad njiju in ju pokopal pod seboj.

Ce bi bil eden, bi ga tiger gotovo z enim samim ugrizom v tlinit usmrtil, tako pa je bil v zadregi. Nikoli še ni imel opravka z dvema sovražnikoma hkrati. Obnavljanje je Jat Aung izkoristil in tigra dvakrat trikrat z vso silo uselal z ostrino po glavi. Z zamolklim tuljenjem se je zver vrgla na Jat Aunga in hlatala kamor je dospela, slepa od krvi, ki ji je brizgala v oči.

Bani Sing je izkoristil položaj in hitro splezal na deblo. Prijel je puško, pa jo takoj spet spustil, ko je tiger zarjul. Z zadnjimi močmi je obvisel na debeli veji in gledal, kako se Jat Aung bori za življenje. Videl je, kako je tiger ugriznil v njegovo levo rama, da je roka

PETER BOŽIC:

Četki in njeni zadnji pravljici

Poslušal jih je, ko so si spletale gnezda, poslušal jih je, ko so valile mladice in prijetno mu je bilo pri tem. Včasih se je uili dež in ptice so se poskrile med grmovje,

Nekoč, morda v starih časih, morda pa predvčerajšnjim, je živela... babica. Toda ne — to ni bila babica, bila je tetka. Stara tetka, ki ne dobi pri hiši enakega dela ampak samo kot. In še marsičesa ne dobi takara stara tetka.

Ne dobi skrinje, ker je prav ta tiger ljudozorec in se bo takoj približal, če sliši človeka. Sicer pa je Bani Sing sam večkrat trdil, da vsi tigri prihajajo k njemu. Sedaj je Bani Sing vse vedel. Jat Aung ga hoče uničiti zaradi Aje San. Kaj, ko bi ga poskušal podkupiti. »Poslušaj, Jat Aung, ti si hraber mož. Dobro veš, da zgubi službo, če poginem. Za mojo smrt si edinole ti odgovoren. Na to sem opozoril U Ba Tina, preden sva odšla na prežo.«

Ker je Jat Aung molčal, je Bani Sing nadaljeval: »Dobro vem, da snubiš lepo Aja San. Toda U Ba Tin hoče

čvrsta kot bivolja žila. Vse zamam. Preklinjal je znorelega Burmanca in mu grozil, da ga bodo obesili zaradi umora. Jat Aung je skrbno vložil naboj v staro remingtonko in se delal, da ne siliš.

Bengalec ga je opazoval. Ali je bil mož blazen? Ker Jat Aung ni odgovarjal, je bil prepričan, da ga je njegova grožnja zadela. To mu je dalo toliko hrabrosti, da je hripavo zavpil: »Prekleti kul, na prvem drevesu boš visel, ko bodo oblasti zvedele za to.«

Jat Aung ga je mirno motril in mu zašepetal, da ne bodo oblasti nikoli ničesar zvedele.

Bani Sing se je še bolj ustrašil, vendar je poskušal še enkrat: »Na ves glas bom vpil in tiger si ne bo upal blizu.«

Jat Aung je hladno odgovoril, da sploh ni imelo smisla privezovati teleta, ker je prav ta tiger ljudozorec in se bo takoj približal, če sliši človeka. Sicer pa je Bani Sing sam večkrat trdil, da vsi tigri prihajajo k njemu.

Sedaj je Bani Sing vse vedel. Jat Aung ga hoče uničiti zaradi Aje San. Kaj, ko bi ga poskušal podkupiti.

»Poslušaj, Jat Aung, ti si hraber mož. Dobro veš, da zgubi službo, če poginem. Za mojo smrt si edinole ti odgovoren. Na to sem opozoril U Ba Tina, preden sva odšla na prežo.«

Ker je Jat Aung molčal, je Bani Sing nadaljeval: »Dobro vem, da snubiš lepo Aja San. Toda U Ba Tin hoče

ohlapno zabingljala. Kljub temu se je Jat Aung dvignil in z desnico še enkrat udaril s težkim nožem po tigrovi glavi. Zver se je vzpela in divje mlatila s šapami. Pri tem je težak udarec šape zadel Jat Aunga in mu zlomil hrbtnico. Tiger je priskočil, na mah pa obstal in slep obračal krvavečo glavo sem in tja. Potem je stopil nekoliko korakov vstran in obežal. Val krvi se mu je vili iz gobca. Se nekoliko hropčih vzdihljavae in progasto telo se je iztegnilo. V džungli je zavladala tišina, le kričavi pavi so zategnjeno tožili.

V Bani Singovih možganih se še ni polegel strah. Ni mogel verjeti, da je tiger res mrtev. Jat Aung je ležal na hrbtu, njegov rumeni obraz je bil videti še bolj koščen kot sicer, z osteklenimi očmi je zrl v mesečino. Jat Aung je bil torej mrtev. Bani Sing si je oddahnil.

Predvsem je oprezal na vse strani, če se morda ne bliža nova nevarnost. Potem je s težavo splezal na mahan. Tam je sključen čepel, vse dokler niso divji petelin naznanili dneva in je mesec v porajajoči se zori ugašal. Tedaj se mu je porodila misel, modra misel in polskal je puško, ki jo je bil v strahu odvrgl.

Bani Sing je iztrgal vejo iz mahan in jo zalučal na tigra. Videl je strjeno kri na njegovih belih prsih. Veja je trdo zadela, toda tiger se ni premaknil. Se en pogled na mrtvega Jat Aunga in na zver. Oba sta ležala mirno, bila sta mrtva.

Bani Sing je pripravil puško, odprl varovalko, skrbno meril in ustrelil tigra v srce. Pok je daleč odmeval med griči in pavi so ponovno zavpili. Se enkrat je ustrelil, tokrat v tigrovo čelo. Tanek curek krvi se je vili iz rane. Se eno vejo je vrgel na zver in drugo na Burmanca. Nista se premaknila. Nato je pokril Jat Aunga z listjem, ker ni mogel gledati posebnih oči, ki so zrle v neskončnost.

Pri pogledu na tigra se je Bani Sing spomnil U Ba Tina, njegovih 42 bivolv in riževih polj ter Aje San. Potem je zbral vse naboj, jih vlagal v puško in streljal v smeri vasi. Stopil je na sosednji grič in vpil: »Tiger je mrtev, pridite!«

Ko so kmetje s strahom v srcu prihajali, jih je bodril, češ tiger je mrtev, ustreljen v srce. Tedaj so se zbrali okrog zveri, jo suvali in zmerjali in pullili njene brke za amulet. Jat Aungovo telo so neložili na hitro zvezana nosila iz vej in ga odnesli v vas. Med potjo jim je Bani Sing razlagal, da je bil Jat Aung nereden, ko je tigra čakal spodaj ob drevesu, namesto skupaj z njim na preži. Vsekal ga je sicer z nožem po glavi, vendar pa je bila zver hitrejša in močnejša; če bi on, Bani Sing, tigre ne bil pravčasno ustrelil, bi ne ostala od Jat Aunga niti koščica, ker bi ga bila zver požrla.

Tako so prispeli v vas. Sprejeli so nosili tigra, za njim mrtvega Jat Aunga, na čelu pa je stopal s puško na ramenju Bani Sing, ki je tigre ustrelil v srce, kakor prej že veliko teh zverin na Bengalskem.

Šale

PRED POROKO

»Mati položi mirtov venec svoji hčerki na lase. »Beli cveti nedolžnosti,« šepne ganjena.

»Kaj ni to golufujša,« jo vpraša bti po tibem.

»Zakaj?« pomiri mati prestrašenega otroka: »Saj je tako ali tako samo umetna mirta.«

TRI AVTORITETE

Učitelj: »Mnogo dokazov imamo, da je Zemlja okrogla.

Pa mi povej tri, Timček!«

Timček: »V knjigi piše tako, vi ste rekli in tudi moja mama je rekla.«

POLJUB

Gospodinja svojemu podnjamniku: »Mladi gospod, vsakokrat ko odpreš vaša vrata, vidim, da poljubljate mojo hčer. Kaj je to pravilo?«

»To se pravi, da nikoli ne potrkate.«

POZNA JO

»Tako Jože, med nama je vsega konec — nič več ti nimam povedati.«

»Ze prav, toda napravi kratko, imam samo pol ure časa.«

TO ZADOSTUJE

»Poznate film: Zelje lepe žene?«

»Filma ne, toda želje.«

deček pa je imel prekratke noge, da bi utekel domov in ljudje so zmajevali z glavo in govorili:

»Zakaj neki hodi od doma, ko pa ima prekratke noge in ne more ubežati nevihti, da je potem ves moker.«

Toda fant je hodil še naprej na rob barja in poslušal ptice, ki so spletale gnezda in venomer misli na to, kaj bi moral storiti, da ne bi bil več moker, še bolj pa na to, da bi lahko prišel v mesto, kamor si je želel prav vsak iz te blatne vasi. Samo tja bi šel in si ogledal vase, pa čeprav bi moral že naslednjega dne nazaj:

In ko je nekega dne malo delj premišljeval o tem, ni opazil, da so se na nebu zbrale velike kope črnih oblakov in čez malo časa se je uili kot še nikoli. Tedaj pa mu je k nogam padel mladič, ki se ni mogel skriti med vejčje, ker je imel prekratke perutnice. Fant je bil dobrega srca in ga je vzel med dlani, da se ni zmočil. Ko je ponehalo, se je ptiček lepo zahvalil in odrftotal. Naslednjega dne pa je sedla na grmčje, kjer je navadno posedal fant, ptica in mu rekla:

»Vem, kaj te tare. Povedal nam je ptiček, ki si ga ti včeraj skrtil pred dežjem med dlani. Našega vladarja naslednik je in vsi smo bili v skrbeh zanj. Zato me pošila vladar k tebi, naj ti pomagam. Pojdi čez barje in ko boš prebredel polovico, vrzi to seme in počakaj, da bo vzklila trstika in ti pokazala pot naprej.«

Tako je tudi storil. Dolga in težavna pot je bila skozi barje, in ko je prišel do polovice, je tam vrasla trstika in se nagnila na levo stran. V to smer je tudi šel in ko je prebredel barje do konca, je zagledal utico, kjer je prebivalo dekle z dolgimi pšenčnimi lasmi. Ko je potkal na okene, mu je odprla in rekla:

»Vem zakaj si prišel in želja ti bo izpolnjena, če boš tri dni oral to barje in do kolen gazil blato.«

In tako je prvi dan oral blato in skoraj omagal. Vesel je bil, ko se je nagnilo sonce v zaton in se ves utrujen zavlekel v utico. Dekle pa mu je za večerjo ponudilo le nekaj vode, ki jo je zajelo na najbolj močvirnem mestu na barju. In tako se je mučil fant tri dni in ko je končal z oranjem, je imel tako dolge noge kot vsi ostali prebivalci blatne vasi.

• Preden pa je šel, mu je dekle z dolgimi pšenčnimi lasmi še reklo:

»Želja ti je bila izpolnjena in dobiš si nagrado za svoj trud, ki ga ne zmore vsak. Toda pri nas na barju in najbrž tudi v vaši bližini vasi, je že tako, da človek nikoli nima vsega, kar si želi, ker drugače sploh ne bi bil več

POMLADANSKI ZAGREBSKI VELESEJEM 25. III. — 3. IV. 1955

Od 25. marca do 3. aprila 1955 bo v Zagrebu splošno nacionalni sejem vse FLR Jugoslavije. Na sejmju bodo sodelovala proizvajalna in trgovska podjetja s celotno proizvodnjo. Prvič sodeluje na tem sejmju v veliki reprezentativni in komercialno kolektivni razstavi obrt vseh ljudskih republik. — Razstava proizvodov in trgovsko vinarških podjetij FLR v zasebnem paviljonu s poskušajo vin.

Na pomladanskem Zagrebškem velesejmu bodo imeli razstavljalci in obiskovalci priložnost za regulirano prodajo in kupnjo posameznih artiklov.

Veliko zanimanje inozemskih kupcev za jugoslovansko blago, razstavljeno na tem sejmju.

DOSEDANJA VSEBINA

Bakteriolog Walter Fane tudi na smrtni postelji ni odpustil Kitty ljubzenskih odnosov ki jih je imela s kolonialnim svetnikom Charliejem Townsendom, ko sta bila še v Hong Kongu. Zdaj pričakuje Charliejevega otroka in samostanska prednica, kjer se je bila Kitty zaposlila, ji je pripravila vse za odhod z nevarnega področja kolere. Za njo so se za vedno zaprla samostanska vrata.

V Hong Kongu jo je doletelo presenečenje. V luki jo je pričakala Dorothy Townsend in jo povabila k njim domov...

Šli so v jedilnico. Charlie, ki se je usedel na koncu mize, je kmalu začel lagoden pogovor. Po prvih besedah sožalja se je začel vesti s Kitty, kakor da ni bila malo poprej doživela strahotne preizkušnje, marveč kakor da je prišla iz Sangaja na spremembo zraka po operaciji slepice. Potrebuje pač razvedrila, on pa ji ga je pripravljen nuditi...

Najboljši način, da človeku vlijesh občutek, kakor da se nahaja doma, je pač, da ravnava s njim, kakor da je član družine. Charlie je bil poln vlnudnosti in je začel Kitty pripovedovati o jesenskih konjskih dirkah in o igranju pola (ljubi bog, moral bo prenehati igrati polo, če mu ne uspe zmanjšati svojo težo); pripovedoval ji je tudi o razgovoru, ki ga je imel to jutro z guvernerjem. Omenil je čajanko na admiralški ladji, kjer je bil navzoč, ter spregovoril nekaj besed o položaju v Kantonu in o igrališču golfa v Kowloonu.

In res se je Kitty že čez nekaj minut počutila, kakor da ni bila iz tega kraja odsotna dlje kot en teden. Človek bi skoraj ne verjel, da tam gori, šest sto milj daleč od Hong-Konga (kar je nekako razdalja od Londona do Edinburga, kajne?) moški, ženske in otroci cepajo kakor muhe.

Kmalu je Kitty sama začela povpraševati po tem in onem, po partnerju, ki si je bil pri igranju pola zlomil ključnico; vprašala je, ali se je gospa vrnila v domovino in ali se je udeleževala teniških tekmovalj.

Charlie je pripovedoval svoje drobne šale, Kitty pa se je ob njih smejala. Dorothy pa je na svoj vzvišeni način (ki se pa Kitty ni zdel več tako žaljiv, ker je zdaj bila nekako član družine) opravljala različne ljudi v koloniji. Tudi Kitty je postala bolj živahna.

»Zdaj je videti že bolje,« je rekel Charlie svoji ženi. »Pred kosilom je bila tako bleda, da sem bil ves prestrašen; zdaj pa ima na licu že nekaj barve.«

Ko pa se je udeleževala pogovora, je Kitty začela, čeprav ne z veselostjo (kajti to ne bi bilo všeč ne Dorothy ne Charlieju, ki sta imela občudovanja vreden čut za finance), pa vendar z nevsiljivostjo opazovati svojega gostitelja.

V vseh teh tednih, ko je njena domišljija bila prevzeta samo z mislijo na maščevanje, si je Kitty ustvarila o njem zelo živo podobo. Zamišljala si ga je, kako nosi gosto, nekoliko dolgo in skrbno počesano brado (da bi prikrl, kako mu sivi, jo pretirano maže z oljem), obraz pa ima že preveč rdeč in na njem je že cela mreža vijoličastih žilic; podbradek je preveč močan, in ko ne drži glave dvignjene, je videti na njem že močno zgubano kožo; vrh tega ima kosmate osivle obrvi kakor opica — skratka od kraja zopra je. V svojih gibih je počasen, ker se je kljub negi, dieti in športu, s katerim se ukvarja, zredil; kosti ima preveč obložene z mesom, kolena pa ima

negibna kakor ljudje srednjih let. Elegantne obleke so mu že nekoliko preozke in kar preveč mladeniške zanj.

Toda brž ko je pred kosilom stopil Charlie v salon, je Kitty skoraj stisnilo pri srcu — zato je njena bledeca postala tudi tako očitna — kajti opazila je, da se je njena domišljija nekoliko poigrala z njo: Charlie ni prav nič videti tak, kakor si ga je naslikala sama pri sebi...

Prišlo ji je, da bi se skoraj nasmejala. Njegovi lasje niso niti najmanj sivi (no, ima pač dve, tri sive dlake na sencih, ki pa mu dobro pristajajo); njegov obraz ni rdeč, marveč zagorel; glava mu lepo stoji na vratu, ni rejen in ni star, marveč vitek in lepega stasa (kaj mu šteje v zlo, če je na to nekoliko ponosen?) in sploh napravljiva vtis mladega človeka. Seveda mu tudi obleka pristoji kar dobro: nihče ne more zanikati, da je videti lep, odličen in eleganten.

Kako se jo je bila mogla polastiti misel, da je Charlie videti čisto drugačen? Zelo lep človek je. Prava sreča zanj, ker vé, da je ničvrednej! Seveda ni nikoli zanikala, da ima prijeten glas; in ta glas je prav takšen, kakor se ga je spominjala: prav zaradi tega jo neiskreno vsake besede, ki jo Charlie izreče, tako vznemirja... Ta topli glas odmeva v njenih ušesih neiskreno in pri sebi se naravnost čudi, da se je temu glasu dala tako uloviti...

Charlie ima lepe oči: v njih je nekakšen čar, njihov blesk je nežen in moder in v njih je čudovit izraz celotnega, kadar klepeče karkoli... Nemogoče je, da bi te take oči ne ganile...

Naposled so prinesli kavo in Charlie si je prižgal cigareto. Potem je pogledal na uro in vsal od mize.

»No, zdaj moram pustiti gospo same. Čas je, da se vrnem v urad,« je rekel. Za hip je obmolnil, pogledal Kitty s svojimi prijaznimi, očarujočimi očmi in nadaljeval: »Nočem vam biti nadležen. Toda, čež dan ali dva, ko se nekoliko odpočijete, bi se prav rad poslovno pogovoril z vami.«

»Z mano?«
»Urediti moramo nekatere zadeve glede vaše hiše in pohištva.«

»Oh, saj se lahko obrnem na advokata. Prav nobenega razloga ni, da bi vaju vznemirjala zaradi tega.«

»Pa menda ne boste mislili, da vas bom pustil trošiti denar za pravne zadeve? Bom že sam poskrbel za vse. Morda niti ne veste, da imate pravico do pokojnine. Govoril bom o tem z gospodom guvernerjem, in videli bomo, ko se bomo obrnili na odločujočo oblast, ali lahko iztisnemo še nekaj več. Prepustite vse to meni! Toda nikar si s tem zdaj ne razbijajte glave. Midva z ženo ne želiva ničesar drugega kakor da se vse postavi na pravo mesto in da se dobro znajdete. Ali ni tako, Dorothy?«

Seveda.
Charlie se je rahlo priklonil Kitty. Ko pa je šel mimo stolice, na kateri je sedela njegova žena, je prijel Kitty no roko in jo poljubil. Anglež se po večini videti nekoliko smešni, kadar poljubijo dami roko; toda Charlie je to storil z ljubko nevsiljivostjo.

Sele ko se je Kitty popolnoma namestila pri Townsendsovi, je odkrila, kako je pravzaprav izčrpana.

Udobnost in prijetno življenje, kakršnega ni bila več navajena, sta povzročila, da je napetost, ki je bila prej v njej, popustila. Popolnoma je bila že pozabila, kako prijetno je uživati udobnost, kako ugodno je biti obdan z lepimi stvarmi in kako lepo je, kadar človeku izkazuje pozornost. Z vzdihom olajšanja se je potopila v razkošno življenje Vzhoda.

Ni ji bilo neprijetno, da ima spet neko vlogo in da je predmet nevsiljivega zanimanja. Toda izguba, ki jo je bila zadela malo poprej, je bila še preblizu, da bi lahko njej v čast prirejali družabne sestanke. Vendar pa so jo najveljavnejše gospe v koloniji (guvernerjeva soproga, admiralova žena in žena predsednika sodišča) obiskale in izpile v njeni družbi čajico čaja. Guvernerjeva soproga ji je rekla, da bi Njegova ekscelencija gospod guverner zelo rad videl Kitty in da bi bilo od nje zelo lepo, če bi prišla kdaj na običajno kosilo v guvernerjev dvorec. (»Samo po sebi se razume, da ne bo nobenih drugih gostov, marveč bomo navzoči sami mi in adjutant!«)

Te gospe so ravnale s Kitty kakor s kakšno dragoceno, a hkrati krhko porcelansko figurico. Gledale so v njej majhno junakinja, ona pa je igrala svojo vlogo skromno in nevsiljivo. Včasih si je zaželela, da bi bil navzoč tudi Waddington. S svojo ironično bistroumnostjo bi znal namreč prav dobro oceniti smešnost takega položaja; potem bi se med štirimi očmi lahko oba pošteno nasmejala. Dorothy je prejela od njega pismo, v katerem ji je pisal vse mogoče o Kittyjem požrtvovalnem delu v samostanu, o njenem pogumu in hladnokrvnosti. Seveda je bila v vsem tem samo fina ironija — ironija obešenjaka.

Kitty ni vedela, ali gre zgolj za naključje ali pa za premljenost, da se nikoli niti za hip ni znašla sama s

Townsendom. Njegov takt je bil res odličen. Ostal je ves čas zelo ljubezniv, prijeten in prijateljski z njo. Nihče ne bi mogel misliti, da sta si bila kdaj kaj več kot običajna znanca.

Toda nekega popoldne, ko je Kitty ležala na zofi v salonu in brala, je Charlie prišel mimo nje in se ustavil. »Kaj pa berete?« je vprašal.

»Knjigo.«
Kitty je ošinila Charlieja z ironičnim pogledom, on pa se je nasmehnil.

»Dorothy je odšla na vrtno zabavo v guvernerjev dvorec.«

»Vem. Zakaj pa niste tudi vi odšli tja?«

»Nič kaj prijetno se nisem počutil in sem se rajši vrnil, da bi vam delal družbo. Moj avto je zunaj; morda bi bili pri volji, da bi se z mano peljali okoli otoka?«

»Ne, hvala.«
Charlie se je usedel k njenim nogam na divan, na katerem je ležala.

»Odkar ste tu, še nisva imela priložnosti, da bi se pogovorila na samem.«

Kitty ga je s hladno drznostjo pogledala naravnost v oči.

»Ali mislite, da imava drug drugemu kaj povedati?«

»Ogromno.«
Umaknila je nekoliko svoje noge, da bi se z njimi ne dotikala Charlieja.

»Ali si še jezna name?« je vprašal Charlie z nasmehom na ustnih in jo ošinil s svojim mehkim pogledom.

»Prav nič,« je odvrnila Kitty z nasmehom.

»Mislim, da se ne bi smejala, če ne bi bila še vedno jezna name.«

»Motiš se. Preveč te preziram, da bi se mogla jeziti nate.«

Charlie je ostal miren.

»Nekoliko stroga si z mano. Toda če mirno razmisliš o vsem, kar je bilo, mi boš morala pošteno priznati, da sem imel prav.«

»S tvojega stališča, seveda...«

»Zdaj, ko poznaš Dorothy, moraš priznati, da je krasna žena, mar ne?«

»Nedvomno. Vselej ji bom hvaležna za dobroto, ki mi jo izkazuje.«

»Takšno ženo najdeš komaj eno na tisoč. Niti trenutka miru ne bi imel, če bi bila midva takrat pobegnila. To bi bila od nje prava surovost. Razen tega pa sem moral misliti tudi na svoje otroke; bili bi zanj prehujo breme.«

Kitty je celo minuto zamišljeno opazovala Charlieja. Čutila je, da ima položaj popolnoma v svoji oblasti.

»Odkar sem tu, sem te ves čas pazljivo opazovala in sem prišla do zaključka, da imaš Dorothy zares zelo rad. Nikoli nisem mislila, da si sploh zmožen česa takega.«

»Saj sem ti bil rekel, da jo imam rad. Nikoli ne bi storil ničesar, kar bi ji le za trenutek povzročilo neprijetnosti. Dorothy je najboljša žena, ki jo sploh ima kak moški.«

»Ali nisi nikoli pomislil na to, da bi ji moral biti tudi zvest?«

»Daleč od oči, daleč od srca,« se je nasmehnil Charlie. Kitty je skomignila z rameni.

»Naravnost zoprn si.«

»Samó človek sem. Prav zares ne vem, zakaj me imaš za ničvrednega, ker sem bil do ušes zaljubljen vate. Saj veš, da si nisem želel tega.«

Kitty je stisnilo pri srcu, ko je slišala te besede.

»Jaz sem igrala odkrito,« je odvrnila grenko.

»Seveda si nisem mogel predstavljati, da se bova znašla v tako hudičevih škripih.«

»Toda v vsakem primeru si bil toliko prebrisan, da si vedel, da če bo že moral kdo trpeti, ne boš to ti.«

»Mislim, da so te besede prehuje. Toda zdaj, ko je vse mimo, moraš uvideti, da sem ravnal tako, kakor je bilo najbolje za naju oba. Ti si popolnoma izgubila glavo, in biti moram naravnost vesel, da sem vsaj jaz ohranil svojo. Ali misliš, da bi bilo dobro za naju, če bi bil ravnal po tvojem? Bilo nama je dovolj hudo, toda še huje bi bilo, če bi bila zašla v križni ogenj. Tako pa nisi imela prav nobenih stisnit. Zakaj se ne bi poljubila in sklenila prijateljstva?«

Kitty bi se bila skoraj glasno zasmejala.

»Pa menda ne pričakuješ, da bom kar tako pozabila, kako si me brez trohice sočutja poslal skoraj v gotovo smrt?«

»Oh, kakšen nesmisel! Saj sem ti bil rekel, da ni prav nobene nevarnosti, če je človek pameten in previden. Menda ne misliš, da bi te bil pustil oditi, če ne bi bil popolnoma prepričan v to?«

»Bil si prepričan zato, ker si hotel biti prepričan! Ti sidiš med tiste strahopetneže, ki mislijo samo to, kaj jim lahko koristi!«

»Prav, dejstva pa dokazujejo nasprotno. Vrnila si se in, če nimas ničesar proti, da ti povem iskreno — vrnila si se lepša kot kdaj koli.«

KAREL CAPEK:

PSI IN MAČKE

Dolgo časa sem skrbno opazoval in lahko vam z gotovostjo povem, da se pes, če je sam, nikoli ne igra. Pes je, bi rekli, živalsko resen. Če nima kaj početi, se ozira okrog sebe, meditira, spi, išče bolhe ali pa kaj gloda, naj bodo to stare krtače, ali pa tvoje nove copate. A vse to ni igra. Če je sam, ne bo lovil svojega repa, ne bo tekal s palico med zobmi niti valil kamna pred sabo. Za to potrebuje partnerja, gledalca, nekoga, ki sodeluje, ki ga njegovo početje zanima. Njegova igra je odraz veselja — kako maha z repom, kadar ve, da ga opazuje človek ali pes! Poznam občutljive pse, ki se, brž ko jih več ne opazuje, takoj naveličajo igre. Podoba je, da uživajo v njej le takrat, ko jim ploskajo. Skratka: pes potrebuje neposreden kontakt z živim bitjem — to sodi v njegovo naravo.

Nasprotno pa se mačka, ki ravno tako reagira na dražljaje, igra tudi, kadar je sama. Igra se zase, na svoj način. Zaprite jo na samo in ji dajte klobčič volne, trak ali obešeno vrvice, pa se bo takoj začela ljubko in mirno igrati. Ko se igra, ni videti, da bi hotela reči: »Ljubi človek, kako sem vesela, da si pri

meni! Mačka se zabava zase, pes pa zabava okolico.

Mačka zadostuje sama sebi, pes pa pričakuje, da mu boš prišel naproti. Ko pes lovi svoj rep, natančno opazuje gledalca, da bi videl, kako učinkuje nanj ta igra. Mačka tega nikoli ne bi storila; zadovolja ji je, da zabava sama. Bržčas je tudi to vzrok, da se nikoli ne začne igrati tako strastno in brez premisleka, da bi se — kakor pes — dočela zasopla in izgubila orientacijo. Pes se z vsem bitjem predaja igri, mački je igra zgolj muha.

Nemara bi ju mogli tako opredeliti: mačke imajo duha ironikov — ti so zadovoljni sami s seboj, podcenjujejo ljudi in stvari in se z njimi igrajo le za lastno zabavo; psi pa pripadajo rodu humoristov, so dobrodušni in s svojo preprostostjo spominjajo na človeka, ki neprestano pripoveduje anekdote in umira od dolgega časa, kadar nima publike.

Mačka je subjektivist, pes pa živi v družabnem in torej v objektivnem svetu. Mačka je skrivnostna kot zver, pes pa primitiven kot človeško bitje.

»TT« STRAN 9
3. III. 1953

Nove knjige

Ivan Bratko: »TELESKOP«.

zgodba o pobegu 8 internirancev iz koncentracijskega taborišča. Knjigo krasi ilustracije N. Pirnata. Cena knjigi: broš. 190, polpl. 290, celopl. 390 din.

Robert L. Stevenson: »CRNA PUSČICA«, I. in II. del,

zgodba iz vojne med dvema rožama. — Bogato ilustriran izvod stane: broš. 120, polpl. 160, celopl. 198 din.

Fran Levstik: »KDO JE NAREDIL VIDKU SRAJČICO«, pravilčna slikanica za najmlajše. Cena: broš. 70, kart. 120 din.

Tone Kralj: »POD GORO, POD TO GORO ZELENKO«, slikanica v barvnem tisku. Cena: broš. 75 din.

Sporočamo, da so v zadnjem času razprodane naslednje knjige: J. K. Erben: Češke pravljice, Grimm: Zablji kralj, Spyri: Heidi, S. Zweig: Magellan, C. Dickens: Veliko pričakovanje, Altajske pravljice, A. Černejeva: Sredi domovine.

Vse knjige lahko naročite v vsaki knjigarni ali pa v založbi.

»MLADINSKA KNJIGA«

LJUBLJANA, TOMŠICEVA ULICA ŠT. 2

»Kaj pa Walter?«

Charlie se ni mogel vzdržati šalčivega odgovora, ki mu je bil prišel na misel. Nasmehnil se je.

»Nič ti bolje ne pristaja kot to, da si oblečena v črno.« Kitty je za hip uprla pogled vanj. Potem pa so se ji iz oči vdrle solze; začela je jokati. Lep obraz se ji je krčil od bolečine. Niti poskušala ni, da bi ga skrla, marveč je še dalje ležala na hrbtu, s stegnjenimi rokami ob strani. »Moj bog, nikar tako ne jodi! Nisem ti hotel reči nič hudega. To je bila samo šala. Dobro veš, kako iskreno sočustvujem v tvoji izgubi.«

»Oh, zapri že svoja bedasta usta!«

»Dal bi vse na svetu, če bi mogel Walterja priklicati spet v življenje.«

»Njegove smrti sva kriva ti in jaz.«

Charlie jo je prijel za roko, toda Kitty jo je iztrgala.

»Prosim te, odidi!« je vzklila. »To je vse, kar lahko zdaj storiš zame. Sovražim te in preziram. Walter je bil desetkrat bolj od tebe. Samo jaz sem bila preneumna, da bi bila to spoznala. Odidi! Prosim te, odidi!«

Kitty je videla, da bi hotel Charlie še dalje govoriti; planila je na noge in zbežala v svojo sobo.

Charlie je šel za njo. Ko je stopil v sobo, je iz instinktivne previdnosti spustil žaluzije na oknu. Bila sta v sobi skoraj v mraku.

»Ne morem te kar tako pustiti,« je rekel Charlie in jo objel. Dobro veš, da ti nočem storiti nič zalega.«

»Nikar se me ne dotikaj! Za božjo voljo, prosim te, odidi!«

Hotela se ga je osvoboditi, toda Charlie je ni pustil. Spet je planila v krčevit jok.

»Draga moja, kaj ne veš, kako zelo te ljubim?« je rekel Charlie s svojim globokim, očarujočim glasom. »Ljubim te bolj kot kdaj koli.«

»Kako le moreš govoriti takšne laži! Pusti me, da odidem. Rotim te, pusti me!«

»Nikar ne bodi tako neprijazna z menoj, Kitty! Vem, da sem bil grob s teboj, toda odpusti mi.«

Kitty je hilpaje in drhte poskušala, da bi se Charlieja osvobodila, toda njegov objem ji je pri vsem tem nekako godil. Tako zelo si je želela, da bi še enkrat, samo še enkrat ležala v njegovem objemu; njeno telo je drhtelo. Počutila se je neznanos šibka, kakor da so jo vse moči zapustile. In žalost, ki jo je čutila zaradi Walterja, je spremenila v sočustvovanje same s seboj.

»Oh, kako si le mogel biti tako krut z mano?« je ječljala. »Kaj ne veš, da sem te ljubila z vsem svojim srcem? Nikdar te ni nihče ljubil tako, kot sem te ljubila jaz.«

»Oh, draga moja!«

Začel jo je poljubljati.

»Ne, ne!« je vzklila.

Charlie je poiskal njena usta, toda Kitty je obrnila glavo. Potem je poiskal njeno uho; ni vedela, kaj ji šepeta vanj; odsekane, strastne, ljubezenske besede. Charlie jo je tako močno prižl k sebi, da se ji je zazdelo, kakor da je izgubljen otrok, ki je spet našel svoj dom.

Tiho je zahlipala. Zaprla je oči in čez obraz so se ji vdrle solze.

Naposled je Charlie našel njena usta in ko je pritisnila nanje svoja, ji je prekinil telo nekakšen božanski plamen. Znašla se je v ekstazi, zgorela je v pepel in spet začela kar prerajena. Samó v svojih sanjah je občutila takšno radost.

Kaj je napravil Charlie z njo...? Niti sama ne vé... Niti več ni žena; vsa njena osebnost je razpadla in ostalo je samo vroče hrepenenje...

Charlie jo je dvignil — v njegovem naročju je bila tako lahka — in jo je odnesel, ona pa se je obupno in strastno prižla k njemu; glava ji je legla na blazino, Charliejeva usta pa so se na vso moč vsesala v njena.

»Priden psiček, priden! Saj ti nobeden ne bo vzel tvoje kosti...«

Človek. Nikoli ne boš mogel pozabiti mojih las in to bo dovolj hudo.

Fant tedaj niti pomislil ni na to, čeprav so mu bili njeni lasje neznanos všeč. Ko pa je prišel do polovice barja, se je že hotel vrniti nazaj, da bi samo še enkrat videl njene pšenične lase. Toda trstike, ki bi mu pokazale pot nazaj, ni bilo več. Najbrž je zgnila. Sam pa je pozabil, od kod je prišel. Ni mu preostalo nič drugega, kot da gre naprej, čeprav mu je bilo pri vsakem koraku težje. Ko se je vrnil v blatno vasio, so se vsi čutili in govorili:

»Zdaj bo lahko prišel v mesto.«

Veliko se mu jih je ponudilo, da bi mu pokazali pot. Toda odbil je vsakega, ker je od tedaj mislil samo še na njene lase in mu za vse drugo ni bilo več mar. Niti za visoke lepe hiše, niti za kaj drugega, o čemer so ljudje govorili, kako da je lepo in čudovito v tem mestu.

Prebedel je mnogo, mnogo noči in premišljeval, kako bi pozabil na lase. Toda vse zaman. Ni in ni jih mogel pozabiti in nekega večera se je spomnil na mladiča, ki ga je grel med dlanimi. Sel je na rob barja in čakal, kdaj se bo ulilo in kdaj bo padel mladič k njegovim nogam. A nič takega ni bilo, niti ptic ne, ki bi prepevale tako kot nikoli nikjer in spletahe gnezda. Ze dolgo časa je bilo suho vreme in odsele so se drugam. Le tam, kamor je prifrfovala takrat tista ptica, je rasla sedaj vitka bela breza z razčesanimi vejami, kot pšenični lasje. Fant pa je čakal večer za večerom in nikoli nikogar ni bilo.

Tetka je umolknila in otroci so vzklili:

»Saj še ni konec te pravljice.«

Tetka pa jim je odvrnila:

»Taka pravljica se nikoli ne konča.«

»Pa jo je še videl kdaj? Tisto deklico z belimi lasmi?«

»Vprašala najstarejša deklica.

»Morda.«

»In če jo je, ali sta bila potem srečna?«

»Srečna, srečna,« je vzdihnila tetka in pogledala na zid. Zunaj je zdrnil uvel list z drevesa, zasenčil luč pred hišnim pragom in virgel senco v sobo, ki je spolzela najprej čez zid, potem pa čez tetkine veke.

»Pojdimo spat,« so rekli otroci. »Zdaj bomo lahko zaspali.«

Zunaj je bil prijeten večer in veliko senc po stozah.

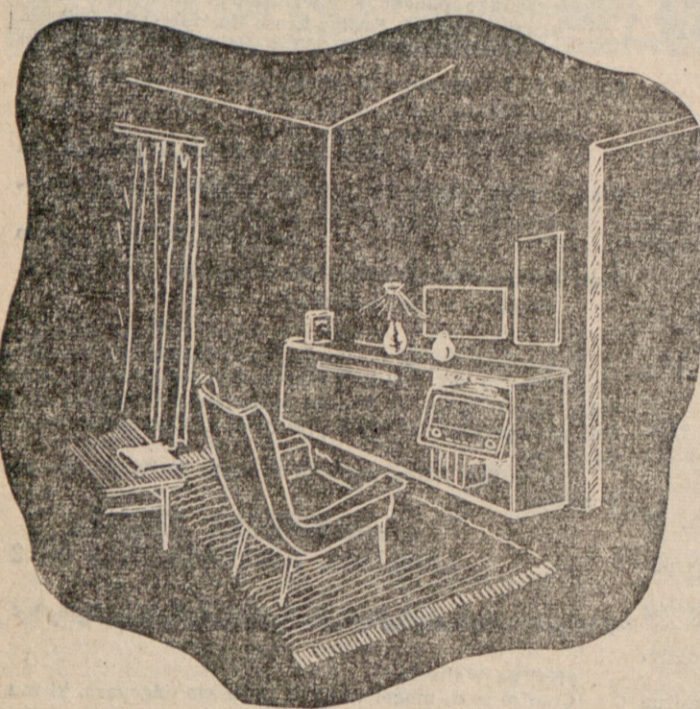
Nove knjige

Peter Levce: ZELEN VAL. — Nova pesniška zbirka predstavnik mlade generacije. Izšla kot 4. zvezek zbirke »Feniks« Broširano 120.—, vezano v platno 200.— din.

August Senoa: PREKLETSTVO II. del. — Znani hrvatski pripovednik nam živo in zanimivo opisuje tragično neslovo med hrvatskimi voditelji in vdanje tujcu v 14. stoletju. Broširano 800.—, polplatno 750.— din.

Cenjene naročnike »Priročnega leksikona« obveščamo, da bo delo za gotovo izšlo v mesecu aprilu. (Zaradi nepredvidenih težav nam priročnik nikakor ni bilo mogoče izdati v napovedanem roku in prošimo naročnike, naj nam zamudo, ki je nastala le delno po naši krivdi, oprostite.) »Priročni leksikon« bodo prejeli najprej tisti naročniki, ki so že plačali vse obroke.

Nevidne postelje

soba. S kavčem, podobno kakor z deljenimi posteljami ne prihranimo niti trohice več prostora. Če potrebujemo poseben predal za posteljnino, ga še izgubimo. Dobre strani kavča so samo v pametnejši razdelitvi prostora. Z postelje, ki se lahko potisnejo ena pod drugo, so veliko ekonomičnejša, postelje-omare pa nedvomno najboljša in najekonomičnejša rešitev. Če dan so postelje nevidne, zaprte v omaro ali predal, napravljen prav v ta namen, skupno z vso posteljnino. Soba služi ta čas raznim namenom. Zvečer samo pritisnete na gumb ali obrnete ročico in pred vami je postelja postelja. Omara postelja pri vsem tem ni nobena zamotana naprava, prav nasprotno vsak mizar jo lahko napravi za isto ceno kakor navadno. Za večino tudi ni novost, le predhodni in nezaprti so krivci, da ni bolj razširjena tudi pri nas.

Omara postelja ni samo shramba za posteljo. Združena je s predalnikom za perilo, v garderobo, s knjižno omaro i.t.d. Tako še racionalneje izrabimo dragoceni prostor. Nekaj takih kombinacij nam nudijo različne priloge slike. Ena predstavlja kombinacijo kar treh omar: garderobe, knjižnice in predala za posteljo. Nekaj idealnega za sobo samca, kjer mora biti omara »delna za vse«. Tisto, kar je na sliki najbolj nenavadno, je četrti nalogi, ki jo omara omara: prostor deli v dva dela: na levi je spalnica, na desni pa garderoba.

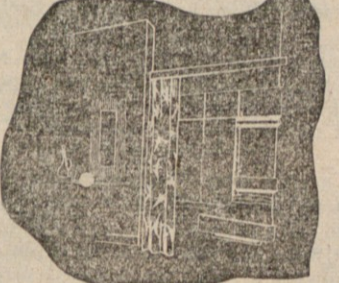
garderoba, na desni pa knjižnice police z delovnim kotičkom. Primer na drugi sliki je nizka omara, ki služi skoraj izključno svojemu prvemu namenu. Samo nekaj polic v podaljšku je na razpolago knjižnici in radijskemu aparatu.

Večdelne vzdane omare so pripravna shramba za posteljo. Skrajni dve krili v zakonski spalnici sta skriti postelji, srednji del med njima pa

Če ste prehlajeni in vas muči kašelj, pijte **GOSADOV PRSNI ČAJ**.

predstavlja garderobo. Vse to zavzame čez dan le po nekaj kvadratnih metrov, ostali prostor pa je dnevna ali delovna soba.

Posteljnina v omarah ni neprodušno zaprta. Podobno kakor pri vzdanih omarah se zrači preko odprtih v spodnjem in zgornjem delu omare.

A-B-C lepotne nege

ZIVLJENJSKA SILA

To pa je lepotni pojem, ki ga ni mogoče kupiti v stekleničkah ali lončkih. Kako opredeljujemo vitalnost? Nemara s tistim veseljem do življenja, s tistim magnetizmom, tisto podjetnostjo, ki sicer kakor iskra preskoki na druge ljudi, jih pa ne pritisne ob zid ali celo po tepta. Napravite si program: držite se trdnega tega, da boste spali osem do devet ur, jejte veliko sadja, zelenjave, solate, praznega mesa, pijte veliko mleka, uživajte kakšen fosforjev preparat in kmalu ne boste več spadal v večno utrujenim ženskam, ki pohajajo po svetu brez poguma in veselja.

HRANJENJE

S čim? S kremo za suho kožo, z oljem za normalno in mlado kožo? Kdaj? Zvečer, potem ko očistimo obraz; če je koža zelo suha, tedaj tudi zjutraj, preden nanesete podlago za puder. Kako? Tako, da za grah velik kosček kreme ali tri kapljice olja razmažete med kon-

cam prstov in jih hitro vmasirate v kožo. Hranljivo in varovalno učinkujejo tudi razne oljne in kreme maske.

TELESNI DUH

Ta seveda nikomur nič mar! Zato tudi vi ne pozabite nanj. Brez tega bi ne bila vaša telesna nega popolna. V vaši kopalnici ali na vaši toaletni mizici naj stoji tudi steklenička, ki se je zjutraj obilo poslužujete. Porinite jo mirno tudi v bližino vašega moža: nikjer ni zapisano, da bi morale samo ženske prijetno in sveže dišati.

UMIVANJE

Umivanje je v najožjem svetu z vodo, s tistim čudežnim zemeljskim darom, katerega bi morali prav razpisno uporabljati, ker predstavlja prvovrstno lepotilno sredstvo. Voda je dobra za vašo kožo, za vaše živce, za vaše notranje organe. Če imate zelo suho kožo, položite si na obraz ovitke s čajem iz lipovega cvetja. Pri slabi cirkulaciji

krvi, se predajte menjalnim prham, ki jih vedno končate z mrzlim curkom. Če trpite zaradi nespečnosti, si kopljete noge v topli vodi. Omečajte vodo iz vodnjaka z borakom in umivajte se z milom, če je vaša koža normalna ali mastna. Tudi obraz si na koncu oprahajte vedno z mrzlo vodo, da zaprete znojnice.

MANIKIRANJE

Naj pogrinjate mizo, zbljzite otroka, igrate klavir, pišete s pisalnim strojem: vedno bodo vaši najbližji videli vaše roke.

Zato je manikiranje dolžnost za vsako ženo, ki hoče veljati za negovano. Saj poznate postopek: odstranitev laka, kopel v milnici, krema za nohte, piljenje s pilo za nohte, odstranitev kožice, podlaga za lak in dve plasti novega laka. Opilite nohte na kratko in ravno, če se vam radi lomijo, ter ne uporabljajte acetona, temveč specialni preparat za odstranjevanje laka. Pri pomivanju posode nosite gospodinjske rokavice in če delate na vrtni, si namažite pod nohte zrnatega mila, s čimer jih boste zavarovali.

PEDIKURA

To je po naše nega nohtov na nogi, pa nega nog sploh. Vraščeni nohti na nožnih prstih, roževinasti kožni vozlički, kurja očesa, vsega tega se boste obvarovali, če boste dvakrat na mesec šli k pedikerju. To se izplača! Nikar sami ne brskajte ali režite kar koli na nogi. Vaša nega nog naj se omeji na umivanje, napudranje nog in priložnostno poplajenje nohtov.

ČIŠČENJE

Drage prijateljice: vsa naša kozmetika, vsi naši nasveti bodo izgubljeni trud, če si ne boste osvojile kot pravilo, da svojo kožo vedno predvsem in temeljito očistite. Uporabljajte v ta namen mehko vodo in neostro milo, če imate mlado in mastno kožo. Če pa je vaša koža suha, tedaj uporabljajte kremo ali tekoče čistilno mleko. Pri večernem čiščenju ne pozabite na vrat, tilnik in ušesa.

VITKOST

Vse ženske bi rade bile vitke. Mnoge revije objavljajo v ta namen znanstveno sestavljene

načrte dietetičnega hranjenja. S tem je že povedano, da boste dosegle svoj smoter, če boste manj jedle, se odpravljale sladkarijam, gostim juham in omakam, alkoholu in zelo slanim jedem. Sport ohranja prožnost in gibkost, povečuje pa občutek lakote in je zato slab svetovalec. Če ste še tako lačni, pojedite pred jedjo sočno jabolko.

ZIVOT

Tu pa lahko dosežete s športom, kar želite: vitkega života. Plavanje, igranje tenisa, vaje z nogami so vaši prvi pomočniki. Trdozračne železadne blazinice boste odpravili s prav tako trdovratno masažo in ščetkanjem. Naučite se, da boste pri vsaki priložnosti — tudi v p-arni kinu, v javnem lokalu — ravno in pokončno sedeli, da ne bodo železne mišice oslabele. Ozki pasovi dajo videz večje vitkosti kakor široki pasovi, temnejši so boljše svetlejši, obleke iz enega kosa primernejše kakor krilo in bluzi... vse to, če ni obseg vašega života brez ugovora.

IKS NOGE

Kaj mislimo s tem, najbrže veste? Gre za tisto rahlo skačeno obliko nog, ki povzroča, da se kolena drgnejo. Nedvomno bi radi vašim otrokom prihranili to neprijetnost. Toda to je daljša poglavje, ki ga bomo kdaj kasneje posebej obdelali. Odraslim iks nogam ne preostaja drugega, kakor da se skrijejo v srednje dolga, plavalčka krila. S telovadbo jih bomo ohranili gibljive in prožne.

ZOBJE

Le kaj naj pri danes splošno razširjeni zavesti o nujnosti negovanja in zdravljenja zob preostane, da bi vam povedali? Ne zamerite, da kljub temu po-

novimo to, kar vam je verjetno zabičevala že vaša babica: raje si očistite zobe trikrat kakor dvakrat na dan, posvetujte se z zobozdravnikom raje trikrat kakor dvakrat na leto ter dajte pregledati tudi zobe vašega dvehletnega ali triletnega naraščaja, ki se naj že uči uporabljati ščetko. Negovani in če je potrebno tudi plombirani mlečni zobje jamčijo za kakovost drugih zob. Nič novega kaj ne? In vendar, kako rade mnoge ženske, ki sicer potrošijo veliko denarja in časa za svojo nego, pozabljajo na svoje zobe!

PRAKTIČNI NASVETI

Pleteni čevljički iz volne za noč ali za potovanje v vlak. Volna je najboljša sila ali jarka. Začnemo na 70 zank ter pletemo 95 vrst dve gladko in dve obratno. Potem to po dolgem sesijemo na obeh straneh, tako, da nastane nekaka vrečka, ki se dobro prilaga nogi. Potem jo obkvačkamo s kratkimi šibčnimi petljami, nato z vrsto luknjic in spet s kratkimi šibčnimi petljami. Vdenemo vrstico, s katero privežemo čevljiček na nogo. Kogar rado v noge zebe, za tega so taki čevljički velika dobrota. Če hočemo pripletemo zgoraj del gležnja, in sicer 2 krat gladko, 2 krat obratno.

Vsaka težava ima svoj trik

Prav gotovo imate tudi vi mnogo skrbi; vsakdo jih ima, pa naj so velike ali pa majhne. Med njimi se najdejo tudi take, ki se jih z majhnim trikom prav lahko otresemo. Rešitev mnogih, na videz prav nesrečno kompliciranih vprašanj boste kaj kmalu dosegli, če si boste zapomnili tale mali motto: **VSAKA TEŽAVA POD SONCEM IMA SVOJ TRIK!**

Napravimo zdaj nekaj poskusov iz vsakdanjega življenja in videh boste, kako lahko z majhnimi triki ukanimo življenjske težave, predvsem pa sebe.

1. Ali vas skrbi služba, lju-bezen, ali vas morda muči rešitev kakšnega zamotane problema? Za dobro urico dajte vs to ad acta, privoščite si svoje najljubše kosilo, ob koncu pa še cigareto, ali dobro turško kavo — in vsi problemi sveta bodo dobili prijaznejši obraz.

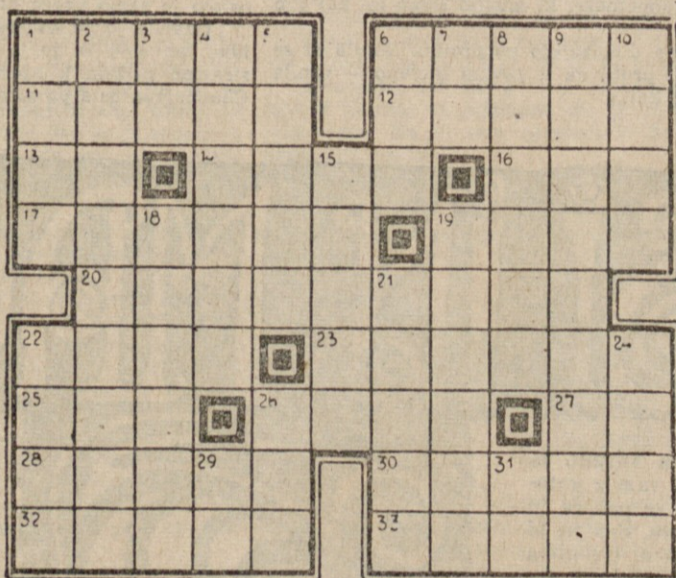
2. Ali ste mogoče kaj izgubili in zdaj brez uspeha iščete to stvar tako dolgo, da vam že vsi živci vibrirajo? Naj bo to gumb od ovratnika, maturitetno spričevalo ali kakršen koli predmet, ki se vam z virtuozno spretnostjo izmika, — prav močno si predstavljajte, da je na primer zgorel pred vašimi očmi, pa si morate zdaj brez njega kakor koli pomagati, pa naj stane, kar hoče. (Med nami povedano: izgubljene stvari, ki jih ne potrebujemo več, pridejo prej ali slej — užaljene — tako ali tako spet same na dan.)

Ne zmedite se z besedom. Specimen preparat "FLEX" ni vnetljiv, stajno čisti in ne pušča roba črnega madeža.

UGANKARSKI KOTIČEK

II. nagradna križanka

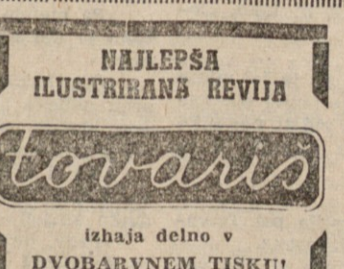
besede pomenijo:

Vodrago: 1. skregani, 6. velika skupina, 11. meša se mi, 12. postajam večji, 13. predlog, 14. uboga, siromašna, 16. pesmi, 17. dvigniti se, 19. germanski bog, 20. prebivalec velike severnoafriške pokrajine, 22. dobri duhovni umirli pri starih Rimljanah, 23. mesteca med Zagrebom in Moslavačko goro (brez grad), 25. srbski kazalni zaimek, 26. kmetijski delavec, 27. predlog, 28. delavec, ki uporablja neko ostro orodje, 30. nenasičnost, 32. izdelovati blago, 33. žensko ime.

Navpično: 1. tvar, materija, 2. podložek, 3. enaka soglasnika, 4. trinogi, samosilniki, 5. posedovati, 6. glas nekega instrumenta, 7. znak za radij, 8. odločilen, s pomembnimi posledicami, 9. naziv za študenta po njegovi študijski stroki, 10. tako bodi; konec, 15. muha na puški, 18. starorimsko oblačilo, 19. okrepljen, 21. žensko ime, 22. prometna naprava, 24. vojaško pokrivalo, 26. čutni organi, 29. arabski žrebec, 31. osebni zaimek.

Ugankarski nagradni razpis

Kakor smo že v prejšnji številki objavili, razpisujemo novo ugankarsko tekmovanje. Vsota vseh nagrad znaša 30.000 din. Prva nagrada znaša 8.000 din, druga 6.000 din, tretja do peta po 1.000 din, šesta do deseta po 800 din, enajsta do dvajseta po 500 din ter enaindvajseta do trideseta po 400 din. Vse druge podrobnosti o pravici do udeležbe in žrebanju nagrad najdete v razpisu, ki smo ga objavili. Shranjujte kupone, ker brez njih rešitev ne bomo upoštevali. Posameznih rešitev ne pošiljajte! V priložni številki bomo objavili še tretjo in zadnjo nagradno križanko, ki hkrati pa bomo objavili tudi rok, da katerega bomo objavili rešitve vseh treh nagradnih križank skupaj.

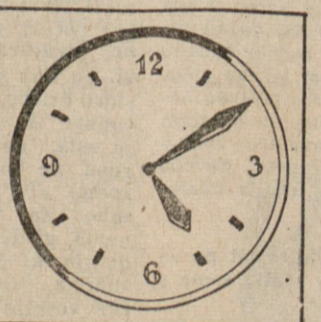

ENACBA

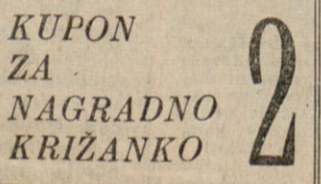
$$(a-b) + (c-d) + (d-e) + (f-g) = x$$

- a = ležišče iz slame,
b = reka v Bolgariji,
c = vrsta opeke,
d = zračni pritisk,
e = prepleten z nitmi,
f = ženin oče,
g = neploдна žival,
x = pokrajina na Hrvaškem.

SKRIT NAPIS

Kozarija
Ponavadi
Naraven
Kataliza
Porabiti
Preurejen
Barabica
Neuradno

Na izbirnih tekmah v študijski telovadnici v Ljubljani je bila določena vrsta članov zveznega razreda za tekmo z vrsto Srbije in Hrvatske, ki bo v Tuzli 6. marca. Na sliki skok čez konja.

Mala Tanja vesela prihitela iz šole domov. »Mamica, sedaj imam pa tudi jaz v telovadbi pet.« — Nekaj časa ni šlo. Telovadba se ji je upirala. Vse ji je bilo pretežko. Da bi šla popoldne še k pionirkam v »Partizana« — kaj še?

Toda od lanskega partizanskega zleta dalje ni bilo več miru. V povorki pionirk so korakale Jasna, Marjetka, Helena in še toliko in toliko drugih. Zarečih oči in nasmejanih lic so otroci tudi na popoldanskem nastopu že ponosno korakali na polni stadion. Tam je bila tudi Tanja s svojim očkom in mamico. Ali jo je navdušilo pestro rajanje, ali zvoki godbe, ali morda žive barve obleke njenih sovrstnic? Kako bi to povedali bolje, ko Tanja sama še ne zmora te »analize«, da bi na vsak »zakaj« odgovorila tako in tako. Končno tudi to ni važno. Pač pa je važno, da jo je od tedaj dalje vlekel v telovadnico. Najprej iz gole radovednosti, če res tam tako lepo rajejo in če so vedno veseli. Pozneje so jo zvalile njene male prijateljice in pa morda vendarle želja, da bo na prihodnjem zletu tudi ona lepo oblečena korakala z njimi, in jo bosta očka in mamica gledala, kako bo nastopala v vrstah pionirk. Čeprav Tanja obiskuje tudi glasbeno šolo, je vendarle poleg vadbe klavirja treba najti časa za telovadbo

neva

Carmen

ROUGE ZA USTNICE

IZDATNOST IN KVALITETA

NEVA

ZAGREB

V VSEH NAJMODERNEJŠIH BARVNIH ODTENKIH!

ŠPORT V KRA TKEM

Pri velikih dirkah Grand Prix starta letos prvič za voznika Mercedes Benz 25-letni angleški dirkač Stirling Moss. Je izredno drzen dirkač. Doslej si je že dvakrat polomil noge, enkrat ključno kost, enkrat pa je obležal z nevarno frakturo v ramenu. Zlasti »hude« je na ovinkih in zavojih. Nu, zato si je za priboril najčistnejši vzdevek: »Norec za krmilom.«

Daleč tam na vzhodu je raj sovjetskih drsalcev, imenovan Alma Ata. To ime pomeni po naše »Oče jabolka«, sicer pa se znamenito drsalšče imenuje po bližnji prestolnici kazahstanske republike in leži v globeli sredi skalovja južnosibirskih gor. Nedaleč se dviga pod nebo najvišji vrh Sovjetske zveze, Tien San. Poročila, ki so zadnji čas prišla iz Alme Ate čez Ural, so pretresla zimske športnike na Zapadu. Na idealnem drsalšču v Alma Ate so namreč v januarjem turnirju zimskih športnikov Sovjetske zveze in gostov iz Madžarske, Romunije, Poljske, ČSR in iz Vzhodne Nemčije bojevali strahoviti boja za najvišjo »nagrado ministrskega sveta kazahstanske sovjetske republike«. Kar so sovjetski vrhunski drsalci pri tem dosegli, je bil naravnost »masaker svetovnih rekordov«. Celo brezimni sinovi tajge so na ledeni ploskvi tekali hitreje kakor svetovni rekorderji na Zapadu. 27-letni svetovni mojster Boris Siltkov je posekal svetovni rekord na 5000 m za več kakor 21 sekund, prostorninsko torej za kakšnih 220 m. Tamara Rylova je priborila svoji domovini še poslednji ženski svetovni rekord na 500 m. Celo povprečne veli-

čine so tako zanosno drsle, da je na primer v teku na 1000 m za ženske kar osmero tekmovalk prekosilo stari rekord. K izrednim uspehom v Alma Ate pripomore tudi okolje. Ozračje je brez prahu, voda pa vsebuje malo kalcija in magnezija, zato je led posebno gladek. Tuji priznavalci, da v Alma Ate »drsaš kakor po zmrmzem maslu«.

Blagajnik francoske amaterske boksarske zveze je bil sila vesel, ko mu je poljsko veleposlanstvo v Parizu sporočilo, da bodo člani poljske ekipe, ki je prišla v boj s francoskimi boksaerji, nastanjeni na poljskem veleposlanstvu. Blagajnik je zadovoljno izračunal, koliko stroškov si prihrani njegova zveza. Obraz pa se mu je bolj in bolj daljšal, ko mu je poljsko veleposlanstvo po tekmah poslalo račun. Ta je bil dvakrat višji, kakor če bi bili gostje nastanjeni v enem najboljših pariških hotelov.

Dom v Planici

vas vabi na prijeten zimski oddih

NOVOZGRAJENA ŽIČNICA

v bližini hotela je gostom na razpolago in jim nudi udobno in idealno smuko

Najbolj primitivni ljudje so morali takoj, ko so se naselili v gorskih dolinah, krnicah in okrajih, sprejeti neizprosno borbo s pobesnelimi elementi narave, med katerimi so najbolj kruto gospodarili plazovi.

Koliko gorja lahko povzročijo plazovi, lahko povedo očividci velikih lavinskih katastrof. Zgodovina lavinskih katastrof, ko so plazovi uničevali gozdove, naselja in cele doline, se je začela pisati že zelo zgodaj. Ze slavn Hanibal in vsi številni poznejši vojskovodje so občutili zime v Alpah, kjer so plazovi uničevali jedra njihovih vojsk. Leta 1438 so zabeležili veliko lavinsko katastrofo na Gotthardskem prelazu, leta 1689 je plaz uničil montafonsko dolino; plazovi so v tej zimi smrti uničili 119 hiš in 120 ljudi, 180 pa se jih je komaj rešilo iz obsega strašne bele smrti. Kot je moral Hanibal spoznati strašno zimo v Alpah, se je seznanil z njo tudi Napoleon in za njim Suvorov, Frunze. V prvi svetovni vojni pa so plazovi na bojiščih Alp in Dolomitov zahtevali več žrtev kakor puške, granate, mitraljezi in topovi. 16. december 1916 je poznan kot »črni četrtek«, — v tem dnevu so plazovi uničili nad 10.000 vojakov (Avstrijcev in Italijanov), neusmiljeno so gospodarili tudi po naših gorah (grobišča 3.000 ruskih ujetnikov na Vršču). Kronisti tedanjega časa so poročali, da je leta 1897 plaz pokopal prvega smučarja. Poznano je, da so plazovi enako nevarni smučarjem, prebivalcem, planincem in zimskim alpinistom. Leta 1910 je postal žrtev lavinske katastrofe kralj gorskih vodnikov Aleksander Burgener skupaj z ostalimi 5 vodniki in dvema planincema. Plazovi ne poznajo niti časa niti stalnih poti, prožijo se od zgodnje jeseni do pozne pomladi in zgodnjega poletja. Naravno je, da so tokave, žlebovi, grape in kamini naravne stečine za plazove. Zime plazov se v zadnjih letih vedno bolj množijo. V zimi leta 1951 in 1952 so plazovi neusmiljeno gospodarili tudi pri nas, posebno na Tolminskem.

Letošnja zima nam je s snežnimi padavinami dolgo prizanašala, tako kot leta 1952 je tudi letos močno udarila z repom. Zato menimo, da je potrebno naše delovne ljudi, mladino in še prav posebej smučarje, zimske alpiniste in druge obiskovalce vsaj približno seznaniti s plazovi, ki ne nosijo zamenj imena — bela smrt.

Plazovi so veliko in strašno orožje zime v gorah, proti njim se ne moremo uspešno boriti s pogumom in navdušenjem, marveč samo z veliko previdnostjo, znanjem, bogatimi in nujno potrebnimi izkušnjami in doganjli. Vsem obiskovalcem zasneženih gor pa je priporočati prisbrenost, zakaj nesreča v primeru plazov se le še poveča, če izgubimo glavo.

Da vsaj delno zmanjšamo in preprečimo smrtno nesrečo smučarjev in gornikov pod plazovi (pri nas so plazovi uničili že nad 25 mladih življenj) bi svetovali in priporočili tole:

1. Ne hodi sam ali v družbi v gore takoj po snežnih padavinah. Na vsako zimsko smučarsko ali alpinistično turo se temeljito pripravi, pusti se poučiti o vremenskih prilikah, o kakovosti in količini snega, že prej se dobro seznani s konfiguracijo terena, na katerem nameravaš izvesti turo ali vzpon.
2. Zapomni si, da so za sproženje plazov nevarne vse vesine z naklonom nad 14 stopinj, posebno pa zasnežena in poledenela travnata pobočja nad drevesno mejo (1800 m do 2000 m višine).
3. Ne hodi v zasnežen planinski svet v viharnem meglenem vremenu, ne pusti se nikoli od megla, viharjev, noči in drugih nevarnosti izčrpati do onemoglosti, še pred izčrpanostjo in pred nočjo si poišči primeren zavetišče, ki mora ustrezati trem osnovnim zahtevam — da te varuje pred mrazom, utrujenostjo, vetrom in vlago.
4. Ne prečkaš nevarnih strmin nizko spodaj, skušaj pridobiti na višini po varnih hrbtiščih in rebrih, strmine prečkaš tik pod skalami.
5. V primeru, da se sproži plaz, naglo odstrani smuč, palice, nahrbtnik, sploh vse, kar bi te utegnilo ovirati pri reševanju. S odločnimi plavalnimi gibi se skušaj odbržati na površini plaz in ne izgubi prisbrenosti.

Prvi šahovski šampionati

Letošnji šahovski šampionat, ki je v Novem Sadu združil v plemeniti tekmi na 64 poljih 18 velemojstrov, mednarodnih in nacionalnih mojstrov ter mojstrskih kandidatov, se je končal z nadvse presenetljivo zmago mladega beogradskega mojstra Nikole Karaklajića. Po dolgih letih se je na vrhu vsakoletne prvenstvene lestvice pojavilo novo ime, kar kaže ponovno, da si mlada generacija krepko utira pot. Uspeh Karaklajića prav nič ne zmanjšuje dejstva, da se letošnjega šampionata ni udeležilo nekaj naših vidnejših igralcev, med njimi tudi lanski prvak.

Jugoslovanski šahovski šampionati imajo že pisano zgodovino. Naj ob tej priložnosti nekoliko osvežimo spomin na njihove začetke:

Na nacionalnih amaterskih turnirjih, o katerih smo pisali nedavno, je vsakokratni zmagovalac dobil naslov mojstra. V pripravljenju, da mladi mojstri lahko napredujejo samo v borbi s starejšimi, se je čedalje bolj pojavljala težnja po mojstrskih turnirjih za državno prvenstvo. Manjkala pa so sredstva za organiziranje takih šampionatov.

Do prvega poskusa organiziranja takega šampionata je prišlo že leta 1927. Takrat smo imeli pri nas že več kandidatov za tak turnir: velemojstra dr. Milana Vidmarja, velemojstra Borisa Kostića ter mednarodne mojstre Vladimira Vukovića, Mirka Kőniga in dr. Drezgo. Znan mojster je bil pred vojno tudi sarajevski profesor dr. Astaloš. Čeprav je bilo po mednarodnih uspehih, ki so jih dosegli ti

Vetrovi so povzročitelji in graditelji plazov. (Matija Zdarsky)

PLAZOVI bela smrt

6. Na skupni turi vedno odločite najboljše za vodnika. Sposoben smučar in gornik mora biti določen za vestnega opazovalca vsega okolja. Na nevarnih prečnicah povečajte razdaljo med posameznimi smučarji in alpinisti, korak mora biti menjač, prepovedani so ostri klci, žvižgi in pokli, kajti oni so nevarni povzročitelji plazov. Če je kogar koli izmed družbe ali naveze zajel plaz, ostani miren in tvegaj odločen in drzen spust iz obsega plaz, pri tem ne delaj lokov in ne dovoli padcev, loki in padci povzročajo nove plazove. Vestno zasleduj ponesrečenega tovariša in ne utegoma točno označi mesto, kjer si ga zadnjikrat videl, čeprav z najbolj primitivnimi sredstvi. Kljub strahu, lakoti in utrujenosti začni z iskanjem in kopanjem, tako dolgo, dokler tovariša ne najdeš in rešiš.

7. Pri plazovih vedno razlikuj mokre in pršne plazove, prvi so nevarni za zlome drugi za zadušitve, takoj začni pravilno reševati in nudi pravilno ter pospešeno prvo pomoč, oskrbi prevoz v dolino. Iskanje izpod plazov moraš nadaljevati vztrajno, disciplinirano, ponesrečenci žive pod plazovi tudi po 48 in več ur, zato nikoli ne izgubi upanja na rešitve tovariša, vsaka zamujena minuta je lahko usodna za ponesrečenca.

Pri plazovih moramo vedeti, da se gibljejo zelo naglo (648 km na uro), da so snežne mase ogromne in da rušijo in uničujejo vse na svoji poti.

kandidati, jasno, da gre med njimi prvo mesto velemojstru Vidmarju, pa državnega prvaka le nismo imeli. Velemojster Kostić je redno poudarjal, da lahko to vprašanje reši le dvoboj med njim in dr. Vidmarjem, do česar pa oficijalno ni prišlo. Zaradi prezahtevnosti je dr. Vidmar leta 1927 odklonil udeležbo na prvem mojstrskem turnirju in ker so bili tudi drugi mnenja, da brez njega ni mogoče izvesti take prireditve, ki bi edina lahko dala realno sliko moči, je poizkus propadel.

Do prvega srečanja naših šahovskih prvakov je nato prišlo na velikem mednarodnem šahovskem turnirju na Bledu leta 1931, kjer je medsebojno srečanje štirih domačih mojstrov dalo naslednji rezultat: 1. dr. Vidmar 4,5 točke, 2. Kostić 3,5, 3. Pirc 2,5 in 4. dr. Astaloš 1,5 točke. Turnir je bil dvo-krožen.

Končno je Jugoslovanski šahovski zvezi le uspelo zagotoviti materialna sredstva za prvi šampionat v Beogradu leta 1935. Sodelovalo je 11 mojstrov in 3 amaterjev, ki so imeli možnost, da si s tretjinskim uspehom priborijo mojstrski naslov. Prvenstvo sta osvojila Pirc in Kostić, sledili pa so dr. Trifunović, Kőnig, Srajer, Bröder, Tot, dr. Astaloš itd. Mojstrski naslov sta tedaj dosegla Sava Vuković in Bröder.

Drugi šampionat je bil leta 1936 v Novem Sadu. Med 14 udeležencev sta sodelovala tudi češka mojstra Opotčenski in Pelikan ter Poljak Friedman. Zmagal je Vasja Pirc pred dr. Trifunovićem, Srajerjem in Friedmanom. Kostić je bil šele deveti.

Tretji šampionat je bil leta 1937 v Rogoški Slatini. Poleg domačih so sodelovali tudi inozemski mojstri: Najdorf (Poljska), Foltys (Češkoslovaška), Gereben (Madžarska) in Sämisch (Nemčija). Zmagal je Najdorf, drugo do četrto mesto pa so si delili Pirc, Foltys in Sämisch, peto do deveto pa dr. Trifunović, Kostić, S. Vuković, Gereben in Bröder. Naslov državnega prvaka si je že tretjič zapored priboril Vasja Pirc.

Jubilejni mednarodni turnir v Ljubljani leta 1938 ni imel prvenstvenega značaja, vendar je bil zmagovalcu Kostiću naknadno priznan naslov državnega prvaka za l. 1938, ker to leto ni bilo posebnega šampionata. Drugo mesto je zasedel Szabo, sledili pa so

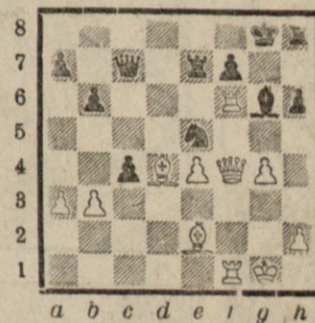
V nekaterih državah, kjer so zime izredno bogate na snežnih padavinah in kjer vsako leto kruto gospodarijo plazovi, imajo posebne znanstvene inštitute, ki proučujejo ter ugotavljajo pojave in vzroke plazov (Aljaska, Weissfluchjoch v Švici).

Lahko bi torej zaključili: Plazovi so nevarni vsakomur, pojavljajo se v vsakem dnevnem času od zgodnje jeseni do zgodnjega poletja. Ne hodi v gore v času snežnih viharjev, mečav, potuhnjene megle in viharjev. Odstopiti od nameravane ture ni sramotno. Nikoli ne izpostavljaš sebe, še veliko manj pa tovariša nevarnostim, ne precenjuj svojih skromnih sposobnosti in pčilega znanja, ne podcenjuj nevarnosti zasneženih gor, v primeru nesreče pa ne izgubi prisbrenosti, trezno presodi položaj in takoj pristopi k nadržtemu iskanju in reševanju. Vodi, da so vetrovi povzročitelji plazov, ne pusti se od mraza in naporov izčrpati do nemoglosti, prej si naredi ali pa poišči zaklonišče. V gorah naj ti bo skrb za tovariša vedno večja od misli na lasten tvegan položaj — v gorah imej plemenito tovarištvo vedno v veliki časti!

»Zurac«

PROBLEM

(Iz partije Najdorf — Salas Romo v Montevidu l. 1954.)

Beli: Kg1, Df4, Tf1, Tf6, Ld4, Le2, a3, b3, c4, f7, h6 (11).
Črni: Kg8, Dc7, Te7, Th8, Lg6, Se5, a7, b6, c4, f7, h7 (11).

V gornjem položaju, ki je nastal po 30. potezi črnega, je Najdorf z majhno »preračunano kombinacijo« pripravil črnega, da je zaradi pomembnih materialnih izgubadal. Zadostovale so mu v ta namen tri poteze. Kako je igral?

REŠITEV PROBLEMA

IZ PREJŠNJE STEVILKE

1. Kd8! Sb6; Sc7; 2. Th7, Tb1.

PRVIČ V JUGOSLAVIJI IN TO V LJUBLJANI

PLASTIČNI FILM

15. MARČA »WIDE-SCREEN« V UNIONU
1. MAJA »CINEMASCOPE« NA VIČU

Izum »Cinemascope« je preprost. Chrétien se je spomnil, da mi gledamo navadno platno v razponu 15° do 18°, zmoglost naših oči pa obsega zorno polje do 153°. Poskus, ki ga je napravil, je bil presenetljiv: slika na širokem platnu se je zdela plastična. Dodali so še štiri kanale za ton, tri garniture za platno in 15 zvočnikov po dvorani za posebne efekte — in sistem »lažne plastičnosti« »Cinemascope« je bil gotov.

takoj sprejela, pripravljene devize pa dala na razpolago za nakup potrebne optike.

Roka roko umiva

Direktor ljubljanskega kinematografskega podjetja Karlo Grahek je dal za končne poskuse na razpolago dvorano kina »Union«. »Iskra« pa bo zato njemu najprej montirala »Wide-screen« sistem.

Sef kino-panoge v »Iskri« ing. Maks Vrtačnik nam je pokazal, kako deluje psevdoplastični sistem. Zanimivo je, da smo imeli pri predstavi celo za zvok vtis, da je plastičen. Kot vsaka novost, bo tudi novi sistem imel svoje specifičnosti. Tako pridejo najbolj do izraza filmi z mnogo dogajanja, pri čemer so primernejši barvni kot črno-beli. Veliki posnetki so nepotrebnosti, ker pridejo že pri srednjih do izraza vse podrobnosti. Da je iluzija sodelovanja z dogodki na platnu in s tem plastičnosti čim večja, so široko platno znižali za 1,20 m.

Nepotrebna skrb

Vprašali smo direktorja Grahka, kako bo z vstopnino. Odgovoril je, da bodo cene iste kot dozdaj. Spremenila se bo le kategorizacija: kot za časa nemega filma, bodo spet najdražji najbolj oddaljeni sedeži.

Poleg »Uniona« bo imel WS-sistem še letni kino »Bežigrad« in tudi letošnji filmski festival v pulski Areni bodo udeleženci že lahko zasledovali na »širokem platnu«. WS bo razstavljen tudi na zagrebškem velesejmu, junija meseca pa bo izdelana prva serija aparatov za plastične filme.

Prvega maja pa nasvidenje v kinu »Vič« (bivša rajonska stavba nasproti začeta To-bačne tovarne), kjer bomo videli prvi »Cinemascope« v Jugoslaviji.

F. S.

Kot je nekoč pojav zvočnega filma vrgel na površje nove igrice, ki so imeli tudi primeren glas, tako je tudi plastični film povzročil nov preobrat. Družba Fox je dvignila ščit Marilyn Monroe — druge družbe pa v konkurenčnem boju niso zaostale: MGM je »odkril« za plastični film Elaine Stewart (na sliki)

Premiera prvega slovenskega omnibus-filma bo 1. aprila. — Na sliki Mira Sardoč in Rudolf Kosmač v tretjem delu »Koplj pod brezo«, ki ga je z večjo roko režiral France Kosmač.

Zakaj celo v ZDA ne preuredijo vseh dvoran na novi sistem »Cinemascope«?

»Cinemascope« je sistem, ki potrebuje zelo široke dvorane, stare dvorane so pa večinoma ozke in dolge, zato je vanje težko montirati platno, ki naj bi bilo do 2,55-krat širše od dosedanjega. Zato se zmerom bolj uveljavlja nadomestek »Cinemascope«, imenovan »Wide-screen«. Ime je dobil od širokega platna. Razlika je v tem, da nima plastičnega zvoka, kar je znatno ceneje. Prednost je tudi v dejstvu, da zanj lahko uporabljamo navadne filme »Cinemascope« pa zahteva poseben film in poseben trak za zvok.

V »Iskri« so že od začetka zasledovali razvoj plastičnega filma

To je bilo potrebno tudi zato, ker so zmerom težje prodajali svoje projektorje na Bližnji in Daljni vzhod, od koder pa so v Kranj dobivali naročila aparatov za predvajanje plastičnih filmov. Lani so bili v »Iskri« že tako daleč, da so izdelali prvi dve aparaturni sistema 3-D; uvozili so le filtre in očala. Vendar so se čakali, 3-D je zelo drag. Medtem so osvajali nove sisteme. In ko so pred dobrim mesecem dni izvedeli, da namerava »Združeno kinematografskih podjetij Jugoslavije« nabaviti dve »Cinemascope« aparaturi v inozemstvu, so organizirali v Kranju sestanek z zastopniki podjetij iz vseh republik. Enako kvalitetne projektorje so lahko nudili (brez faktorjev itd.) za neprijemno nizko ceno, kar so podjetja seveda

V Copovi ulici v Ljubljani je izložbeno okno, v katerem so razstavljene fotografije filmskih igralcev in prizorov iz filma »Prepovedani sad«. Vendar bi se zaradi Marilyn Monroe ljudje ne ustavljali pred oknom, če ne bi nase opozarjal velik napis »Cinemascope«. Ali to pomeni, da pride plastični film tudi k nam? Tisti, ki tako mislijo, imajo prav: plastični film pride in to prav kmalu, samo nekaj dni potem, ko boste brali te vrstice.

Ljudi spraviti iz copat

Po koncu zadnje vojne je v ZDA zmaga televizija. Ljudem ni bilo treba iti več ven, ampak so doma na toplem gledali gledališke igre, nogometne tekme — in tudi filme. Tu se je stvar zataknila; kino dvorane so začele ostajati prazne. Treba je bilo iznajti novo vabo. In iznašli so jo.

Lastniki kino dvoran, filmski producenti, so se spomnili na plastični film. Starejši Ljubljančani se mogoče še spominjajo, da smo nekaj plastičnih prizorov gledali v Ljubljani že pred vojno. Gledalec si je nataknil očala, katerih eno steklo je bilo rdeče, drugo pa zeleno. Projektorji so metali na platno dve sliki različnih barv in stekli sta sprejeli vsaka po eno. Sistem je baziral na posnemanju človeških oči, ki vsako vidi predmet pod nekoliko drugačnim kotom, v glavi pa se obe sliki združita v plastično sliko.

Borba proti glavobolu

Isti princip je prevzel tudi 3-D Sistem. »Panorama« se ni uveljavil (samo ena kino dvorana na svetu), uspešnejša je bila »Cinemascope«. Draga stvar: 33-metrsko platno, trije projektorji za trospektorsko sliko, ki se vrhu tega na platnu nikoli čisto točno ne sestavi, ogromen štab osebja. Očala z raznobarnimi stekli so zamenjala polarizacijska očala (princip isti). Ljudje so se pritoževali, da jih po predstavi boli glava. Število obiskovalcev se je začelo manjšati, prodajalne s televizijskimi aparati so povečale promet.

»Kadar je sila največja...«

Bog v tem primeru ni prihajal z nebes, ampak iz Francije. Novi izum je omogočil družbi »20-th Century Fox«, da je spet kot nekoč zakraljevala nad osvojenimi tekme. Patent, ki ga je kupila, je osvojil svet; najprej ZDA, zdaj pa nadaljuje svojo uspešno pot tudi po Evropi.

Še vedno »Vojna in mir«

Nedavno se je ameriški režiser John Ford mudil v Rimu, kjer se je dogovarjal z bratoma De Laurentis o filmu »Vojna in mir«, ki ga bodo bržčas snemali v Jugoslaviji. Ford je ob tej priložnosti pregledal scenarij in se pozanimal za zasedbo glavnih vlog. Vendar pa za zdaj še ni znano, kako so se razgovori končali. Medtem pa je odpoval De Laurentis v Ameriko, da bi se dokončno dogovoril z Marlonom Brandom, če bi hotel prevzeti glavno vlogo. Po zadnjih vesteh pa je Brando že podpisal pogodbo za snemanje nove verzije »Ben Hurja«. Ali je sprejel vlogo v filmu »Vojna in mir« še ni znano.

ki jih bomo Filmi gledali

»SUZENJ« — francosko-italijanski koprodukcijski film.
Proizvodnja: I. C. S. Rim — Comoran Pariz
Scenarij: J. Dopagne in H. F. Rey
Režija: Yves Ciampi

V glavnih vlogah: Daniel Gélin, Eleonora Rossi-Drago, Barbara Laage, Gerard Landry

Distribucija: Croatia Zagreb
Ze od nekdaj se ukvarjajo policije po svetu je že čestokrat segel po tej snovi. Toda dokler film ni prišel v svojo realistično fazo, so režiserji problem mamili reševali le »filmsko«: mlado žensko, ki je padla v roke trgovcem mamili, je po navadi rešil hrabri prijatelj, po poklicu detektiv, ali pa vsaj spretni reporter, ki je imel za prijatelja policijskega komisarja. Takih filmov se je publika hitro naveličala. Šele zadnja leta so začeli te družbene probleme obdelovati bolj življenjsko in stvarno.

Primer novega prikazovanja tega problema je francoski film »Suzenja«. Seznanja nas z resnično zgodbo prepovedane trgovine z mamili, ki je zelo razširjena zlasti v zahodnih državah. Glavni akter je mladi komunist, ki se začne vdajati morfuju. Zakaj se je začel ta človek vdajati mamili? Avtorji filma so obdelali to vprašanje tudi s socialne strani in so prišli do zaključka, da je večkrat beda — v tem primeru težak socialni položaj, v katerem je živel mladi komunist s svojo ženo — vzrok, ki pripelje ljudi na to pot. Toda vrnitev s te poti, čeprav ni nemogoča, je vendar zelo težka.

V vlogi komponista morfina nastopa naš stari znanec Daniel Gélin, ki se nam tokrat predstavi v popolnoma novi tudi. S tem ni toliko mišljena vloga sama, marveč način, kako jo je odigral. Znova je dokazal, da ga po

Suzenja — Daniel Gélin

pravici smatrajo za uspešnega naslednika velikega Jouveta, saj imamo za njegovo igro v tem filmu samo eno oceno: odlično! Njegovo ženo igra italijanska igralka E. R. Drago, ki se je spominjamo kot morfinske iz filma »Tri prepovedane zgodbe«. Tokrat pa se bori proti mamiliom za svojega moža, ki bi ga rada rešila na pravo pot. Film nas sicer pusti v razdvojenosti, ker nam ne pove, ali je bilo njeno početje pravilno ali ne in ali se bo Michel še kdaj vrnil ozdravljen iz bolnice, da bosta lahko nadaljevala srečno zakonsko življenje. Toda ta razdvojenost samo prispeva k jasnosti prikaza, kako škodljiva in nevarna so mamila. Zato je film zelo poučen, kljub temu, da pravzaprav ne poučuje.

si želim igrati v gledališču. Toda moje delo pri filmu mi tega za sedaj še ne dopušča.

»V Berlinu sem posnela film »Roman zdravnika za ženske bolezni«, ki ga je razvijena nemška publika navdušeno sprejela. Film je kličasta in sentimentalna zgodba in jaz sem v njem igrala nesrečno poročeno Italijanko, ki doživi kratko, a burno ljubezen z naslovnim junakom. Režiral ga je mladi režiser Harnack, ki mu obetajo bleščečo prihodnost.

»Na filmskem plesu v Berlinu — plesala sem prav malo, ker so nas kar naprej slikali, filmali, predstavljali imenitnim osebnostim in podobno trpinčili — sem imela temnozeleno plesno obleko, ki je bila pošita z biseri iste barve, žena nekoga filmskega producenta pa mi je posodila ogrinjalo iz dragocene kože. Ves večer sem se bala, da mi ga kdo ne ukrade. Skratka, bila je to zelo naporna zabava.

»Pravijo, da sem podobna Silvanu Mangano in Gini Lollobrigidi, vendar to zame ni kompliment, ker nočem biti dobra kopija, temveč vsaj poprečen original.

»Letos bom po vsej verjetnosti posnela še drugi del »Ešalona dr. M.«, v Nemčiji pa filmsko komedijo »Dekte, ki se neče omožiti«.

»Ne, nisem ne poročena ne zaročena. Doslej sem bila imun za vse srčne bolezni.

»Od jugoslovanskih igralk mi je najbolj všeč Mira Stupica, ki sem jo oboževala že na Akademiji. Mojih vzornikov med svetovnimi filmskimi igralci in igralkami pa je preveč, da bi jih lahko vse našela.

»Hotela sem kreirati predvsem komedijske like, ker mislim, da mi ta žanr najbolj ustreza. Moja najboljša vloga je bila v Gogoljevi »Zenitu«. Biti moram namreč vedno nasmehana, moj obraz postane takoj tragičen, če se držim resno.

»V Nemčiji so me brez mojega dovoljenja prekrstili v Nadjo Regin. Ker sem postala pod tem imenom znana, ga bom za nemško publiko obdržala. Za vse druge pa sem še vedno Nadja Poderegin.

Vprašanja, odgovori in spet vprašanja in spet odgovori. To se je vleklo celo uro, potem pa se je Nadja Poderegin poslovala. Filmski nasmeh. Zelo me je veselilo. In na svidenje na premieri »Ešalona dr. M.«

5-an

1 uro Z NADJO PODEREGIN

Prvo prizorišče: ljubljanski kolodvor. Košate snežinke so vztrajno naletavale. V noge me je zeblo in že polovico honorarja, ki mi ga je urednik obljubil za ta intervju, sem spravil pri blagajni kolodvorske restavracije. Filmske zvezdnice se pustijo pač čakati. Priznati pa moram, da to pot ni bila kriva Nadja Poderegin, brzec iz Beograda je imel sto minut zamude. Zaradi varnosti sem spremenil še drugo polovico honorarja v ognjeno vodo, ki mi je pogrela otrple ude, ko pa sem pričel nadlegovati kolege novinarje za posojilo, je nepriznani prispel na prvi tir težko pričakovani brzec; imel je samo 120 minut zamude.

Filmski nasmeh, šklepetanje fotograf-skih aparatov, Nadja Poderegin. Zelo me veseli. In na svidenje na novinarski konferenci!

Drugo prizorišče: predvajalnica Pod-jetja za izposojanje filmov »Vesna«.

Nadja Poderegin, visoka temnolaska, z velikimi očmi, izrazitim obrazom in vabljivo postavo sedi pred kopico radovednih novinarjev, ki jo bombardirajo z vprašanji.

»Diplomirala sem na Akademiji za igralsko umetnost v Beogradu in nadvse

